

JAARREKENING 2017

Dat maakt
Stein voor mij...

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	4
1.1 Jaarrekening 2017: resultaat	4
1.2 Opzet jaarstukken 2017	5
1.3 Financiële positie	6
2 JAARVERSLAG	7
2.1 Programmaverantwoording	7
2.1.1 Programma 'Een samenleving met sociale vitale kernen'	7
2.1.2 Programma 'Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving'	20
2.1.3 Programma 'Een bereikbare en bedrijvige gemeente'	34
2.1.4 Programma 'Een dienstverlenende gemeente'	43
2.1.5 Programma 'Een samenleving die trots en bewust is van haar eigen kwaliteit'	48
2.1.6 Algemene dekkingsmiddelen	54
2.2 Paragrafen	60
2.2.1 Lokale heffingen	60
2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	68
2.2.3 Grondbeleid	73
2.2.4 Onderhoud kapitaalgoederen	77
2.2.5 Financiering	83
2.2.6 Bedrijfsvoering	88
2.2.7 Verbonden partijen	93
3 JAARREKENING	106
3.1 Balans	106
3.2 Overzicht baten en lasten	108
3.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepalingen	109
3.4 Toelichting op de Balans	112
3.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2017	127
3.5.1 Samenleving sociale vitale kernen	127
3.5.2 Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	130
3.5.3 Bereikbare en bedrijvige gemeente	133
3.5.4 Dienstverlenende gemeente	135
3.5.5 Trots en bewust van haar eigen kwaliteit	136
3.5.6 Algemene dekkingsmiddelen	137
3.6 Incidentele baten en lasten	140
3.7 EMU-saldo	142
3.8 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen	143
3.9 Uitvoeringsinformatie: taakvelden	144
3.10 Verantwoording specifieke uitkeringen (Sisa)	146
4 OVERIGE GEGEVENS	151
4.1 Controleverklaring van de accountant	151
5 BIJLAGEN	152
5.1 Bijlage I Investeringschema (inclusief doorgeschoven investeringen)	153
5.2 Bijlage II Overzicht bezuinigingen	155
5.3 Bijlage III Staat van gewaarborgde geldleningen	158
5.4 Bijlage IV Formatie en salarissen	163
5.5 Bijlage V Collegeverklaring informatiebeveiliging	164
5.6 Bijlage VI Sociaal Domein	165
5.7 Bijlage VII Begrippenlijst	167
5.8 Bijlage VIII Lijst van afkortingen	171

1 INLEIDING

1.1 Jaarrekening 2017: resultaat

Met enige trots presenteren wij u de jaarrekening 2017. Trots vanwege de prestaties op alle gebieden van het gemeentelijk speelveld.

Zonder zaken expliciet te benoemen wordt 2017 vooral gekenmerkt door het oppakken en uitvoeren van een groot aantal zaken. Terecht is er sprake van het jaar van "oogsten". Nagenoeg alle zaken uit de outputplanning zijn gerealiseerd. Bovendien is er sprake van een positief rekeningresultaat.

Aandachtspunt vormt planning en sturing gericht op het resultaat. Dit is ook de opgave voor 2018 en volgende jaren.

Het positieve resultaat is gerealiseerd door de inzet van eenieder waarvoor de complimenten.

College van Burgemeester en Wethouders

1.2 Opzet jaarstukken 2017

De jaarstukken 2017 volgt de wettelijke voorschriften en is daartoe opgebouwd uit een 'jaarverslag' en een 'jaarrekening'. Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen (hoofdstuk 4). De jaarrekening bestaat uit de balans en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening (hoofdstuk 5)

Centraal in het jaarverslag staan de volgende vragen:

- ◆ *Wat hebben we bereikt?*
- ◆ *Wat hebben we daarvoor gedaan?*
- ◆ *Wat heeft het gekost?*

Specifieke aandachtspunten bij de financiële overzichten bij de programma's:

- Begroting na wijziging 2017:
Dit is de primaire begroting 2017 inclusief de mutaties van berap-I 2017, berap-II 2017 en de overige, door de raad vastgestelde, begrotingswijzigingen in 2017.
- Verschillenanalyse:
Deze omvat een toelichting op hoofdlijnen van de afwijkingen tussen de begrotingscijfers 2017 na wijziging en de werkelijke cijfers 2017. Afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de primaire begroting 2017 zijn al in eerdere rapportages belicht. Verschillen groter dan € 25.000 worden toegelicht
- Afrondingsverschillen:
In de tabellen worden de cijfers gepresenteerd in een veelvoud van € 1.000. Hierdoor ontstaan afrondingsverschillen in totaalstellingen, saldi en dergelijke.
- Gebruik minteken (-):
Het '**-teken**' wordt gebruikt om aan te geven dat een cijfer **nadelig** is. Dit teken wordt echter weggelaten indien duidelijk is dat sprake is van lasten. Deze zijn namelijk per definitie nadelig.

Bij de programma's zijn ook de verplichte indicatoren verwerkt zoals deze zijn voorgeschreven door de BBV (Besluit Begroting en verantwoording).

1.3 Financiële positie

Het verloop van het geraamde exploitatiesaldo was als volgt:

nr.	Omschrijving	
P	Primaire begroting 2017	301
	<i>Mutaties raadsbesluiten</i>	
1	Eerste bestuursrapportage 2017	839
2	Tweede bestuursrapportage 2017	-219
3	Integraal woonwagenebeleid	-
4	Amendement	-
5	Coalitie akkoord	-485
6	Haalbaarheidsonderzoek onderwijshuisvesting	-
7	Doorgeschoven posten	-
8	Privatisering Jongeren Centrum Stein	-
9	Upgraden openbaar deel Steinerbos	-3
10	IKC Triviant	-
11	Aanpassen raadzaal	-5
12	Vluchtelingenwerk	-89
13	Wensauto Meers	-
14	Village Deal	-
15	Aanvullend budget garantiebanen	-10
16	Uitvoeringsbudget 3D	-
17	Aanpassingen onderwijslocaties	-
	Begroot exploitatiesaldo	328
	Werkelijk exploitatieresultaat jaarrekening 2017	2.008
	Saldo van incidentele baten en lasten	-1.197
	Genormaliseerd resultaat 2017	811

Voor een analyse van de belangrijkste verschillen per programma tussen de begroting na wijziging en de jaarrekening wordt verwezen naar de toelichting op de programmarekening hoofdstuk 3.5.

2 JAARVERSLAG

2.1 Programmaverantwoording

2.1.1 Programma 'Een samenleving met sociale vitale kernen'

Inleiding

In dit programma staat de Steinse samenleving centraal: de sociale samenhang in de dorpen, de sociale vraagstukken waar we mee te maken hebben en de wijze waarop we hier als gemeente mee om gaan. Het sociaal domein is ingrijpend veranderd door de decentralisaties. Gedurende het jaar 2017 is er aandacht geweest voor de borging van alle taken binnen het sociaal domein. Er is sprake van meer integraliteit tussen de diverse pijlers binnen het sociaal domein. Het wordt steeds meer een geheel met verbindingen tussen alle ondersteuning en activering van burgers op het gebied van zorg en welzijn (Wmo), jeugd, werk en inkomen en aangrenzende terreinen zoals wonen, leefbaarheid, veiligheid, sport, cultuur en onderwijs. Er is nadrukkelijk sprake van samenspraak met alle belanghebbenden waaronder actief participerende burgers. Er is verder ingezet op de doorontwikkeling van de DOPsgewijze aanpak. De ontwikkeling waarbij de overheid zich meer terug trekt en de verantwoordelijkheid van de burgers groter wordt, wordt steeds beter zichtbaar. Er wordt lering getrokken uit de ervaringen die hiermee opgedaan worden en op basis hiervan vindt doorontwikkeling plaats, zowel bij interne als bij externe samenwerking van de gemeente.

Relatie met coalitieprogramma

In het coalitieakkoord 2016-2018 "Iedereen doet mee" zijn meerdere speerpunten genoemd die betrekking hebben op het programma "Een samenleving met sociale vitale kernen". Belangrijk is het speerpunt "Van transitie naar transformatie" waar burgerkracht, mantelzorg en integraal werken (ontschotting) onlosmakelijk mee verbonden zijn. De veranderingen in demografie (o.a. krimp, ontgroening en vergrijzing) zorgen voor een verandering rondom wonen en zorg (zelfredzaamheid en het sociale netwerk) en hebben daarmee ook een grote invloed op de samenleving.

Wat willen we bereiken ?

Hoofddoelstelling:

"Stein investeert in een solidaire, ondernemende en gevarieerde samenleving"

Subdoelstelling I Ontmoetingsplekken

"Ontmoetingsplekken in de kernen behouden en creëren, fysiek en digitaal"

Subdoelstelling II Jong en oud

"Jong en oud samen leven"

Subdoelstelling III Samenwerking

"Actief eigenaarschap, samenwerking tussen burgers, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partijen"

Subdoelstelling I Ontmoetingsplekken

Wet en regelgeving

- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Wet Jeugdhulp

Vastgesteld beleid

- Strategische toekomstvisie 2011-2021
- Accommodatiebeleid 2008-2012
- Hoofdlijnennotitie Aanpak transitie en herinrichting sociale domein in de gemeente Stein
- DOPsgewijze aanpak
- Buitenspeelruimte Beleid

- Kaders bouwkundig, sport en speltechnisch onderhoud gemeentelijke accommodaties en voorzieningen (december 2015)

Wat hebben we bereikt ?

- Integraal beleidsplan sociaal domein 2018-2022
- Nieuw subsidiebeleid op basis van meer activiteitengericht subsidiëren
- Projectplan onderhoudsbeleid en meerjarenonderhoudsplanning en -begroting gemeentelijke accommodaties
- Realisatie van het buurtcentrum Nieuwdorp als ontmoetingsplek en toegankelijke voorziening
- Start van kerngerichte dorpentteams
- Evaluatie DOPsgewijze aanpak

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Erfgoedbeleid
- Accommodatie beleid/beheer
- Passend asielbeleid
- Ontmoetingsplekken voor jong en oud
- Multifunctionele hal Berg aan de Maas
- Privatisering jongeren centrum Stein
- Sloop basisschool de Avonturijn
- Legionella preventie

Erfgoedbeleid

In het najaar van 2016 is gestart met het project erfgoedbeleid Stein. Een deskundig bureau is samen met de lokale historische verenigingen en geïnteresseerde burgers gestart met de inventarisatie van het "Steinse Erfgoed". In 2017 zijn in Elsloo en Meers tijdens bijeenkomsten de inventarisatiegegevens gedeeld met de inwoners. Daarnaast is tijdens een beeldvormende bijeenkomst van de Raad in december 2017 een presentatie gehouden over de stand van zaken van het project en de verdere planning. Gelet op het interactieve proces en veelheid aan te inventariseren objecten is het project in de tijd uitgelopen. In 2018 zal de inventarisatie en selectie zijn afgerond en zal het erfgoedbeleid worden opgesteld.

Accommodatie beleid/beheer

Het accommodatiebeleid heeft een nauwe relatie met het subsidiebeleid. In november 2017 is het nieuwe subsidiebeleid vastgesteld. De kaders hiervan worden als input meegenomen bij het actualiseren van het accommodatiebeleid. Eind 2017 is gestart met het offertetraject om een partij te selecteren die de gemeente Stein zal ondersteunen bij het vormgeven van een toekomstbestendig accommodatiebeleid.

Passend asielbeleid

In 2017 werd de Raad gevraagd om structureel meer budget beschikbaar te stellen om product 1 en 2 van Stichting Vluchtelingenwerk Nederland te kunnen afnemen. De samenwerking met Vluchtelingenwerk is verlengd en wordt geoptimaliseerd. Sinds 1 oktober 2017 is het participatieverklaringstraject een verplicht onderdeel voor gemeenten. Gemeente Stein werkt hierin samen met Vluchtelingenwerk, gemeente Sittard-Geleen en gemeente Beek. Nieuwe statushouders krijgen workshops vanuit Vluchtelingenwerk die te maken hebben met de normen en waarden die wij in Nederland kennen. Daarnaast organiseren gemeenten samen een busreis langs bezienswaardigheden, mogelijke werkplekken en recreatieve plekken van de Westelijke Mijnstreek. Iedere gemeente organiseert apart het moment van ondertekenen van de participatieverklaring. In 2017 heeft deze eenmaal plaatsgevonden waarbij 23 statushouders deze verklaring hebben ontvangen in de gemeente Stein. Naast de wettelijke verplichte inburgeringscursus wil gemeente Stein meer bieden voor onze statushouders. Daarom is er in 2017 gestart met het subsidiëren van Taalontmoetingen (autonoom project vanuit Partners in Welzijn). Statushouders krijgen dan een taalmaatje die hen kan helpen om de taal verder eigen te maken. In het kader van maatwerk is het

mogelijk om een intensieve Nederlands cursus te volgen voor statushouders, waardoor zij sneller toe geleid worden naar werk.

Ontmoetingsplekken voor jong en oud

In 2017 is aandacht geweest voor toegankelijke plekken in de kernen. Veel van deze plekken waren reeds aanwezig (denk hierbij aan winkels, het café, het dorpsplein, de basisschool, de bibliotheek, het gemeenschapshuis, buitenspeelplekken en dorpsontmoetingscentra). Een voorbeeld hiervan is de opening van het buurtcentrum Nieuwdorp in juni 2017. Burgers stimuleren en faciliteren door mee te denken over het aanbod van ontmoetingsplekken is een vast onderdeel bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Daarbij is zowel aandacht voor kwetsbare groepen zoals ouderen en jongeren als voor een integrale aanpak en preventie.

Multifunctionele hal Berg aan de maas

Na de vaststelling van de bouwlocatie (raadsvergadering d.d. 1 juni 2017) nabij de voetbalterreinen van Urmondia heeft stichting ODF de plannen voor de loods verder ontwikkeld. Er zijn diverse onderzoeken uitgevoerd en er is een ruimtelijke onderbouw opgesteld die nodig is voor de uitgebreide omgevingsvergunningprocedure. De onderzoeken betreffen flora en fauna-onderzoek en grondonderzoeken. Er zijn tekeningen en ramingen vervaardigd, rekening houdend met het budget. Ambtelijk is er onderzoek gedaan naar de mogelijke financieringsvormen en overeenkomsten die de uitgangspunten voor gebruik en eigendomssituatie het beste waarborgen. Het voorbereidingstraject voor de daadwerkelijke formele omgevingsvergunningaanvraag door de Stichting ODF heeft meer tijd gekost dan gedacht. Belangrijk aandachtspunt is daarbij nog steeds de financiële haalbaarheid. Hierdoor heeft de daadwerkelijke bouwrealisatie van de loods nog niet in 2017 plaatsgevonden.

Privatisering Jongeren Centrum Stein

In 2017 is het voormalig jongeren centrum Stein overgedragen aan de stichting scouting Stein. Het gebouw en ondergrond is in erfpacht gegeven tot en met 2034. De stichting scouting Stein heeft vervolgens in 2017 dit gebouw gemoderniseerd met een eenmalige subsidie van € 100.000 die beschikbaar is gesteld door de gemeente. Onder andere is er een tweede oefenruimte gekomen voor de Stichting oefenruimte Stein die naar aanleiding van een geslaagde pilot behoefte hebben aan een tweede oefenruimte.

Sloop basisschool de Avonturijn

De voormalige basisschool de Avonturijn in Urmond is in het voorjaar van 2017 gesloopt. De herinrichting van dit gebied zal meegenomen worden in het project gebiedsgerichte aanpak Urmond-Oost.

Legionella preventie

In 2017 is opdracht gegeven voor het technisch aanpassen van de leidingwaterinstallatie bij diverse binnen- en buitensportaccommodaties. Begin 2018 zal de oplevering plaatsvinden.

Verplichte indicatoren:

Indicator	Omschrijving	eenheid	rekening 2017 begroting 2017			
			periode	Stein	periode	Stein
Niet sporters	Percentage niet-wekelijks sporters	%	2016	51,8	2014	52

Bron: Waarstaat jegemeente.nl

Subdoelstelling II Jong en oud

Wet en regelgeving

- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Wet Jeugdhulp
- Wet Kinderopvang
- Wet passend onderwijs
- Wet educatie en beroepsonderwijs

Vastgesteld beleid

- Beleidsplan Onderwijsachterstanden – Voor- en Vroegschoolse Educatie Stein 2011-2014
- Nota Jeugdbeleid 2010-2015 'Vroeger was er ook jeugd van tegenwoordig'
- Convenant Integrale Kindcentra
- Nota Brede schoolconcept kern Stein, een nadere uitwerking van de door de raad vastgestelde brede schoolvisie voor de kern Stein (2 april 2009)
- Toekomstvisie Stichting Kindante (7 december 2012)
- Hoofdlijnennotitie decentralisatie jeugdzorg Westelijke Mijnstreek (februari 2014)
- Beleidskader 2014 – 2018 Samenwerking van de 18 gemeenten in Zuid-Limburg op de zware gespecialiseerde jeugdhulp (februari 2014)
- Notitie Jongerenhuisvesting

Wat hebben we bereikt ?

- Realisatie van een gemeentelijke toegang jeugd
- Start van kerngerichte dorpensteams
- Uitvoer van de haalbaarheidsstudie toekomstig onderwijs Berg aan de Maas / Urmond
- Jongerenparticipatie
- Aandacht voor laaggeletterdheid
- Regionaal plan van aanpak Beschermd Wonen / Beschermd Thuis

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Verschuiving zorgvraag
- Eigen bijdrage Wmo
- Toezicht Wmo
- Cliëntondersteuning
- Inkoop uniforme arrangementen
- Een toegang jeugd
- Samenwerking jeugd-Wmo
- Peuteropvang en VVE
- Lokaal integraal jeugdbeleid
- Ontschotting budgetten 3D
- Monitoring Sociaal Domein
- Toekomst basisonderwijs kern Elsloo
- Toekomst basisonderwijs kern Stein
- Haalbaarheidsstudie toekomstige onderwijshuisvesting Berg aan de Maas / Urmond
- Tijdelijke huisvesting scholengemeenschap Groenewald
- Schuldhulpverlening/audit NVVK
- Armoedebestrijding bij kinderen
- Vrijwilligerswaarderingactiviteit
- Vluchtelingenwerk, taalakkoord, schakelklas
- Eigendom/bestemming schoolgebouw Meers

Verschuiving zorgvraag

Landelijk is een trend waarneembaar dat geïndiceerde individuele zorg en ondersteuning verschuift naar algemene voorzieningen en inzet van welzijnswerk. Ook voor gemeente Stein is dit een belangrijk uitgangspunt. Hierdoor is sprake van een toenemende druk op de welzijnsorganisaties.

Daarom is er extra budget vrijgemaakt waarmee geïnvesteerd is in de preventieve aanpak van de welzijnsorganisaties.

Eigen bijdrage Wmo

In 2017 heeft het kabinet een aantal besluiten genomen om de zorgkosten voor burgers te verlagen. Een van de maatregelen was een aanpassing in de systematiek van de eigen bijdrage voor de Wmo, waardoor de eigen bijdrage voor burgers werd verlaagd. Uit cijfers in 2017 blijkt dat er weinig tot geen signalen zijn dat burgers afzien van voorzieningen vanwege de eigen bijdrage.

Toezicht Wmo

In 2017 is het calamiteiten toezicht voortgezet door de GGD. Daarnaast is het risico gestuurd toezicht in de vorm van een pilot uitgevoerd bij een aantal aanbieders. Deze pilot wordt geëvalueerd en op basis van deze evaluatie wordt bekeken hoe het risico gestuurd toezicht wordt voortgezet.

Cliëntondersteuning

In 2017 heeft Stichting MEE onafhankelijke cliëntondersteuning geboden op meerdere terreinen. De cliëntondersteuning is onder andere ingezet om de zelfredzaamheid en participatie van burgers te vergroten. In het kader van de zichtbaarheid en nieuwe vindplaatsen zet MEE de dienstverlening zoveel mogelijk dorpsgericht in. Ook is stichting MEE in 2017 gestart met het participeren in dorpenteams. Hierdoor zien we een gestage groei van cliëntondersteuning. Dit heeft, zoals uit het rapport "preventieve functie cliëntondersteuning" blijkt, een positief effect op de geïndiceerde ondersteuning. Naast de cliëntondersteuning van stichting MEE wordt er door PIW ook cliëntondersteuning geboden. Hier zien we vergelijkbare ontwikkelingen. Het cliëntervaringsonderzoek Wmo 2017 geeft inzicht in de ervaringen van Wmo-cliënten in de ondersteuning die zij ontvangen.

Inkoop uniforme arrangementen

In 2015 en 2016 werden voor de diverse jeugdhulpaanbieders verschillende tarieven voor hun aanbod gehanteerd, gebaseerd op de historische gegevens per aanbieder. Een doel voor 2017 was om te werken met uniforme tarieven. Dit doel is gehaald. Vanaf 1 januari 2017 wordt gewerkt met uniforme tarieven gebaseerd op de ingeschatte intensiteit en complexiteit van de hulp.

Een toegang jeugd

Tot 2017 was onze gemeentelijke toegang tot de jeugdhulp deels belegd bij de gemeente zelf (voor jongeren met een beperking) en deels bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (voor jongeren met problemen op gebied van opvoeden/opgroeien). Ten behoeve van de duidelijkheid, eenduidigheid en het verstevigen van de sturing op de jeugdhulp, wilden we komen tot één gemeentelijke toegang. Dit is gerealiseerd: per 1 januari 2017 loopt de gemeentelijke toegang tot de jeugdhulp via de eigen gemeente.

Na een drukke periode van overdracht, inrichten en nieuwe taken eigen maken, werkt onze toegang naar tevredenheid. Voor onze klanten is één toegang duidelijker en wij hebben als gemeente meer sturing en grip op indicatiestelling en op ons klantenbestand. Echter de ontwikkelingen in de jeugdhulp volgen elkaar snel op wat steeds aanpassing vergt. We zijn nog bezig met het normeren van werkzaamheden en processen. Daarnaast bestaat er naast de gemeentelijke toegang nog de zogenaamde alternatieve route: de toegang via (huis)artsen. Ook hier proberen we meer grip op te krijgen door contacten met huisartsen maar ook met het voorliggend veld (denk aan het onderwijs) om daar de gemeentelijke toegang als de eerste, vanzelfsprekende toegang tot de geïndiceerde jeugdhulp te laten gelden.

Samenwerking jeugd-Wmo

Eind 2016 was het plan om het Jeugdgebiedsteam (onder aansturing van het CJG) en het Sociaal Team (Wmo) samen te gaan voegen tot één gebiedsteam 0-100+. Per 1 januari 2017 is de toegang tot de jeugdhulp van het CJG over gegaan naar de gemeente. Door deze werkzaamheden is de eerste periode van 2017 geen werk gemaakt van die samenvoeging van Jeugdgebiedsteam

en Sociaal Team. Daarnaast is er een ontwikkeling geweest van de dorpensteams waar veel energie in is gestoken. Deze dorpensteams kunnen het Sociaal Team vervangen. Dit maakt dat we ons oorspronkelijke plan moeten herzien. Dit door bijvoorbeeld onze klantmanagers jeugd in 2018 aan te laten sluiten, alsmede andere partijen die nu deel uitmaken van het Jeugdgebiedsteam.

Peuteropvang en VVE

In 2017 hebben zich zoals verwacht verschillende ontwikkelingen rondom peuteropvang en VVE voorgedaan, met name naar aanleiding van het nieuwe regeerakkoord. Het macrobudget is verhoogd, er wordt gewerkt aan een nieuwe financieringssysteem. Verder wordt het aanbod VVE verruimd van 10 naar 16 uur per week. De uitwerking van landelijk beleid, aangepast op lokaal niveau, wordt in 2018 uitgewerkt.

Lokaal integraal jeugdbeleid

In 2017 is onze gemeente verder gegaan met het verbinden van verschillende thema's die allemaal hetzelfde doel nastreven: ontwikkelingskansen bieden voor elk kind in de gemeente Stein, het versterken en benutten van diens talenten en het voorkomen van eventuele risico's. Zo is, op basis van de evaluatie van de Lokale Educatieve Agenda (LEA), het Lokaal Integraal Jeugdbeleidsplan (LIJ) en de LEA beter op elkaar afgestemd. Met onze samenwerkingspartners binnen het lokaal integraal jeugdbeleid is in 2017 een eerste aanzet gemaakt met betrekking tot integraal beleid rondom kansarme kinderen. In 2018 wordt hier verder uitvoering aan gegeven met als doel een integraal beleid voor deze doelgroep op te stellen.

Ontschotting budgetten 3D

Met ingang van 2015 heeft een omvangrijke stelselwijziging plaatsgevonden: de zogeheten decentralisaties van de Wmo, Jeugdwet en de Participatiewet (re-integratie en Wsw). Dit betekende voor de gemeente een scala aan nieuwe taken en aanpassingen aan bestaande taken. Om deze taken te financieren ontvangen de gemeenten een integratie-uitkering sociaal domein. Deze integratie-uitkering bevat de middelen voor Jeugdzorg, Participatiewet (re-integratie en Wsw) en de nieuwe WMO-taken. Naast deze integratie-uitkering sociaal domein krijgen gemeenten ook een integratie-uitkering Wmo-oud en een gebundelde uitkering (Participatiewet in het kader van de bijstandsuitkeringen). Voor 2017 zijn de budgetten Wmo, Jeugd en Participatie ontschot. In de begroting 2017 heeft het college de opdracht gekregen om te onderzoeken of deze ontschotting structureel en/of verbreed zou moeten worden met andere taken sociaal domein. Dit onderzoek is in maart 2017 aan uw Raad voorgelegd. Op basis van de resultaten van het onderzoek heeft uw Raad op 23 maart 2017 besloten tot het structureel ontschotten van de integratie-uitkering sociaal domein, de integratie-uitkering Wmo-oud, de gebundelde uitkering én budget Welzijn (Kostenplaats: 662000101 Algemeen maatschappelijk werk en Kostenplaats: 663000202 Wijk- en buurtopbouw). Het verrekenen van overschotten/ tekorten op deze budgetten worden via de reserve 3D (vanaf 1 januari 2018 reserve sociaal domein) verrekend.

Monitoring Sociaal Domein

De geldstromen binnen het sociaal domein zijn in kaart gebracht. Voor een overzicht van deze geldstromen en een bijbehorende toelichting wordt verwezen naar bijlage VI.

Toekomst basisonderwijs kern Elsloo

Ook in 2017 bent u periodiek geïnformeerd over de voortgang van het proces rondom de toekomst van het basisonderwijs in deze kern. Met de raadsinformatiebrief van 5 april 2017 hebben wij u in kennis gesteld van ons advies rondom de wenselijkheid van de voorgestelde fusie tussen de 4 basisscholen. Nadat alle meezeggenschapsraden hadden ingestemd met de Fusie Effect Rapportage en ook het ministerie van OC&W zijn goedkeuring had gegeven aan deze fusie, is deze per 1 augustus 2017 geëffectueerd wat heeft geresulteerd in het Kindcentrum Aelse. Qua huisvesting is ervoor gekozen gebruik te maken van het bestaande vastgoed. In overleg met de gemeente is besloten de leerlingen te huisvesten in de gebouwen van de voormalige basisscholen St. Augustinus (onderbouw), De Poolster (middenbouw) en St. Jozef (bovenbouw). Dit betekent dat het gebouw van jenaplanschool Elckerlyc aan de onderwijsbestemming is onttrokken en is

overgedragen aan de gemeente. Eenzelfde procedure zal ook worden gevolgd voor het gebouw van De Poolster. Dit is evenwel eerst aan de orde als het aantal leerlingen zodanig is dat volstaan kan worden met de gebouwen van St. Augustinus en St. Jozef.

In de raadsinformatiebrief van 30 juni 2017 is nader ingegaan op het door ons genomen besluit over de bestemming van het voormalig Elckerlycgebouw. In eerste instantie onderzoekt Maaskant Wonen of een herbestemming tot woonhotel tot de mogelijkheden behoort. Is dit geen optie dan wordt het gebouw gesloopt. Gelieerd aan de huisvesting zijn er nog een tweetal zaken die afgelopen jaar onderwerp van overleg zijn geweest. Op de eerste plaats de verkeersveiligheid. Met Stichting Kindante is afgesproken vooralsnog geen maatregelen te treffen. Eerst dienden de ervaringen gedurende eerste maanden in kaart te worden gebracht. Over de resultaten van deze evaluatie bent u geïnformeerd bij brief van 2 november 2017. Dan de aanpassingen van de drie onderwijslocaties teneinde deze "leeftijds-proof" te maken. Aanvankelijk was het de bedoeling dit voorstel te behandelen in de laatste raadsvergadering van 2017. Wij hebben evenwel besloten dit voorstel aan te houden omdat wij de eindafrekening nogmaals wensten te bespreken met het schoolbestuur.

Toekomst basisonderwijs kern Stein

In de raadsvergadering van 6 juli 2017 is besloten akkoord te gaan met het huren van twee semi permanente lokalen voor een periode van drie schooljaren (2017/2018 t/m 2019/2020). Dit ter oplossing van de ruimtelijke problemen bij "de triviant". Een structurele oplossing achtten wij op dat moment te prematuur. Eerst dient een integrale notitie te worden opgesteld over de spreiding van huisvestingsvoorzieningen in deze kern. Aan de hand hiervan moet duidelijk worden wat de impact is op de ruimtelijke situatie bij "de triviant". Essentieel in deze is hoe de toekomst van de beide overige schoolorganisaties (De Maaskei en Kerensheide) in deze kern eruit ziet. Medio juli 2017 zijn de ouders/verzorgers van de leerlingen van beide onderwijsvoorzieningen door het College van Bestuur van Stichting Kindante (CvB) hierover geïnformeerd. Meegedeeld is dat gedurende het schooljaar 2017/2018 onderzoek wordt gedaan naar het scenario dat uitgaat van één school met één visie en één concept, gehuisvest in één gebouw. Eind oktober 2017 zijn de nieuwe opheffingsnormen voor het basisonderwijs gepubliceerd, ingaande op 1 augustus 2018 voor een periode van 5 jaar. Voor de gemeente Stein is sprake van een forse bijstelling en wel van 143 naar 133 leerlingen. Voor u aanleiding tijdens de Algemene Beschouwingen 2018 de verantwoordelijke wethouder op te dragen het CvB te verzoeken even een pas op de plaats te maken in het samenwerkingstraject tussen De Maaskei en Kerensheide. Dit om de effecten van de nieuwe norm te bespreken en te bezien of er mogelijk alternatieven zijn. Met onze RIB van 30 november 2017 hebben wij u de bevindingen van ons gesprek hierover met het CvB teruggekoppeld. Naar aanleiding hiervan is in de raadsvergadering van 21 december 2017 met een meerderheid van stemmen een motie aangenomen.

Haalbaarheidsstudie toekomstige onderwijshuisvesting Berg aan de Maas / Urmond

In de raadsvergadering van 23 maart 2017 heeft u kennis kunnen nemen van het door de RO groep opgestelde plan van aanpak. Aan de hand hiervan is het externe bureau aan de slag gegaan om te komen tot een onafhankelijk advies over een toekomstbestendige huisvestingsoplossing voor de kernen Berg a/d Maas en Urmond. Niet alleen voor wat betreft het basisonderwijs maar ook ten aanzien van de kindpartners (kinderdagopvang, peuteropvang en buitenschoolse opvang). Gekozen is voor een interactief proces middels participatie van alle direct betrokkenen, hetzij in de projectgroep dan wel in de klankbordgroep. Ook zijn de bevindingen van alle stappen teruggekoppeld naar de raad. In eerste instantie tijdens de commissie Maatschappelijke Zaken, later in de beeldvormende bijeenkomsten. Het eindrapport van de RO groep is besproken in de raadsvergadering van 30 november 2017 en inhoudelijk geaccordeerd. Conform het verwoorde advies is in principe besloten tot het handhaven van de beide onderwijslocaties, die samen met de kindpartners één organisatorisch Kindcentrum gaan vormen. Gelijktijdig heeft de raad ons college opgedragen de aan het advies gekoppelde randvoorwaarden verder uit te werken en de bevindingen hiervan terug te koppelen op basis waarvan een definitief besluit kan worden genomen. Met alle betrokkenen is een tijdpad opgesteld waarbinnen deze vervolgstappen worden uitgewerkt.

Tijdelijke huisvesting scholengemeenschap Groenewald

Scholengemeenschap Groenewald heeft de beschikking over 12 semi-permanente lokalen. Daartoe heeft u op 5 juli 2012 (6 lokalen begane grond) en op 25 juni 2013 (6 lokalen verdieping) besloten. Jaarlijks vindt met de schooldirectie overleg plaats om de ontwikkeling van de leerlingenaantallen te bespreken in relatie tot deze tijdelijke huisvesting. Naar aanleiding van deze bespreking is geconcludeerd dat, gelijk in 2016, de huurperiode van deze lokalen moet worden verlengd. Met de vaststelling van Berap 1 (13 juli 2017) en Berap 2 (9 november 2017) zijn de hiervoor noodzakelijke middelen gevoteerd.

Schuldhelpverlening/audit NVVK

De gemeente Stein was sinds 2016 aspirant lid van de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK). De NVVK is de brancheorganisatie voor organisaties die werkzaam zijn op het gebied van sociale kredietverlening, schuldhelpverlening, budgetbeheer en bewindvoering. In augustus 2017 heeft de NVVK een audit uitgevoerd om te kunnen beoordelen of de gemeente Stein als volwaardig lid van de NVVK kan worden toegelaten. Er is getoetst door een onafhankelijke auditor door middel van een toelatingsaudit. Wij hebben deze audit met succes doorlopen en hebben bericht gekregen dat wij aan de toetsing voldoen voor het lidmaatschap. Daarmee is de gemeente Stein gecertificeerd voor de uitvoering van budgetbeheer en schuldhelpverlening (wij verstrekken geen sociale krediet en doen geen bewindvoering).

Voor NVVK-leden gelden o.a. de volgende eisen:

- de schuldhelpverlening wordt uitgevoerd conform de wettelijke bepaling gesteld in art 47 en 48 van de Wet op Consumentenkrediet en art. 3.5 van de Wet op het financieel toezicht;
- NVVK-leden conformeren zich aan de Gedragscodes en modules van de NVVK;
- er is sprake van een continue bedrijfsvoering;
- de schuldregelingen worden geregistreerd bij BKR.

Daarbij geldt het lidmaatschap van de NVVK als kwaliteitsstandaard, welke in stand gehouden wordt door de verplichte audit voor de leden. Ons lidmaatschap is belangrijk voor zowel klanten als schuldeisers.

Armoedebestrijding bij kinderen

In 2017 zijn de overeenkomsten met Stichting Leergeld en het Jeugd Sport Fonds voortgezet conform de afspraken die in voorgaande jaren gemaakt zijn. Er heeft een intensievere samenwerking plaatsgevonden tussen de gemeente en deze partijen waarbij over en weer meer informatie gedeeld is. Met ingang van 1 juli 2017 is daarnaast een overeenkomst gesloten met het Jeugd Cultuur Fonds. Voor culturele lidmaatschappen kunnen kinderen nu ook subsidie ontvangen. Enkele voorbeelden zijn toneellessen, danslessen, etc.

Vrijwilligerswaarderingsactiviteit

De vrijwilligerswaarderingsactiviteit is ingevuld als een feestelijke avond waarbij vrijwilligers bedankt zijn voor hun inzet en waarbij tevens de sport- en cultuurprijzen 2017 zijn uitgereikt. De voorbereiding en de procedure om de prijswinnaars te bepalen zijn in de laatste maanden van 2017 gestart en heeft in de eerste twee maanden van 2018 haar vervolg gekregen. De feestelijke avond waarvoor alle vrijwilligers van de gemeente Stein zijn uitgenodigd heeft op 23 februari 2018 in MFC de Grous plaatsgevonden. Het was een geslaagde avond met meer dan 100 bezoekers.

Vluchtelingenwerk, taalakkoord, schakelklas

De samenwerking met Vluchtelingenwerk is verlengd voor onbepaalde tijd. Wij behouden het recht om de samenwerking op te zeggen, met een uitwerkperiode van drie maanden. In verband met veranderende vorm van ontvangst middelen vanuit het Rijk is er een structureel bedrag van € 89.204 gevraagd en toegekend in de raadsvergadering van 21 september 2017. Middelen voor statushouders ontvangen wij nu achteraf via de Meicirculaire en hiermee vervalt het bedrag van € 2.370 per statushouder via het COA. In 2017 zijn de kosten voor Vluchtelingenwerk echter lager uitgevallen (€ 30.601). Dit heeft er mede mee te maken dat in 2017 meer na-reizigers zijn komen

instromen dan verwacht. Deze groep krijgt alleen het product 'coaching bij integratie'. Coaching bij huisvesting is immers niet meer nodig, gezien het feit dat de voorganger van het gezin hierin al heeft voorzien en zaken heeft geregeld. Naast Vluchtelingenwerk hebben we ook een subsidie verstrekt voor het autonoom project van Partners in Welzijn, genaamd Taalontmoetingen.

In februari 2017 hebben de gemeenten in de Westelijke Mijnstreek samen met de participerende organisaties het Taalakkoord ondertekend. Met het ondertekenen van dit akkoord spreken de partners uit samen te willen werken en een actieve bijdrage te willen leveren aan het terugdringen van de laaggeletterdheid in onze regio. Het is een vorm van onderling commitment tussen overheden enerzijds en maatschappelijke organisaties anderzijds. Inmiddels ligt er een plan van aanpak dat nog formeel moet worden vastgesteld door de afzonderlijke colleges. De Provincie Limburg heeft een positieve beslissing genomen op de door De Domijnen (bibliotheek) ingediende subsidieaanvraag.

In 2017 heeft er een oriëntatie plaatsgevonden op de verschillende vormen van schakelklassen. Hiervoor zijn werkbezoeken afgelegd bij de Peter Canisiusschool in Puth en de Tovertuin in Sittard. Daarnaast is er met Stichting Kindante gesproken over de mogelijkheden van schakelklassen in Stein.

Eigendom/bestemming schoolgebouw Meers

Per 1 augustus 2017 is het schoolgebouw in Meers niet meer in gebruik als onderwijsvoorziening. Al eerder, wij verwijzen naar onze brief van 5 december 2016, hebben wij u nadere informatie doen toekomen over de eigendomssituatie van dit gebouw. Op 27 december 2017 zijn de noodzakelijke aktes gepasseerd waardoor Stichting Kindante uiteindelijk het gebouw kon overdragen naar de gemeente.

Op 25 oktober 2017 heeft een druk bezochte bewonersavond plaatsgevonden, georganiseerd door DOP Meers. Door de aanwezigen zijn tal van ideeën aangedragen over een mogelijke herbestemming van dit gebouw. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in een werkgroep, waarin ook de gemeente participeert, die hiermee aan de slag is gegaan. Hier wordt een koppeling gelegd met het project dat moet leiden tot een toekomstbestendig accommodatiebeleid, waarmee in 2018 een aanvang is gemaakt.

Tijdens voornoemde bewonersbijeenkomst is het signaal afgegeven dat leegstand van het gebouw moet worden voorkomen gedurende het onderzoek naar een mogelijke herbestemming. Een standpunt dat wij onderschrijven en voor ons aanleiding is geweest op zoek te gaan naar een tijdelijke bestemming. Dat heeft ertoe geleid dat wij op 12 december 2017 hebben besloten het gebouw tijdelijk in gebruik te geven aan hondenschool De Vagebond. Voor nadere informatie hierover verwijzen wij naar onze RIB van 14 december.

Verplichte indicatoren:

Indicator	Omschrijving	eenheid	rekening 2017 begroting 2017			
			periode	Stein	periode	Stein
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school.	per 1.000 inw. 5-18 jr	2016	7,07	2014	24
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	per 1.000 inw. 5-18 jr	2016	12,3	2014	31
Vroegtijdig schoolverlaters (zonder startkwalificatie; vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	% deelnemers aan het VO en MBO Onderwijs	2014	1,3	2012	2,6
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	%	2015	1,3	2012	1,73
Kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2015	3,1	2012	3,52
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2016	11,6	2015	10,9
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	% van alle jongeren tot 18 jaar	2016	1	2015	1
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2016	0,4	2015	0,6
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	2017	NB	2015	NB

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Subdoelstelling III Samenwerking

Wet en regelgeving

- Wet publieke gezondheid
- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Wet Jeugdhulp

Vastgesteld beleid

- DOPsgewijze aanpak (2015)

Wat hebben we bereikt ?

- Stijging van het aantal actieve werkgroepen binnen de DOPsgewijze aanpak
- DOPwerkgroepen zijn actief betrokken bij beleidsactualisaties en projecten
- Uitbreiding van het AED-netwerk en opleiden van vrijwilligers
- Extra programma's ten aanzien kinderen en gezondheid

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Laagdrempelige wijkvoorzieningen
- Actieve en betrokken inwoners
- Kermissen
- Gezondheidsbeleid
- Sportbeleid
- Bibliotheekwerk, cultuureducatie en muziekonderwijs
- Veilig Thuis
- Lokaal sociaal-economische agenda

Laagdrempelige wijkvoorzieningen

De geconstateerde wens naar laagdrempelige voorzieningen in de wijk is het afgelopen jaar gegroeid, onder andere als gevolg van het groeiende aantal ouderen dat in de wijk blijft wonen. Als antwoord hierop is in 2017 de voormalige Don Bosco school in Nieuwdorp als pilot getransformeerd tot buurtcentrum. Het buurtcentrum is in juni 2017 geopend. Hiermee is tegemoet gekomen aan een brede behoefte. Dit blijkt uit het aantal vrijwilligers dat een bijdrage heeft geleverd om het gebouw gebruiksklaar te maken en de brede belangstelling voor de activiteiten vanaf het moment van openstelling. De vrijwilligers hebben een stichting opgericht zodat alle activiteiten zijn ondergebracht in een rechtsvorm. De door de gemeente gestelde kaders in een gebruikersovereenkomst met deze stichting worden in acht genomen en er is sprake van samenwerking waar mogelijk met de bestaande Multifunctionele Centra. De vooraf beoogde samenwerking met professionele partijen is gerealiseerd door onder meer de participatie van CZ als partner middels een investering voor het project 'Recept voor een goede buur(t)'. De gemeente constateert dat ook andere kernen behoefte hebben aan een laagdrempelige wijkvoorziening, gericht op ontmoeting, (zorg)ondersteuning en recreatie.

Actieve en betrokken inwoners

In 2017 zijn er diverse projecten gerealiseerd vanuit de DOPsgewijze aanpak. Voorbeelden hiervan zijn: de tweede wensauto in Meers, de speelvoorziening in het Molenpark, buurtcentrum Nieuwdorp en de hondenspeelweide Nieuwdorp. Ook is er een intensieve samenwerking geweest met DOP Berg en DOP Urmond bij de haalbaarheidsstudie onderwijshuisvesting voor de kernen Berg aan de Maas en Urmond. Daarnaast hebben verschillende DOP's samen gewerkt bij het onder de aandacht brengen en terugdringen van geluid en fijnstof. In 2017 is de DOPsgewijze aanpak geëvalueerd waaruit een positief advies is gekomen voor het verder voortzetten van deze aanpak. Enkele aanbevelingen worden in 2018 en verdere jaren opgepakt. Voorbeelden van deze aanbevelingen zijn: participatie in de dorpen versterken door verbinding van netwerken van bewoners, gemeente en maatschappelijke organisaties en bestendigen van initiatieven met meerwaarde voor het dorp.

Kermissen

Er is in 2017 één kermis in Elsloo geweest en één in Stein. Door de kermissen te verbinden aan lokale evenementen (zoals het MeifeStein) en (promotie)activiteiten is de kwalitatieve opwaardering die in 2016 in gang is gezet gecontinueerd. Deze lijn zal worden doorgevoerd in 2018 en verder, waarbij er voor lokale horeca, verenigingen en winkeliers ruimte is voor initiatieven die bijdragen aan de sfeer en gezelligheid.

Gezondheidsbeleid

Eind 2016 werd de regionale ambitienota volksgezondheid Zuid-Limburg vastgesteld voor de jaren 2017 t/m 2020. Besloten werd dat ook de uitvoeringsplannen op niveau van Zuid-Limburg zouden moeten worden opgesteld en dus niet lokaal per gemeente. Er zijn 3 programmalijnen: 1. gezonde jeugd, 2. gezonde wijk, 3. kwetsbare personen. Per programmalijn zijn programmaleiders aangesteld die ten behoeve van de 18 gemeenten aan de slag zijn gegaan om te komen tot uitvoeringsprogramma's / activiteitenplannen. De 3 plannen zijn gebundeld tot één activiteitenplan en besproken met het Dagelijks Bestuur GGD. Bestuurlijk vindt men het plan goed op tactisch/operationeel niveau, maar wil men dat er nog een strategische vertaling wordt gemaakt, met dit plan als basis. Er is dus in 2017 geen uitvoeringsplan vastgesteld.

Sportbeleid

In 2017 is op verzoek van uw raad de focus vooral op kinderen gelegd die niet of nauwelijks bewegen. Dit heeft geresulteerd in het vervolgaanbod Extra in Actie (interventie gericht op kinderen met een motorische achterstand) en Gezond in Actie (interventie gericht op kinderen met een gewicht dat niet past bij hun lengte en leeftijd). Hiervoor zijn in 2017 alle leerlingen gescreend en, afhankelijk van hun conditie en motoriek, doorgeleid naar een sportvereniging, een ander beweegprogramma of een interventie gericht op de aanpak van overgewicht. Voor het primair onderwijs heeft dit in totaal geleid tot 461 activiteiten en 47.408 deelnames van kinderen.

Ook is in 2017 weer een fitheidstest, beweegmarkt en beweegprogramma georganiseerd voor 55+ers. Dit jaar voor de kernen Urmond en Berg aan de Maas (inclusief Nattenhoven). Er zijn 31 activiteiten georganiseerd met in totaal 1.997 deelnames van senioren.

Bibliotheekwerk, cultuureducatie en muziekonderwijs

De Domijnen voert het bibliotheekwerk uit en Artamuse voert het muziekonderwijs en de cultuureducatie uit voor de gemeente Stein. In 2017 zijn de subsidies 2014-2016 voor beide organisaties vastgesteld en afgerekend. Een klein tekort ad. € 3.910 van De Domijnen is gedekt uit het overschot van Artamuse. Het restant overschot van Artamuse is ingezet voor het project Orkest in de Klas (een samenwerking tussen Artamuse, scholen en verenigingen). In de Berap 2 2017 is € 30.000 opgenomen voor het geprognostiseerde tekort op het bibliotheekwerk 2017 van De Domijnen. Dit tekort is vergelijkbaar met de jaren 2014-2016 en is een gevolg van eerdere bezuinigingen. In tegenstelling tot de eerdere jaren kan dit tekort echter niet gedekt worden uit reserves van De Domijnen, aangezien deze reserves al gebruikt zijn voor de afrekening 2014-2016. De gemeenteraad heeft op 30 november 2018 de nieuwe regionale bibliotheekvisie 2018-2022 vastgesteld. De raad heeft ingestemd met een leeswinkel in Stein en informatie- en ontmoetingsplekken in Elsloo en Urmond. Met dit nieuwe beleid wordt een taakstelling van € 150.000 gerealiseerd.

Veilig Thuis

Veilig Thuis Zuid-Limburg (VT ZL) is in 2017 volop doorontwikkeld. In het inspectierapport van februari 2016 werd geconstateerd dat VT ZL voldoet aan 22 van de 30 landelijke inspectiepunten. Op 6 november 2017 kreeg VT ZL wederom bezoek van de inspectie, waarbij zij zeer positief waren over de ontwikkelingen. Op dat moment was er nog één punt waar men niet aan voldeed: de wachttijden waren nog te lang. Vanaf 1 juli 2017 komen de politiemeldingen, die tot die datum naar het Veiligheidshuis gingen, binnen bij VT ZL, wat in die piekperiode gevolgen heeft gehad voor de wachttijden. Inmiddels is dit echter weer op orde. Vóór 1 mei 2018 zal de inspectie over de stand van zaken worden geïnformeerd.

Er is veel aandacht uitgegaan naar communicatie tussen VT ZL en de gemeenten. Zo is beveiligd mailverkeer, in het kader van de privacy, van belang. Dit is nu geregeld. VT ZL is eind 2017 verhuisd van Geleen naar Heerlen (met de GGD ZL waar zij bij zijn ondergebracht). Dit is goed gegaan en heeft geen gevolgen gehad voor de bereikbaarheid.

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkingsvorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
GGD Zuid Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Het bevorderen van de gezondheid van inwoners door het tegengaan en vroegtijdig signaleren van ziekten. Daarnaast geven van voorlichting over gezonde voeding en het stimuleren van mensen tot meer beweging.
Omnibuzz	Gemeenschappelijke regeling	Het zorgdragen voor het vervoer van klanten met een beperking die een beroep kunnen doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning. Daarnaast wordt de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking bevorderd.
Anti Discriminatievoorziening Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Burgers, bedrijven en organisaties stimuleren tot meer samenwerking. En het signaleren, voorkomen en bestrijden van discriminatie en ongelijke behandeling.

Wat heeft het gekost ?

Baten en lasten

Samenleving sociale vitale kernen (x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Lasten	20.115	21.546	20.871
Baten	1.376	1.309	1.224
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	-18.739	-20.237	-19.647
Toevoeging reserves	2.739	2.165	1.589
Onttrekking reserves	3.468	4.417	2.661
Gerealiseerd resultaat	-18.011	-17.985	-18.575

2.1.2 Programma 'Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving'

Inleiding

De gemeente Stein kenmerkt zich door een goede geografische ligging, woonkernen met cultuurhistorische waarden, het landschap en een hoog voorzieningenniveau. Stein biedt hiermee een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Deze kenmerken willen wij behouden en verder versterken.

De belangrijkste onderwerpen in dit programma zijn:

- Ruimtelijke ordening
- Wonen
- Infrastructuur
- Openbare ruimte
- Stedelijk waterbeheer
- Groen
- Verkeer
- Afval
- Openbare orde en veiligheid (o.a. Veiligheidsregio en rampbestrijding)
- Participatie LED
- Duurzaamheid

Relatie met coalitieprogramma

Het coalitieakkoord 2016-2018 onderschrijft de kernwaarde uit de strategische toekomstvisie dat Stein een aantrekkelijke woon- en leefomgeving wil zijn. De subdoelstellingen in dit programma verbinden met name op de thema's Wonen, Ruimtelijk economische ontwikkelingen en Duurzaamheid de speerpunten uit het coalitieprogramma met ons ruimtelijk beleid.

Wat willen we bereiken ?

Hoofddoelstelling:

"Stein investeert in een kwaliteit van wonen en voorzieningen"

Subdoelstelling I woonmilieus

"Stein stemt woonmilieus in de gemeente af op de toekomstige samenstelling van de bevolking"

Subdoelstelling II omgevingskwaliteit

"Stein versterkt haar omgevingskwaliteit, die bestaat uit groen, water, cultuurhistorie en de openbare ruimte"

Subdoelstelling III ontwikkeling Chemelotcampus/brainport 2020

"Stein haakt aan bij de verdere ontwikkeling van de Chemelotcampus als onderdeel van Brainport 2020 en wil de economische kansen die dit oplevert verzilveren"

Subdoelstelling IV voorzieningenniveau sturen op kwaliteit

"Stein gaat haar voorzieningenniveau sturen op kwaliteit en kwantiteit vanuit toekomstige behoefte, economisch en maatschappelijk draagvlak en regionaal aanbod"

Subdoelstelling V duurzaamheid

"Stein gaat verkennen hoe duurzame keuzes ruimtelijk en qua energiegebruik gemaakt kunnen worden"

Subdoelstelling I Woon/werkmilieu's

Wet en regelgeving

- Wet ruimtelijke ordening (Wro)
- Besluit ruimtelijke ordening (Bro)
- Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg)
- Ontheffingswet
- Provinciaal omgevingsplan Limburg 2014
- Provinciale omgevingsverordening 2014
- Woningwet 2015
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (22 september 2016)
- Ruimtelijke structuurvisie 2015-2025
- Strategische Toekomstvisie gemeente Stein 2011-2021 (15 september 2011)
- Nota grondbeleid (28 mei 2015)
- Grondprijzennota 2016 (december 2015)
- Beleidsnota Grondenbeheer 2016-2018 (december 2015)
- Verordening Wonen Zuid-Limburg 5 juli 2013
- Regionale prestatieafspraken tussen gemeenten en corporaties (2014)
- Strategisch kader Wonen en Leefbaarheid (2013)
- Bestuursafspraken Zuid-Limburg (februari 2016)
- Structuurvisie Ruimtelijke economie Zuid-Limburg (december 2017)

Wat hebben we bereikt ?

Overeenkomstig de ruimtelijke structuurvisie 2015 is gewerkt aan de afstemming van de woonmilieus op de toekomstige samenstelling van de bevolking door middel van:

- aandacht voor duurzaamheid van nieuw en bestaand vastgoed (niet alleen aandacht voor de energieprestatie en gebruik tijdens de hele levenscyclus van vastgoed maar ook bij hergebruik en sloop van materialen);
- flexibiliteit aan te brengen in functies en gebruiksmogelijkheden van nieuw en bestaand vastgoed;
- aandacht voor gebruikskwaliteiten gedurende de levensloop van gebruikers;
- het realiseren van de juiste woning op de juiste locatie: focussen op de randvoorwaarden voor een hoogwaardig woonklimaat op die plaatsen waar goede condities voor een hoogwaardig woonklimaat op lange termijn aanwezig zijn;
- combinaties van voorzieningen te stimuleren;
- ontmoetingsplekken te stimuleren;
- het vergroenen van de woonkernen;
- het goed zwaluwstaarten van de ontwikkelingen op het ruimtelijke fysieke domein en het sociaal maatschappelijke domein waar wij een integrale gebiedsgerichte en DOPsgewijze aanpak een goed instrument voor achten.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Wonen / volkshuisvesting
- Jongerenhuisvesting / Starterslening
- Voortgang afronding Kanaalboulevard
- Voortgang doorontwikkeling Kattkop
- Poort van Stein
- Herstructurering bedrijventerrein Kerensheide
- Opwaarderen stationsomgeving beek-Elsloo
- Voortgang exploitatie Bramert-Noord
- Normalisatie woonwagenzaken
- Woningbouwlocatie Achter de Hegge

Wonen/volkshuisvesting

Op 18 juli 2017 heeft het college van B&W in het kader van de uitvoering van de structuurvisie Wonen Zuid-Limburg de een tweetal instrumenten vastgesteld:

- Een lijst van zogenaamde transformatiestraten in de gemeente Stein.
- De beleidsregel "financiële compensatie bij kleine woningbouwinitiatieven Zuid-Limburg".

In 2017 is met name ingezet op de volgende activiteiten:

- Enquete onder jongeren. De raad is middels de raadsinformatiebrief van 6 juli 2017 geïnformeerd over de resultaten van deze enquête;
- Activatiecampagne inschrijving jongeren bij woningcorporaties: De 1e fase van deze campagne is afgerond. Begin 2018 wordt de raad hier verder over geïnformeerd.
- Woningbehoefteonderzoek Bramert Noord. In de beeldvormende raadsessie op 6 december 2017 zijn de resultaten van dit onderzoek toegelicht;
- Financieel/juridisch/planologisch onderzoek Bramert Noord: De rapportage van dit onderzoek is afgerond en is op 22 februari 2018 aan de raad voorgelegd.

De raad is middels de raadsinformatiebrief van 20 december 2017 geïnformeerd over de opgestelde regionale en lokale jaarschijf voor het jaar 2018.

Jongerenhuisvesting/Starterslening

De aantrekkende woningmarkt zorgde in 2017 voor record aantal toegekende startersleningen. In 2017 zijn 20 startersleningen toegekend voor een totaalbedrag van € 486.588. De Provincie stelt 3/4 van het leningbedrag ter beschikking, de gemeente draagt voor 1/4 gedeelte bij, zijnde € 121.647.

In 2017 heeft Uw Raad een aanvullend budget van € 90.000 beschikbaar gesteld. Ultimo 2017 resteert nog een budget van € 64.000. Conform het gestelde in de verordening "Starterslening gemeente Stein 2016-2019" wordt het restantbudget doorgeschoven naar 2018.

Voortgang afronding Kanaalboulevard

In november 2017 is na de onherroepelijke vergunningverlening en de bouwvoorbereidingsfase gestart met grondwerk voor de 2^e en laatste fase van het woningbouwplan. Dit betreft 31 projectwoningen. Alle woningen in de 2^e fase met uitzondering van 4 vrije bouwkavels zijn daarmee verkocht. De inrichting van de openbare ruimte in fase 1 is op enkele punten na gereed.

Voortgang doorontwikkeling Kattekop

Gedurende 2017 is fase 2 van het plan Kattekop tot de laatste afbouwfase gerealiseerd.. Het behelst 6 halfvrijstaande woningen, 9 rijwoningen en 5 levensloop woningen tegenover appartementencomplex Muntherveste. Alle woningen zijn duurzaam uitgevoerd (energie neutraal). De woningprogrammering, aantallen en diversiteit aan typologieën, voor de beoogde derde en tevens laatste bouwphase in de Torenstraat is nagenoeg bekend.

Poort van Stein

Met de opening van het MAN Truckcenter en de bouw van het hotel zijn in 2017 belangrijke mijlpalen bereikt. De verdere planuitwerking die momenteel met de ontwikkelaar wordt besproken heeft betrekking op de invulling met leisure gerelateerde functies zoals een bioscoop en restaurants. De inrichting van de openbare ruimte met parkachtige inrichting met permanent water bevindt zich in de DO fase. De aanlegvergunning voor de inrichting rondom het hotel is in januari 2018 verleend. Ook is een studie verricht naar een landmark waarmee Stein zich ter plaatse van de Poort van Stein langs de A2 kan profileren. Met de ontwikkelaar wordt momenteel de realiseringsovereenkomst afgerond.

De vaststelling van het bestemmingsplan gebeurt na de afstemming met stakeholders over een aanvaardbare functionele invulling van het gebied. Deze overleggen zijn in 2017 met regelmaat gehouden.

Herstructurering bedrijventerrein Kerensheide

Het bedrijventerrein Kerensheide heeft als gevolg van de langdurige leegstand en het gebrek aan ruimtelijke kwaliteit in zijn algemeenheid aan economische kracht ingeboet.

In het masterplan "Herstructurering bedrijventerrein Kerensheide" zijn de opgaven en maatregelen gedefinieerd die ertoe leiden dat het bedrijventerrein weer in zijn economische kracht wordt gezet. Het masterplan onderscheidt daarin de volgende 3 fases:

1. de opwaardering van de openbare ruimte in het noordelijk deel van het bedrijventerrein;
2. de herontwikkeling van de voormalige Superconfexlocatie;
3. de herontwikkeling van de kavel Dassen.

De herontwikkeling van de Superconfexlocatie is toegelicht bij de uitvoeringsmaatregel "Ontwikkeling Poort van Stein". De opwaardering van de openbare ruimte is hiermee nauw verbonden. In 2017 is met de ontwikkelaar overeenstemming bereikt over een definitief ontwerp. Dit zal in 2018 worden uitgevoerd. De herontwikkeling van de kavel Dassen is een opgave voor de langere termijn omdat deze kavel in particulier bezit is.

Opwaarderen stationsomgeving Beek-Elsloo

In 2017 is vervolg gegeven aan de uitwerking van het plan door aanvullende veiligheidsanalyses uit te voeren als eis van Prorail en NS Stations. Dit heeft geleid tot een herziening van het VO. Het gewijzigde VO (ten opzichte van het VO 2016) is in november door de gedeputeerde, de portefeuillehouders van Stein en Beek en bestuurders van ProRail en NS stations vastgesteld. Uitwerking naar een DO is vervolgens gestart.

Er is een onderzoek gedaan naar de inrichtingsmogelijkheden voor de Sanderboutlaan als aanhaking op het nieuwe stationsgebied aan de zijde van Elsloo.

Voortgang exploitatie Bramert noord

Gelet op het Coalitieakkoord is in 2017 gestart met een woonbehoefteonderzoek voor Bramert-Noord. De resultaten zijn in december 2017 gepresenteerd aan de Raad. Tevens is gestart met de uitvoering van een juridisch en financieel onderzoek ten aanzien van eventuele woningbouw in Bramert-Noord.

Normalisatie woonwagenzaken

In 2017 zijn is gestart met de uitvoering van het Integraal Woonwagenbeleid. Er hebben verschillende succesvolle interventies plaatsgevonden in het veiligheidsdomein, er wordt gespecialiseerde zorg verleend in een groot aantal gezinnen, er is uitstroom naar de arbeidsmarkt en het groenonderhoud verloopt zonder incidenten. Het onderhoud en beheer van de standplaatsen is opnieuw aanbesteed. Daarnaast worden mogelijkheden onderzocht om de woonwagendstandplaatsen over te dragen aan een woningcorporatie.

Woningbouwlocatie Achter de Hegge

In 2017 zijn wij het traject gestart om met bewoners en omwonenden van de locatie Achter de Hegge te komen tot een gedragen ontwerp voor herinrichting van zes woningen op de bestaande locatie. Dit heeft geresulteerd in een voorlopig ontwerp dat in 2018 verder uitgewerkt wordt.

Verplichte indicatoren

Indicator	Omschrijving	eenheid	rekening 2017 begroting 2017			
			periode	Stein	periode	Stein
Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.	Aantal per 1.000 woningen	2015	4	2013	5,6
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	%	2017	76,7	2016	59,7

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Subdoelstelling II Omgevingskwaliteit

Wet en regelgeving

- Structuurvisie infrastructuur en milieu
- Wet ruimtelijke ordening
- Besluit ruimtelijke ordening
- Wet voorkeursrecht gemeenten
- Provinciaal omgevingsplan Limburg 2014
- Gemeentewet
- Wet Milieubeheer
- Waterwet
- Wegenverkeerswet
- Wegenwet
- Wet verontreiniging oppervlaktewater (riool- en regenwateroverstorten)
- Wet Bodembescherming (panden buitengebied)
- Wet op de Waterhuishouding
- Wet verontreiniging oppervlaktewater (riooloverstorten)
- Wet drinkwatervoorziening (legionella)
- Telecomverordening
- Burgerlijk Wetboek
- Pachtwet
- Flora en faunawet
- DOB besluit voor onkruidbestrijding op verhardingen
- Kaderrichtlijn water
- WKPB (wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen)
- WION (grondroerdersregeling)
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)
- Politiewet 2012
- Wet op de Veiligheidsregio's
- Opiumwet
- Wet Tijdelijk Huisverbod

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (22 september 2016)
- Strategische toekomstvisie 2011 – 2021 (15 september 2011)
- Structuurvisie Stein 2015-2025
- Nota grondbeleid (28 mei 2015)
- Beleidsnota grondenbeheer 2016-2019 (3 december 2015)
- Grondprijzennota 2015 (4 december 2014)
- Structuurschets "Stein op weg naar 2015" middels gebiedsgewijze aanpak (september 2004)
- Vaststellen nieuwe gebieden gebiedsgerichte aanpak (3 december 2009).
- Beleidskaders onderhoud openbare ruimte (2016)
- Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2015-2020 (30 oktober 2014)

- Beleidsplan afvalwater Westelijke Mijnstreek (30 oktober 2014)
- Waterplan Stein 2009 (1 oktober 2009)
- Kostendekkingsplan riolering (3 december 2015)
- Afkoppelbeleid particulieren (26 juni 2014)
- Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan (25 juni 2013)
- Parkeerbeleid (25 juni 2013)
- Beleidsplan Openbare Verlichting (26 juni 2014)
- Kadernota integraal Veiligheidsbeleid Westelijke Mijnstreek 2015-2018 "Veiligheid kent geen grenzen" (4 december 2014)
- Damoclesbeleid (burgemeester 1 december 2010)
- Victoriabeleid (1 november 2012)
- Bestuurlijke en Geïntegreerde Aanpak Georganiseerde Misdad (Bibob-beleid) (2007)
- Crisisplan (9 december 2011)
- Rampbestrijdingsplan hoogwater Maas (december 2015)
- Rampbestrijdingsplan Chemelot (december 2015)

Wat hebben we bereikt ?

Door te investeren in groen, water, openbare ruimte en cultuurhistorie hebben wij de omgevingskwaliteit versterkt. Deze verbetering van de omgevingskwaliteit wordt concreet vertaald door:

- De groene verbindingen zoals vastgelegd in de regiovisie Westelijke Mijnstreek te voltooien;
- De beleving van Stein als gemeente aan het water (Maas en Julianakanaal) te verbeteren en de toeristische recreatieve potenties beter te benutten;
- De cultuurhistorische waarden van de verschillende kernen beter te benutten en te verbinden met toerisme en recreatie in onze gemeente;
- Te blijven investeren in het versterken van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Evaluatie nota Handhaven met Beleid;
- Wetsvoorstel private kwaliteitsborging in de bouw;
- Kennisnemen van gebiedsscan Stein;
- Kennisnemen van uitvoeringsplan integrale veiligheid;
- Implementatie wet VTH;
- Verkeersregelinstallatie Urmonderbaan / A2;
- Grootschalige wegreconstructies;
- Aansluiting Bergerweg op brug Berg;
- Implementatie omgevingswet;
- Uitvoeringsmaatregelen ruimtelijke structuurvisie;
- Onderhoud openbare ruimte;
- Vervangen boogbrug Veestraat;
- Afkoppelen Maasband;
- Vervangen riool Dross. Everhartstraat
- Evaluatie GRP;
- Reconstructie wegen A2 - haven Stein - Poort van Stein;
- Centrumplan;
- Afvalcompartiment;
- Riolcompartiment;
- Fietspad Meers - Stein;
- Dorpsschouwen;
- Trap Casa Montana;
- Verhoging waterschapsbelasting;

Evaluatie nota handhaven met beleid

Bij raadsbesluit van 22 oktober 2015 is de nota "Handhaving met Beleid" vastgesteld. De nota schets de manier waarop de gemeente wenst te handhaven in de periode 2016-2020 (kaderstellend). Om het handhavingsbeleid het vereiste cyclische karakter te geven (conform de regelkring 'Big 8') dient een jaarlijkse evaluatie plaats te vinden. In de vergadering van 28 maart 2017 heeft het college derhalve het jaarverslag 2016 vastgesteld. Dit jaarverslag is op 29 maart 2017 aan de raad toegezonden ter kennisneming.

Wetsvoorstel private kwaliteitsborging in de bouw

Op 4 juli is tijdens een plenair debat in de Eerste Kamer geen onvoorwaardelijke steun uitgesproken voor de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. Op verzoek van minister Plasterk is de stemming in de Eerste Kamer – voorzien op 11 juli 2017 – uitgesteld. Wat dit uiteindelijk voor de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen gaat betekenen is onduidelijk, maar de geplande voorbereiding zal in ieder geval vooralsnog op een laag pitje worden gezet. En zoals in het plenair debat is aangegeven wordt de wet in ieder geval uitgesteld tot 2019.

Kennisnemen van gebiedsscan Stein

De Gebiedsscan Stein 2016 is door middel van een raadsinformatiebrief d.d. 25 april 2017 ter kennisname aangeboden aan de Gemeenteraad. Tevens is deze scan op 18 mei 2017 gepresenteerd aan de Commissie Middelen en Bestuurlijke Zaken.

Kennisnemen van uitvoeringsplan Integrale Veiligheid WM

Het Uitvoeringsplan Westelijke Mijnstreek (Stein) 2017 - 2018 is op 28 maart 2017 door het college vastgesteld en door middel van een raadsinformatiebrief d.d. 28 maart 2017 ter kennisname aangeboden aan de gemeenteraad.

Implementatie wet VTH

De Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving is op 14 april 2016 in werking getreden. Het doel van deze wet is een veilige en gezonde leefomgeving, door het bevorderen van de kwaliteit en samenwerking bij de uitvoering en handhaving van het omgevingsrecht. De wet is een invulling van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en regelt de randvoorwaarden voor gemeenten en provincies om tot een hogere kwaliteit van handhaving te komen. Zo wordt het basistakenpakket van de omgevingsdiensten wettelijk vastgelegd en worden gemeenten verplicht een verordening kwaliteit VTH te hebben. Deze verordening is bij raadsbesluit van 26 oktober 2017 vastgesteld.

Verkeersregelinstallatie Urmonderbaan/A2

Bij de aanleg van de verkeersregelinstallatie (VRI) Urmonderbaan/A2 is contractueel vastgelegd dat de gemeente Stein 25% bijdraagt in de kosten van de vervanging van deze installatie. De verkeersregelinstallatie is in 2017 vervangen door de provincie Limburg.

Grootschalige wegreconstructies

De Heidekampweg tussen de Nieuwe Postbaan en Veestraat is in 2017 gereconstrueerd. Hierbij is de weg qua inrichting en belastbaarheid geschikt gemaakt voor de toekomstige ontwikkelingen. Hierbij moet worden gedacht aan de toename van het vrachtverkeer tussen het Chemelotterrein en de haven en de stimulering van de bedrijvigheid in de haven. Het restant deel van de Heidekampweg en Nieuwe Postbaan inclusief alle hierin liggende rotondes worden in 2018 gereconstrueerd. In 2017 is gestart met de voorbereiding van de reconstructie van de Mauritsweg in Stein. De uitvoeringsbudgetten hiervoor zijn in 2018 en 2020 opgenomen.

Aansluiting Bergerweg op brug Berg

In het voorjaar van 2017 is door Rijkswaterstaat de vernieuwde brug over het Julianakanaal in Berg aan de Maas opgeleverd. Hierbij zijn aan beide zijden van de brug fietspaden aangebracht. Het deel tussen de brug en de bestaande verhardingen van de Bergerweg is in dit project meegenomen zodat de Bergerweg vloeiend aansluit op de verbrede brug in Berg aan de Maas.

Implementatie Omgevingswet

In 2017 is gestart met de implementatie van de Omgevingswet. De implementatie wordt projectmatig aangepakt. Alle stakeholders zijn door voorlichtingen en cursussen geïnformeerd en opgeleid. In oktober 2017 is de implementatiestrategie na een interactief traject vastgesteld door de Raad en is kennis genomen van het door het College vastgestelde Plan van Aanpak. Beide documenten vormen de basis om de gemeentelijke organisatie tijdig gereed te hebben op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt: 1 januari 2021.

Daarnaast hebben wij met de overige gemeenten in de Westelijke Mijnstreek de samenwerking zoveel mogelijk opgezocht en is deelgenomen aan een pilot met alle partners uit de regio die onder de Omgevingswet met elkaar gaan samenwerken.

Uitvoeringsmaatregelen Ruimtelijke Structuurvisie

Een belangrijk onderdeel van de ruimtelijke structuurvisie is het uitvoeringsprogramma. De visie kent een uitvoeringsprogramma met in totaal 69 projecten en/of maatregelen. In 2017 is gewerkt aan: De herstructurering van het bedrijventerrein Kerensheide, de ontwikkeling van de Poort van Stein, duurzaamheid en MISA 2.0.

Vervangen boogbrug Veestraat

Ter voorbereiding op de vervanging van de boogbrug aan de Veestraat is in 2017 verder gewerkt aan diverse ontwerp varianten en is een aantal noodzakelijke onderzoeken verricht.

Afkoppelen Maasband

Als gevolg van de complexe uitvoeringsomstandigheden en de afstemmingen met het Consortium Grensmaas, nutsbedrijven en de bewoners van Maasband is middels de 1e bestuursrapportage 2017 een uitvoeringsbudget van € 1.060.000 (€ 300.000 in 2017 en € 760.000 in 2018) beschikbaar gesteld. Tevens is een uitvoeringskrediet van € 100.000 vrijgemaakt voor het realiseren van een parkeerplaats.

Naast bovengenoemde afstemmingen hebben in 2017 verdere onderzoeken plaatsgevonden, is het ontwerp samen met het DOP Maasband tot stand gekomen en is het werk aanbesteed en de overstortleiding aangelegd.

Omdat het werk in 2018 wordt uitgevoerd schuiven de (restant)budgetten door naar 2018.

Vervangen riool Dross. Everhartstraat

De bomen in de Dross Everhartstraat zijn vervangen en de straat is heringericht. Er is een gescheiden rioolstelsel gerealiseerd waarbij het regenwater is afgekoppeld en kan infiltreren in de gerealiseerde infiltratievoorziening in het Omphaliuspark. Het project is afgerond binnen het beschikbaar gestelde budget.

Evaluatie GRP

Vanaf 2014 hebben we binnen de westelijke Mijnstreek en met het Waterschap Limburg/waterschapsbedrijf Limburg onze plannen opgesteld voor het afvalwaterbeheer. In 2017 is het beleidsplan, het beheerplan en het kostendekkingsplan afvalwater geëvalueerd en geactualiseerd. In de evaluatie is op hoofdlijnen beschreven wat we tot nu toe hebben bereikt, wat er op ons af is gekomen en wat de komende jaren nodig is. In juli 2017 is de Raad hier middels een raadsinformatiebrief over geïnformeerd.

Reconstructie wegen A2 -haven Stein-Poort van Stein

In 2017 is gestart met de voorbereiding van de reconstructie wegen route A2-Haven-Poort van Stein. Het betreft de reconstructie van de Nieuwe Postbaan en de Heidekampweg, inclusief alle rotondes op dit traject. Verder worden de kruisingen Nieuwe Postbaan-Mauritslaan en de Heidekampweg-Nijverheidsweg uitgevoerd als rotonde.

Tijdens de voorbereiding van het traject zijn vier sporen gevolgd om tot een definitief ontwerp te komen.

- Spoor 1: Overleg met alle stakeholder (bewoners, ondernemers, IVN, Rijkswaterstaat, Chemelot/DSM, etc.);
- Spoor 2: Verkeerskundige analyse. Na de verkeerskundige analyse is gekozen voor de aanleg van twee nieuwe en de aanpassing van de bestaande rotondes om de doorstroming te vergroten en de verkeersveiligheid te verbeteren;
- Spoor 3: Ruimtelijke visie en beleving. De route moet een duidelijke visuele opwaardering krijgen en gaan fungeren als een visitekaartje van Stein. De verschillende visies in het gebied zijn samengevoegd en vertaald in het definitief ontwerp;
- Spoor 4: Technische staat. De technische staat van de fundering en asfalt is beoordeeld en op basis daarvan wordt beoordeeld welke maatregelen noodzakelijk zijn om de weg voor de komende 30 jaar geschikt te maken;

Het definitieve ontwerp wordt in 2018 aanbesteed en uitgevoerd. Vooruitlopende op de werkzaamheden in 2018, is eind 2017 een deel van de Heidekampweg uitgevoerd,

Centrumplan

In 2017 zijn de werkzaamheden met betrekking tot de aanleg van het Omphaliuspark, de Stadhouderslaan, de Drossaert Everhartsstraat, de Drossaert Jonker van Kesselstraat en de openbare ruimte rondom fase 2 afgerond.

Op 1 september 2017 heeft de rechtbank uitspraak gedaan omtrent de omgevingsvergunning voor winkelcentrum fase 2. Deze is volledig in stand gelaten door de rechter. Tegen de uitspraak van de rechtbank is hoger beroep mogelijk bij de Raad van State. Middels de raadsinformatiebrief van 4 september jl. bent u hierover reeds geïnformeerd.

In 2017 is gestart met de bouw van fase 2 van het Centrumplan. Deze fase bestaat uit de bouw van 24 appartementen, een supermarkt en twee commerciële units. De commerciële ruimtes zijn in december 2017 opgeleverd. Ook de ruwbouwwerkzaamheden van de woningen zijn in december 2017 afgerond.

Verder hebben in 2017 verkennende gesprekken met de Provincie plaats gevonden over een extra subsidie waarmee een verdere verbetering van de kwaliteit rondom het centrum mogelijk wordt..

Afvalcompartiment

In het kader van de 100% kostendekking van het afvalcompartiment is bij de jaarrekening 2017 € 230.000 aan de egaliseringsreserve afvalstoffenheffing onttrokken. In de 1e bestuursrapportage 2017 is op basis van de eindafrekening 2016 van de RWM en de bijgestelde begroting 2017 van de RWM een onttrekking van € 193.000 geraamd. De extra onttrekking van € 37.000 was onder andere nodig door:

- de hogere logistieke en verwerkingskosten van het milieupark (€ 59.000 nadelig);
- de hogere poortinkomsten van het milieupark (€ 29.000 voordelig);
- de hogere bijdrage van Nedvang voor het inzamelen van kunststofverpakkingsmateriaal (€ 73.000 voordelig);
- de lagere opbrengst van de afvalstoffenheffingen (€ 80.000 nadelig).

Rioolcompartiment

In het kader van de 100% kostendekking van het rioolcompartiment is bij de jaarrekening 2017 voor € 316.000 beschikt over de rioolvoorziening. In de bijgestelde begroting 2017 is rekening gehouden met een beschikking van € 483.000 over deze voorziening en wel ter dekking van:

- de mindere opbrengst rioolheffing van € 228.000 als gevolg van de verlaging van het tarief naar € 204 (amendement verordening rioolheffing dd 10-11-2016);
- het extra onderhoudsbudget van € 255.000 voor noodzakelijke reparatiewerkzaamheden en bestrijding calamiteiten (1e bestuursrapportage 2017);

In 2017 is beperkt wateroverlast opgetreden en hebben er geen grootschalige reparatiemaatregelen plaatsgevonden. Wel zijn er veel calamiteiten bestreden, zijn onderzoeken

uitgevoerd (ook binnen het samenwerkingsverband Westelijke Mijnstreek) en is het regulier onderhoud uitgevoerd. De resterende reparatiemaatregelen worden in 2018 grootschalig aangepakt.

Het voor 2017 beschikbaar gestelde onderhoudsbudget is niet volledig aangewend waardoor er in het kader van de 100% kostendekking minder over de rioolvoorziening hoeft te worden beschikt. Anderzijds blijven de gerealiseerde opbrengsten van de rioolheffing achter bij de begroting (€ 36.000). Per saldo is de beschikking over de rioolvoorziening € 168.000 lager dan begroot.

Fietspad Meers-Stein

In het kader van het uitvoeringsprogramma fiets 2017 van de provincie hebben wij een subsidie ontvangen (€ 100.000) voor het project vrijliggende fietspaden tussen Stein en Meers. Aansluitend is gestart met de ontwerpfasen en zijn diverse noodzakelijke onderzoeken uitgevoerd. De aanleg is voorzien in 2018.

Dorpsschouwen

In 2017 heeft een dorpsschouw plaatsgevonden in Stein, Meers, Urmond en Berg aan de Maas. Tijdens de dorpsschouwen zijn diverse onderwerpen aan gekaart door de bewoners van de diverse kernen. Zaken welke met beheer en onderhoud te maken hebben konden veelal binnen de reguliere onderhoudsbudgetten opgepakt worden. Voor een aantal grotere wensen en vervangingen was in 2017 geen budget in de begroting opgenomen. Door de gemeenteraad is inmiddels in de begroting van 2018 hiervoor wel budget ter beschikking gesteld zodat een aantal wensen kan worden opgepakt.

Trap Casa Montana

In 2017 is gestart met de voorbereidingen voor het realiseren van de trap. Er is onder andere een hydraulisch onderzoek uitgevoerd en is er vooroverleg met Rijkswaterstaat geweest. Op basis daarvan is een ontwerp opgesteld waarvoor inmiddels vergunning is aangevraagd. Aanleg is in 2018 voorzien.

Verplichte indicatoren

Indicator	Omschrijving	eenheid	rekening 2017		begroting 2017	
			periode Stein	periode Stein	periode Stein	periode Stein
Verwijzingen Halt	Verwijzingen naar Buro Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2016	100	2014	75,4
Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.	Aantal per 10.000 jongeren	2014	2,1	2014	2,1
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2016	0,4	2015	0,4
Geweldd misdrijven	Het aantal geweldmisdrijven per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners			2015	3,5
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2016	4,2	2015	4,9
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.	Aantal per 1.000 inwoners	2015	5,7	2015	5,7
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.	%	2015	5	2014	3

Overige verkeersongevallen met een gewonde fietser	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.	%	2015	7	2014	6
Omvang huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	Kg/inwoner	2016	113	2014	129
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	%	2016	10,2	2014	3,7

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Subdoelstelling III Ontwikkeling Chemelotcampus/brainport 2020

Wet en regelgeving

- Beleidsplan LED 2014-2020
- Nationaal Beleid Brainport 2020
- Topsectorenbeleid Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.
- Koers voor Zuid Limburg POL2014

Vastgesteld beleid

- Strategische toekomstvisie Stein 2011-2021 (15 september 2011)
- Regiovisie Westelijke Mijnstreek 2009 (3 december 2009)
- Nieuwe Ruimtelijke Structuurvisie Stein (26 februari 2015)
- Visie Chemelot 2025 (september 2016)

Wat hebben we bereikt ?

Gemeente Stein benut de kansen(werkgelegenheid, voorzieningen, bezoekers, nieuwe inwoners) die de verdere ontwikkeling van Chemelotcampus oplevert, door te participeren in uitwerkingen van de Ontwikkelvisie Chemelot 2025.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Participeren in LED

Participeren in LED

Sinds 2014 participeren we in Limburg Economic Development (LED). Hierin ondersteunen de Zuid-Limburgse gemeenten de groei van de economie, samen met het bedrijfsleven en het onderwijs. LED is daarmee de overlegtafel van economisch Zuid-Limburg. De sleutelwoorden binnen de samenwerking zijn: verbinden, aanjagen en zichtbaar maken. Binnen de samenwerking zijn samen de lijnen uitgezet, initiatieven aangejaagd en projectvoorstellen ondersteund.

Subdoelstelling IV Voorzieningenniveau sturen op kwaliteit

Wat hebben we bereikt ?

Deze subdoelstelling komt in meerdere of mindere mate ook voor in de overige programma's. Deze subdoelstelling wordt door de voorliggende begroting ingevuld. Hier ligt een nauwe relatie met subdoelstelling III van dit programma en de uitgangspunten van de Strategische Toekomstvisie 2011-2021 zoals o.a. verwoord in Programma I. In feite vindt in dit programma de concretisering plaats.

Er worden nog geen specifieke voorstellen gepresenteerd om de hier genoemde subdoelstelling nader in te vullen. Dit is een opgave die in de toekomst wordt opgepakt.

Subdoelstelling V Duurzaamheid

Wet en regelgeving

- Nationaal beleid
- Klimaatakkoord Rijk en Gemeenten (Schoon en Zuinig)

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie gemeente Stein 2015-2025 (26 februari 2015)
- Strategische toekomstvisie gemeente Stein 2011 – 2021 (15 september 2011)
- Regiovisie Westelijke Mijnstreek "Ruimte voor nieuwe generaties" (3 december 2009)
- Het Groene Net (10 februari 2011)
- Structuurvisie Wonen regio Westelijke Mijnstreek (9 juni 2011)

Wat hebben we bereikt ?

De basis voor het thema duurzaamheid is in de ruimtelijke structuurvisie gelegd. Met de ruimtelijke structuurvisie als basis is in 2017 verder gewerkt aan het behalen van de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Verduurzaming (gemeentelijke) accommodaties;
- Het Groene Net;
- Aanpak geluidsoverlast Tilliastraat;

Verduurzaming (gemeentelijke) accommodaties

In 2017 is opdracht verleend aan een extern bureau voor de inventarisatie van mogelijke duurzaamheidsmaatregelen bij een 9-tal gemeentelijke gebouwen. Deze inventarisatie is in 2017 afgerond en gerapporteerd. Beslissingen over welke maatregelen worden toegepast, worden in begrotingsjaar 2018 genomen.

Het Groene Net

In 2017 is nader onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke afnemers voor Het Groene Net (HGN) binnen de gemeente Stein. Potentiële afnemers zijn:

- de woningbouwcorporaties. Tussen ZAAM Wonen, HGN en de gemeente wordt een intentieovereenkomst getekend over aansluiting van de huurwoningen en gemeentelijke gebouwen in de directe omgeving van het warmtedistributienet;
- bedrijventerreinen. Voor de bestaande bedrijventerreinen BPS en Kerensheide is opdracht verleend voor een onderzoek naar de mogelijkheden middels een zogenaamde Energieprestatiekeuring. Dit onderzoek is gestart begin 2018. Ook is overleg opgestart over aansluiting op HGN met de ontwikkelaar van de Poort van Stein.

In dit kader is eveneens in samenwerking met de gemeente Sittard-Geleen opdracht verstrekt voor het opstellen van een zogenaamd Warmteplan. Dit plan is in het 4e kwartaal van 2017 afgerond. In 2018 wordt het Warmteplan procedureel uitgewerkt.

Aanpak geluidsoverlast Tillistraat

In 2016 is in overleg met de omwonenden en Rijkswaterstaat een ontwerp opgesteld voor een te plaatsen geluidscherm langs de A76 ter hoogte van de Tillistraat. Met een omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan is de ontwikkeling planologisch mogelijk gemaakt. Daartoe is een ruimtelijke onderbouwing opgesteld en bijbehorende onderzoeken uitgevoerd. De aanleg van de geluidwerende voorziening is uitgevoerd in 2017. Enkele afrondende werkzaamheden zijn begin 2018 voorzien.

Verplichte Indicatoren:

Indicator	Omschrijving	eenheid	rekening 2017		begroting 2017	
			periode	Stein	periode	Stein
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit, die is opgewekt uit wind, zon of biomassa	%	2016	10,2	2014	3,7

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkingsvorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Het beschermen, bewaken en bevorderen van de gezondheid van alle Zuid-Limburgers met speciale aandacht voor mensen in een kwetsbare positie.
Anti Discriminatievoorziening Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Het creëren van een aantrekkelijke leefomgeving door het signaleren, voorkomen en bestrijden van discriminatie en ongelijke behandeling in de provincie Limburg.
Veiligheidsregio Zuid Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Zorgdragen voor de fysieke veiligheid (met name brandweezorg en de crisisbeheersing) voor inwoners en bedrijven in Zuid-Limburg.
Intergemeentelijke Milieu Dienst	Gemeenschappelijke regeling	Uitvoeren van alle milieutaken voor de doelstelling duurzaamheid.
Regionale Uitvoeringsdienst Zuid Limburg	Gemeenschappelijke regeling	Het verhogen van de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving tegen lagere kosten in relatie tot de doelstelling duurzaamheid.
NV RWM	Private onderneming	Uitvoeren van de inzameling en het laten verwerken van huishoudelijk afval en het uitvoeren van opgedragen reinigingstaken van de 4 deelnemende gemeenten uit de Westelijke mijnstreek (waaronder Stein).

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten

Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	Werkelijk	Begroting na	Primaire
(x € 1.000)	2017	wijziging	begroting
		2017	2017
Lasten	15.390	15.045	13.270
Baten	10.697	9.690	9.307
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	-4.693	-5.355	-3.963
Toevoeging reserves	1.212	1.212	1.352
Onttrekking reserves	364	327	134
Gerealiseerd resultaat	-5.541	-6.240	-5.180

2.1.3 Programma 'Een bereikbare en bedrijvige gemeente'

Inleiding

Mede door de vaststelling van het Economisch Beleidsplan en de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg is in 2017 een belangrijke stap gezet in het vergroten van onze economische slagkracht en het bieden van een goed ondernemersklimaat. Ingezet is op het simuleren van verdergaande samenwerking tussen ondernemers onderling, tussen ondernemers en de gemeente en tussen ondernemers en maatschappelijke partijen. Het leggen van verbindingen en vertrouwen heeft in 2017 centraal gestaan.

Naar aanleiding van het onderzoek naar de samenvoeging van de sociale diensten van de gemeenten in de Westelijk Mijnstreek en Vixia tot 1 uitvoeringsorganisatie heeft de gemeente Stein besloten hiervan voorlopig geen deel te willen uitmaken.

Onder het motto "Stein wil je zien" is Stein toeristisch op de kaart gezet door de succesvolle campagne 'Stein stil genieten'. Er is gewerkt aan het leggen van verbindingen. Verder heeft middels het vergroten van het openbare gebied Steinerbos een versterking van de Groene Ring plaatsgevonden.

Relatie met coalitieprogramma

Het coalitieakkoord 2016-2018 "Iedereen doet mee" onderschrijft de kernwaarde uit de strategische toekomstvisie dat Stein een bereikbare en bedrijvige gemeente wil zijn en spreekt de ambitie uit het vestigingsklimaat voor en de dienstverlening aan de ondernemers verder te willen verbeteren. Er zal gezocht worden naar verbindingen en verduurzaming tussen de diverse partners. De gemeente stelt zich tot doel vraag en aanbod op de lokale arbeidsmarkt zo dicht mogelijk bij elkaar te brengen en maatschappelijk verantwoord ondernemen van de lokale ondernemers te stimuleren.

Toeristische en recreatieve potenties van het Rivierpark Maasvallei worden optimaal benut. Er wordt verbinding gelegd tussen diverse bijzondere plekken in onze gemeente (cultureel erfgoed, landschapselementen), evenementen en de versterking van de strategische communicatie.

Wat willen we bereiken ?

Hoofddoelstelling:

"Stein investeert in het versterken en verbreden van het economisch profiel door een beter gebruik van de toeristisch recreatieve potenties rondom natuur, landschap, cultuur en cultuurhistorie, sport en evenementen"

Subdoelstelling I lokale economie:

"Speerpunten lokale economie: haven en logistiek; behouden en versterken MKB, aansluiten bij Brainport Zuid-Nederland, toeristische trekpleisters en recreatiemogelijkheden"

Subdoelstelling II vrijetijdseconomie

"Vrijetijdseconomie en recreatie en toerisme als nieuwe economische motor"

Subdoelstelling III Economische slagkracht

"Vergroten van economische slagkracht en ondernemende en faciliterende gemeente"

Subdoelstelling I Lokale economie

Wet en regelgeving

- Participatiewet
- IOAW
- IOAZ
- Bbz
- Regeling Suwi
- Awb

Vastgesteld beleid

- Strategische Toekomstvisie Stein 2011 – 2021
- Havennetwerkvisie provincie Limburg 2030 (2012)
- Structuurvisie 2015-2025
- Limburg Economic Development (2010)
- Visie Brainport 2020
- Economisch beleidsplan
- Beleidsplan participatie 2015/2016
- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Stein 2015
- Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015
- Verordening individuele inkomenstoelage (december 2014)
- Verordening individuele studietoelage 2015
- Re-integratieverordening Participatiewet gemeente Stein 2015
- Verordening tegenprestatie gemeente Stein 2015
- Verordening persoonsgebonden budget Wet sociale werkvoorziening
- Verordening cliëntenparticipatie Wsw
- Beleidsplan Minimaregelingen gemeente Stein 2015-2016
- Beleidsregels bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Stein
- Verordening loonkostensubsidie Participatiewet

Wat hebben we bereikt ?

- Door deel te nemen aan activiteiten/projecten van de uitvoeringsagenda havennetwerk Zuid-Limburg is de haven van Stein verder geprofileerd als onderdeel van het logistieke knooppunt Zuid Limburg.
- De samenwerking tussen gemeente en bedrijfsleven in Stein is verbeterd en geïntensiveerd: Het regionale ondernemersnetwerk dat de gemeente heeft opgebouwd is gehandhaafd en verder uitgebouwd met daarin aandacht voor bestaande én nieuwe relaties.
- De samenwerking tussen bedrijfsleven en gemeente op het gebied van arbeidsmarkt is geïntensiveerd.
- De samenwerking met MKB en LED is geïntensiveerd.
- Een effectieve en efficiënte regionale werkgeversbenadering heeft geresulteerd in kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Beheersing van de instroom en bevordering van de uitstroom uit de Participatiewet.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Economisch beleidsplan Gemeente Stein 2017-2020
- Werkgeversdienstverlening Regio/Subregionaal/Lokaal.
- Activeren en participeren in gericht terugdringen (jeugd)werkloosheid.
- Grensinfopunt en grensoverschrijdende samenwerking.
- Arbeidsmarktbeleid en arbeidsmarkten.
- Werkgelegenheid
- Re-integratiebudget werk en inkomen
- Suwivet

Economisch beleidsplan gemeente Stein 2017-2020

Het economisch beleidsplan Gemeente Stein 2017-2020 is op 1 juni 2017 door de Raad vastgesteld. Het plan bevat kaders en ambities voor de bedrijvigheid en werkgelegenheid in Stein voor de periode 2017-2020. De kaders en ambities zijn richtinggevend voor de uitwerking in concrete projecten en maatregelen via een uitvoeringsagenda welke op de langere termijn bijdraagt aan een goed vestigingsklimaat met meer werkgelegenheid, meer lokale bestedingen en meer mensen naar vermogen aan het werk.

Werkgeversdienstverlening Regio/Subregionaal/Lokaal

De gemeente Stein maakt nog steeds gebruik van het werkgeversservicepunt (WSP) voor het contact tussen de gemeente en werkgevers en overige regionale projecten op Zuid-Limburgse schaal. Het WSP Westelijke Mijnstreek wordt aangestuurd vanuit de gemeente Sittard-Geleen. In 2017 is het convenant "brede aanpak" afgesloten tussen de regionale gemeenten over projecten zoals VDL Nedcar en een bredere aanpak. Vanaf 2017 maken we samen met de overige Zuid-Limburgse gemeenten gebruik van het diagnose- en matchingssysteem CompetenSys, met daarin ook een vacaturematch op regionale schaal. Daarnaast stond 2017 in het teken van de ontwikkelingen rondom het Participatiebedrijf.

Activeren en participeren in gericht terugdringen (jeugd)werkloosheid

De gemeente Stein maakt gebruik van het jongerenloket Westelijke Mijnstreek. Het doel van het jongerenloket is voorkomen dat jongeren thuiszitten, zonder school, werk, inkomen, dagbesteding en/of zorg. Jongeren tussen 16 en 27 jaar kunnen terecht met hun vragen en problemen over onderwijs, werk, inkomen, participatie en zorg. Daarbij wordt een brede aanpak gehanteerd voor alle kwetsbare jongeren. In 2017 zijn er 65 meldingen geweest van jongeren uit Stein.

Grensinfopunt en grensoverschrijdende samenwerking

Wij participeerden in de pilot (2015-2019) van het in Maastricht gevestigde Grensinfopunt. Het doel was om grensoverschrijdend werken te ondersteunen met adviezen en waar nodig belemmeringen weg te nemen. Met name op het gebied van belasting, verzekeringen en vervoer zijn knelpunten. De oorzaak ligt in de regel bij nationale wetgeving. Daarom wordt er op nationale- en internationale schaal samengewerkt om dit te verbeteren. Door te participeren in het Grensinfopunt leverde Stein een bijdrage om over de grens werken te bevorderen en daarmee werkgelegenheidskansen te vergroten.

In 2017 hebben 1.049 (2016: 407) contacten met het grensinfopunt plaatsgevonden. De contacten vonden voornamelijk plaats met werknemers (58%). De belangrijkste thema's in deze contacten waren belastingen (24%), sociale zekerheid en premies (16%), ziektekostenverzekering (15%), werk (11%) en ouderdomspensioen (11%).

Arbeidsmarktbeleid en arbeidsmarkten

Op het gebied van toegang en het vinden van banen is in 2017 regionaal samengewerkt via het Werkgeversservicepunt (WSP). In 2017 is onderzocht of de sociale diensten van de gemeenten in de Westelijk Mijnstreek en Vixia samengevoegd worden tot 1 uitvoeringsorganisatie. Dit om de weg naar werk zo kort mogelijk te maken. Op 26 oktober 2017 is een raadsbesluit genomen dat de gemeente Stein op 1 januari 2018 geen deel uit gaat maken van deze uitvoeringsorganisatie. Er wordt bekeken of aansluiting op een later tijdstip plaats gaat vinden.

Werkgelegenheid

In 2017 was Vixia nog steeds de belangrijkste partij in het bieden van werkgelegenheid voor onze inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. In afwachting van de ontwikkelingen inzake het participatiebedrijf is deze dienstverlening voortgezet. In 2017 heeft onze gemeente voldaan aan de taakstelling van de landelijke banenafpraak, de zogenaamde 'garantiebanen'.

Re-integratiebudget werk en inkomen

De taakstelling voor 2017 van 50 uitstroom, zoals benoemde in Berap I 2017, is behaald. Inmiddels zijn nagenoeg alle klanten, met uitzondering van de nieuwkomers, in CompetenSys ingebracht. Voor de nieuwkomers is een aparte module nodig, die pas in 2018 beschikbaar is. Uiteraard zal bij het beschikbaar komen van de module de nieuwkomers aangemeld worden voor CompetenSys.

Op 13 december 2017 is in de beeldvormende raadsvergadering een presentatie gegeven over; de uitvoering van de Wet Taaleis, de resultaten van CompetenSys en de in- en uitstroomgegevens van de Participatiewet.

Suwinet

Voor de uitvoering van veel (gemeentelijke) taken op grond van de Participatiewet en de IOAW/Z, is het kunnen raadplegen van persoonsgegevens van burgers via Suwinet-Inkijk essentieel. Persoonsgegevens zijn per definitie privacygevoelig en dienen met de hoogst mogelijke zorgvuldigheid te worden gebruikt en behandeld. Het is onwenselijk om gegevens te raadplegen van klanten waar geen dienstverleningsrelatie mee is. Om dit tegen te gaan en om het raadplegen van gegevens te begrenzen tot die 'eigen' burgers, is het mogelijk om binnen Suwinet-Inkijk gebruik te maken van een filtermechanisme. Dit filtermechanisme is vormgegeven als een zogenaamde 'whitelist'. Dit filtermechanisme is in 2017 geïmplementeerd.

Verplichte indicatoren:

Indicator	Omschrijving	eenheid	rekening 2017		begroting 2017	
			periode	Stein	periode	Stein
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	% van de werkzame bevolking ten opzichte van de beroepsbevolking CBS	2016	63,2	2015	62,8
Achterstandsleerlingen	Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.	% 4 t/m 12 jarigen	2012	6,48	2012	6,48
Werkloze jongeren	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).	% 16 t/m 22 jarigen	2015	1,15	2012	1,11
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Aantal per 1.000 inwoners van 15 - 64 jaar	2017	14,8	2015	9,5
Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	2016	542,2	2015	575,7
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.	Aantal per 1.000 inwoners	2017	20,5	2015	19,6

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Subdoelstelling II Vrijtijdseconomie

Wet en regelgeving

- Wet ruimtelijke ordening (Wro)
- Wet algemene bepalingen omgevingswet (Wabo)
- Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014
- Waterwet
- Boswet
- Flora en Faunawet

Vastgesteld beleid

- Bestemmingsplannen
- Rapport Groene Waarden Regiovisie Westelijke Mijnstreek
- Structuurvisie 2015-2025
- Groenbeleidsplan

Wat hebben we bereikt ?

- De groene waarden van Stein hebben bijgedragen aan een aantrekkelijke woon- en leefomgeving voor inwoners van Stein.
- Verdere realisatie van het grensoverschrijdend rivierpark Maasvallei.
- De groene ring rondom Stein is verder geoptimaliseerd door deze te laten aansluiten op de woonomgeving en deze bruikbaar en beleefbaar te maken voor wandelaars en fietsers.
- De groene gebieden van Stein zijn verder verbonden bij de ecologische hoofdstructuur en de groene verbindingen in de Westelijke Mijnstreek.
- Met de gemeenten in de Westelijke Mijnstreek is samengewerkt om het aanbod, de kwaliteit, de uitstraling en de belevingswaarde van de regio Westelijke Mijnstreek te versterken.
- Toerisme en recreatie is geïntegreerd met andere beleidssectoren zoals kunst en cultuurbeleid, ruimtelijke ordening, economie.
- Samenwerking met burgers en ondernemers op het gebied van recreatie en toerisme

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- RivierPark Maasvallei
- Upgrade openbaar deel Steinerbos
- Gemeentelijke natuurmonumenten
- Project Schone Maas
- Project cultureel erfgoed en toerisme
- Creëren of versterken toeristische trekkers onder het motto 'Stein wil je zien'
- Steinerbos
- Brug over de Maas

RivierPark Maasvallei

De fietspaden langs het Julianakanaal tussen de brug Elsloo en Meers zijn opgenomen in het totaal van nieuwe fietspaden Rivierpark Maasvallei. Het ontwerp en bestek is hiervoor in 2017 opgesteld. De uitvoering staat gepland in het voorjaar van 2018.

In het voorjaar 2018 is in afstemming met gemeente Meerssen het ontwerp voor het traject langs de westelijke kanaalweg voorbereid waarna het opstellen van het bestek en de uitvoering eind 2018 zal plaatsvinden.

Upgrade openbaar deel Steinerbos

In 2017 is in samenspraak met omwonenden, IVN, werkgroep Kerensheide, sportvisserij Limburg etc. een ontwerp gemaakt voor de vijvers Steinerbos. De aanbesteding heeft in 2017 plaatsgevonden waarna de aannemer in december 2017 een start heeft gemaakt met de voorbereidende werkzaamheden.

Het uitbaggeren van de vijvers, het verwijderen van de oeverbeschoeiing en het aanbrengen van de nieuwe houten oeverbeschoeiing, stapelmuren, vlonders en visstekken in en aan de randen van de vijver zijn eind maart 2018 afgerond. De werkzaamheden rondom de vijvers zoals het aanbrengen van zitplekken, paden en beplanting zijn eind mei afgerond.

Gemeentelijke natuurmonumenten

De Universiteit Wageningen heeft gemeente Stein gekozen als één van de 5 gemeenten die meedoen aan het project 'Gemeentelijke Natuurmonumenten'. Met deze pilot worden de mogelijkheden onderzocht om natuurgebieden terug te geven aan de lokale bevolking.

De laatste jaren is er een groeiend besef bij burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties ontstaan dat we meer in symbiose met de natuur moeten gaan leven.

Vanuit deze gedachte is onder andere naar voren gekomen dat gemeenten een belangrijke rol kunnen spelen in het natuurbeleid. Gemeenten zijn de aangewezen partij om inwoners, lokale partners en bedrijven enthousiast te maken voor natuur. Aanwijzen van een gemeentelijk natuurmonument biedt een gemeente de mogelijkheid om op lokaal niveau belangrijke waarden te behouden, die wezenlijk zijn voor de beleving van natuur en landschap door haar inwoners. Ze vertegenwoordigen een gemeentelijk natuurbelang in combinatie met erfgoed, recreatie en een lokaal gevoel van trots. Middels een RIB is de gemeenteraad begin 2018 hiervan op de hoogte gesteld.

Project Schone Maas

Ook dit jaar heeft de gemeente Stein deelgenomen aan het project 'Schone Maas'. Binnen 'Schone Maas' werken provincie, waterschappen, gemeenten, natuurorganisaties en andere partijen samen om zwerfafval langs de oevers van de Maas tegen te gaan.

Met dit project maken zij mensen bewust van het zwerfafvalprobleem en organiseren ze opruimacties. Verenigingen worden door gemeente Stein actief benaderd met de vraag of zij een traject eenmalig willen opschonen of voor langere tijd willen adopteren.

Project cultureel erfgoed en toerisme

Nadat in 2016 een start was gemaakt met de zogenaamde Cultureel Erfgoed Cafés is dit in 2017 voortgezet. In totaal werden 4 bijeenkomsten georganiseerd, die vooral thematisch werden ingevuld.

Er nemen 12 organisaties deel aan het project.

Algemeen valt te constateren dat sinds de start van het project de contacten tussen de organisaties zijn toegenomen. Hier en daar komt ook al voorzichtig samenwerking tot stand en wordt zelfs al nagedacht over de kansen en mogelijkheden van bestuurlijke samenwerking. Concluderend kan gesteld worden dat er in 2017 stappen zijn gezet die continuering van het project niet alleen noodzakelijk, maar ook zinvol maken.

Middels een RIB is de raad in december 2017 uitvoerig geïnformeerd over dit project.

Creëren of versterken toeristische trekkers onder het motto 'Stein wil je zien'

In 2017 is gestart met de promotiecampagne Stein Stil Genieten, bestaande uit een promotiefilm, een toeristische website en een actieve inzet van social media en gedrukte media, conform een door de VVV opgesteld mediaplan. Hiermee is de basis op orde gebracht en alle toeristische informatie van onze gemeente op één plaats raadpleegbaar. In de promotiecampagne is nadrukkelijk de verbinding gelegd tussen de culturele en de toeristisch recreatieve sector. De campagne is succesvol verlopen, gelet op het aantal keren dat de promotiefilm is bekeken en het aantal views op de website www.steinstilgenieten.nl.

Daarnaast hebben wij een actieve bijdrage geleverd aan de toeristische werkgroep Maaskentj, bestaande uit een aantal vrijwilligers van de musea, de toeristische en recreatieve sector, DOP's en de VVV Zuid-Limburg.

Verder hebben wij op structurele basis deelgenomen aan de toeristische provinciale overleggen op Zuid-Limburgse schaal die op basis van het POL noodzakelijk zijn voor afstemming van toeristische initiatieven en is gestart met een imago-onderzoek naar het imago en de kansen van gezamenlijke toeristische profilering van de Regio Westelijke Mijnstreek.

Ook is in 2017 gestart met het opstellen van een toeristische visie Stein. Dit beleidsstuk wordt opgesteld door de VVV Zuid-Limburg met de input van relevante stakeholders en biedt de basis voor een concrete uitvoeringsagenda om de toeristische infrastructuur binnen onze gemeente te verbeteren.

Tenslotte is vanuit het werkveld toerisme zoveel mogelijk de verbinding gelegd met lopende projecten zoals de brug Stein-Maasmechelen, de ontwikkeling van het rivierpark Maasvallei en de promotiecampagne 'Dat maakt Stein voor mij...' om toeristische kansen en mogelijkheden integraal onder de aandacht te brengen en te benutten.

Steinerbos

Met ingang van 1 januari 2017 is een nieuwe directeur/bestuurder aangesteld voor Steinerbos BV. Vervolgens is conform de aanbevelingen uit het Rekenkamerrapport Steinerbos een Raad van Commissarissen aangesteld (RvC).

Daarnaast is per 1 juli 2017 de brasserie Steinerbos weer in bedrijf genomen. Deze is kortdurend verhuurd aan Steinerbos BV, Ook is de 2e ingang tot het park tijdens het hoogseizoen weer opengegaan.

Verder heeft Steinerbos BV tijdens een raadsconferentie in november 2017 haar businessplan voor de komende jaren gepresenteerd. In 2017 is de exploitatieovereenkomst met Steinerbos BV opgezegd per 31 december 2018. Dit is gedaan om te voorkomen dat een stilzwijgende verlenging een eventuele wijziging van de structuur belemmert. Ook de overige actiepunten uit het coalitieakkoord zijn in 2017 uitgevoerd.

Op basis van de jaarrekening Steinerbos BV over het boekjaar 2017 heeft de gemeente Stein een te verstrekken renteloze lening van € 59.435 aan het Steinerbos BV in de jaarrekening 2017 opgenomen. Een en ander is gebaseerd op de gesloten exploitatieovereenkomst. Ter dekking van het mogelijk risico van het niet kunnen terugbetalen van deze lening werd ten laste van de exploitatie 2017 van de gemeente Stein een voorziening gevormd.

Aan het eind van de looptijd van de exploitatieovereenkomst (2018) vindt een eindafrekening plaats op basis van exploitatieresultaat en de door de gemeente ter beschikking gestelde renteloze leningen. Indien Steinerbos BV aan het einde van deze looptijd nog schulden heeft worden deze op basis van de gesloten exploitatieovereenkomst kwijtgescholden.

Uit de jaarrekening 2017 van Steinerbos BV blijkt dat het exploitatietekort is teruggebracht naar € 59.435. In 2016 was dit tekort € 98.481. Daarnaast heeft Steinerbos BV in 2016 nog een bedrag van € 80.000 ontvangen voor de gratis abonnementen voor de 'Steinse' jeugd

Brug over de Maas

De gemeenten Stein en Maasmechelen zijn op 6 maart 2017 gekomen tot een gezamenlijke intentieverklaring met inspanningsverplichting om het project van de brug gezamenlijk nader op te pakken, voor te bereiden en uit te werken.

Op woensdag 22 maart 2017 heeft in Kasteel Elsloo een conferentie plaatsgevonden over de totstandkoming van een grensoverschrijdende recreatieve brug over de Maas tussen Stein en Maasmechelen.

Deze conferentie werd bijgewoond door afgevaardigden van de provincies, de VVV's en waterstaten uit zowel België als Nederland, maar ook Staatbosbeheer, Natuurmonumenten, diverse omringende gemeenten, het consortium grensmaas en een aantal inwoners die participeren in DOP's.

Alle toekomstige participanten en belanghebbende organisaties werden uitgenodigd voor een gezamenlijk moment van aandacht voor de brug. De conferentie werd gezamenlijk door de gemeente Maasmechelen en Stein georganiseerd in navolging van de ondertekening van de intentieverklaring op 6 maart jl.

De provinciebesturen van beide Limburgen zijn voor inhoudelijke afstemming en een bijdrage in de kosten voor de ontwikkeling en realisatie van de brug benaderd. Er is door de provincie Limburg (NL) een bedrag van € 25.000 ontvangen, als bijdrage aan een studie naar de haalbaarheid. De gemeente Maasmechelen heeft eveneens toegezegd € 25.000 bij te dragen.

De aanbesteding voor een studie naar de haalbaarheid heeft in 2017 plaatsgevonden. Eind februari is de studie naar de haalbaarheid afgerond.

De input uit de studie zal gebruikt worden ten behoeve van de Interreg subsidie aanvraag (Euregionale subsidie).

Subdoelstelling IV Vergroten economische slagkracht

Vastgesteld beleid

- Strategische toekomstvisie Stein 2011-2021
- Structuurvisie 2015-2025
- Visie Brainport 2020
- Programma werklocaties provincie Limburg
- Provinciaal Omgevingsplan Limburg (2014)
- Limburg Economic Development (2010)
- Economisch beleidsplan (1 juni 2017)
- Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (december 2017)

Wat hebben we bereikt ?

- Deelname aan Limburg Economic Development: door middel van samenwerking, zowel strategisch als uitvoerend met gemeenten in Zuid Limburg, het bedrijfsleven en het onderwijs, versterkt de gemeente Stein haar positie.
- De bedrijventerreinen van Stein zijn kwalitatief op orde gehouden, de veiligheid op de bedrijventerreinen is onder de aandacht gebracht en de kansen per bedrijventerrein zijn uitvergroet en gepromoot.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Parkmanagement
- Regionale structuurvisie economische thema's
- Ruimtelijke kwaliteit bedrijventerrein Schuttersstraat

Parkmanagement

Parkmanagement Westelijke Mijnstreek is projectleider van het Keurmerk Veilig Ondernemen dat de kwaliteit van de bedrijventerreinen in de gemeente monitort. Zij dragen bij aan een gezond ondernemersklimaat door projecten te organiseren met het oog op een veilige bedrijfsomgeving. Daarnaast voeren zij structureel extra werkzaamheden uit voor de bedrijventerreinen in de gemeente Stein. In Berap II zijn diverse extra werkzaamheden financieel geaccordeerd. De resterende periode bleek te kort te zijn om hier daadwerkelijk uitvoering aan te geven. In 2018 zal dit voortgezet worden. Wel is er in 2017 in samenwerking met Parkmanagement een ondernemersontbijt georganiseerd in het kader van de Week van de Veiligheid.

Regionale structuurvisie ruimtelijk economische thema's

In december 2017 is de regionale Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg vastgesteld door de 18 Zuid-Limburgse gemeenten. Deze visie is een gezamenlijk ruimtelijk-economische visie en handelingskader voor de winkel-, kantoren- en bedrijventerreinenmarkt in Zuid-Limburg. Doel van deze visie is het vaststellen van een hoofdstructuur van winkels en kantoren om overcapaciteit (in de toekomst) te voorkomen en het versterken van de bedrijventerreinenmarkt.

Ruimtelijke kwaliteit bedrijventerrein Schuttersstraat

In samenwerking met de gemeente Beek en Parkmanagement zijn in 2017 de knelpunten van dit bedrijventerrein geïnventariseerd. Deze knelpunten worden meegenomen in een integraal onderzoek voor dit bedrijventerrein.

Verplichte indicatoren:

Indicator	Omschrijving	eenheid	rekening 2017 begroting 2017			
			periode	Stein	periode	Stein
Bruto Gemeentelijk Product	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd.	Index	2013	92	2013	92
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2016	115,3	2015	112,4

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkingsvorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Gemeenschappelijke regeling Vixia	Gemeenschappelijke regeling	Versterken van de lokale economie door het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).
NV Theodora	Private onderneming	Het verkrijgen van extra inkomsten voor de gemeenten uit eventueel verkregen dividend.
Steinerbos BV	Private onderneming	Bijdrage aan de vrijetijdseconomie en toerisme.

Wat heeft het gekost ?

Baten en lasten

Bereikbare en bedrijvige gemeente (x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Lasten	11.974	12.852	12.066
Baten	5.090	4.905	4.814
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	-6.883	-7.947	-7.252
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	30	40	40
Gerealiseerd resultaat	-6.854	-7.907	-7.212

2.1.4 Programma 'Een dienstverlenende gemeente'

Inleiding

In 2017 is de nieuwe Visie op Dienstverlening 2020 "Van samen naar beter, samenwerken voor de burger" door de gemeenteraad vastgesteld.

Onze Ambitie: Onze toekomstvisie is gericht op onze kracht; de lokale gemeenschappen van de vijf kernen van Stein. De gemeente wil er zijn voor de inwoners en bedrijven in die kernen. Onze ambitie is het in tijd, snelheid en kwaliteit optimaal bedienen van elke klant. Om dit te bereiken gaat de gemeentelijke organisatie mee met de maatschappij en ontwikkelt zich verder in het licht van de nieuwe overheid.

Onze Service: Om toegevoegde waarde aan onze klanten te blijven aanbieden, gaan we met onze tijd mee en definiëren wij onze service(levels) als optimaal om onze klanten slim, snel, slank en soepel te helpen. Slim door alle kanalen open te stellen, de klant kiest. Snel door het hanteren van korte doorlooptijden. Slank door het inrichten van eenvoudige procedures. Soepel door mee te denken, te adviseren en te begeleiden, in het bijzonder daar waar de klant dat nodig heeft, en door datgene wat we weten van de klant optimaal te gebruiken voor de dienstverlening. Daar staat tegenover dat de klant een eigen verantwoordelijkheid heeft. Dat geldt voor de inhoud van zijn vraag of aanvraag, en dat geldt voor zijn gedrag naar ons. We zijn er niet voor om altijd 'ja' te verkopen, maar wel om de weg te wijzen naar wat mogelijk is. Of soms om helder en gemotiveerd aan te geven waarom iets gewoonweg niet kan.

Stein heeft voldoende kwaliteit om een zelfstandige gemeente te blijven. Het toenemende takenpakket en de decentralisatie van rijkstaken in combinatie met minder middelen nopen tot samenwerking met andere gemeenten. Voor Stein geldt: lokaal wat lokaal kan en regionaal wat regionaal moet. Stein wil hier een krachtige bijdrage aan leveren.

Wij kijken ook nadrukkelijk naar samenwerkingsmogelijkheden met onze inwoners, bedrijven, kennisinstellingen en ketenpartners. We zien samenwerking als een voorwaarde om onze doelstelling zelfstandig blijven en de dienstverlening aan burgers te verbeteren, te realiseren.

Relatie met coalitieprogramma

De voor dit programma relevante speerpunten uit het coalitieakkoord 2016-2018 "Iedereen doet mee" zijn:

- *Relatie met de burgers.*

Een goede communicatie tussen de gemeente en inwoners is essentieel en kan in het huidige tijdperk op vele manieren met als uitgangspunt dat de gemeente er is voor haar inwoners en niet andersom.

- *Intergemeentelijke samenwerking:*

Doordat er vanuit het rijk steeds meer taken bij de gemeente worden ondergebracht ontkomt de gemeente niet aan een algehele heroverweging van haar visie op intergemeentelijke samenwerking. De gemeenten Beek, Schinnen, Sittard-Geleen en Stein hebben een lange gezamenlijke traditie op het gebied van samenwerking en daarom hebben wij die gemeenten uitgenodigd om een volgende stap te zetten in de gemeentelijke samenwerking en de mogelijkheden voor intensieve, integrale ambtelijke samenwerking te verkennen.

Wat willen we bereiken ?

Hoofddoelstelling:

"Stein investeert in een baanbrekende samenwerking in en tussen de kernen én met de regio Westelijke Mijnstreek "

Subdoelstelling I Dienstverlening centraal

" Stein biedt haar (digitale) dienstverlening dicht bij de burgers aan"

Subdoelstelling II Regionale samenwerking

"Stein vergroot haar (digitale) samenwerking op (eu)regionale schaal: op strategisch niveau als onderdeel van Zuid Limburg, op uitvoerend niveau door de samenwerking op Westelijke Mijnstreek niveau te concretiseren"

Subdoelstelling III actief eigenaarschap

"Stein stimuleert actief eigenaarschap van burgers en ondernemers bij toekomstige ontwikkelingen in de kernen"

Subdoelstelling IV Lokale initiatieven ondersteunen

"Stein stimuleert en ondersteunt lokale initiatieven, die bijdragen aan wat we in de toekomst willen bereiken"

Subdoelstelling I Dienstverlening dichtbij burgers

Wet en regelgeving

- Kieswet
- Wet basisregistratie personen (BRP)
- Boek I BW- burgerlijke stand

Vastgesteld beleid

- Coalitieakkoord 2016-2018 "Iedereen doet mee"
- Visie op dienstverlening 2016-2020 (6 juli 2017)
- Huwelijksbeleid (2015)
- Briefadresbeleid(2016)
- Verordening op het beheer en het gebruik van de begraafplaatsen voor de gemeente Stein 2011 (2010)

Wat hebben we bereikt ?

Als gemeente willen we ervoor zorgen dat de dienstverlening aan burgers en bedrijven door de overheid verbetert, de informatie-uitwisseling sneller en makkelijker verloopt en de efficiëntie wordt verhoogd. Kortom: Digitale overheid: betrouwbaar, veilig en betaalbaar. Om als gemeente te kunnen inspelen op de externe ontwikkelingen zoals Digitaal 2017 en de i-visie gemeenten 2020 zullen deze in samenhang met de interne ontwikkelingen en de nieuwe visie op dienstverlening worden vertaald in een nieuw integraal informatiebeleidsplan. De verbeteringen die we de komende jaren op het gebied van dienstverlening willen realiseren worden hieronder benoemd.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Kwaliteitsimpuls begraafplaatsen
- Omgevingsvergunningen
- Begraafplaatsen
- Burgerzaken
- Visie op dienstverlening
- Klanttevredenheidsonderzoek

Kwaliteitsimpuls begraafplaatsen

In de periode januari 2017 tot juni 2017 is uitvoering ter hand genomen. Begin 2018 vindt inboet van beplantingen nog plaats.

Omgevingsvergunningen

In het kader van de eerste bestuursrapportage zijn de legesinkomsten omgevingsvergunningen voor 2017 incidenteel met € 266.000 opgehoogd. Dit vanwege de verwachte toename in woningbouw ten gevolge van het einde van de economische crisis en de aangekondigde intrekking van lege bouwtitels. Deze verwachte trend heeft zich ook voltrokken. De vastgestelde €535.000 aan legesinkomsten omgevingsvergunningen is zelfs licht overschreden.

Begraafplaatsen

De legesopbrengsten voor de begraafplaatsen zijn naar beneden bijgesteld. Dit vanwege het feit dat er steeds minder begravingen plaatsvinden en mensen steeds meer de grafrechten niet meer verlengen. Hierdoor vallen de werkelijke inkomsten in 2017 € 26.000 lager uit dan geraamd.

Burgerzaken

In 2017 zijn er beduidend meer paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen aangevraagd dan in eerste instantie geraamd. Daarom heeft bijstelling plaatsgevonden. Het daadwerkelijke aantal aangevraagde reisdocumenten en rijbewijzen is conform de bijgestelde verwachting in 2017.

Visie op dienstverlening

In de zomer van 2017 is de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Er is al een start gemaakt met de uitrol hiervan in het laatste half jaar van 2017.

Klanttevredenheidsonderzoek

Het klanttevredenheidsonderzoek is een uitwerking van de visie op dienstverlening die van de zomer 2017 is vastgesteld. Dit klanttevredenheidsonderzoek is in december 2017 gestart. Het onderzoeksrapport zal aan het eind van het eerste kwartaal worden opgeleverd door Flycatcher.

Subdoelstelling II Regionale samenwerking

Wet en regelgeving

- Gemeentewet
- Provinciewet
- Wet gemeenschappelijke regelingen
- Burgerlijk wetboek
- Overige specifieke wetgeving m.b.t. het gemeentelijk takenpakket en / of gemeentelijke samenwerking (zoals Jeugdwet, Participatiewet, Wet collectieve preventie volksgezondheid)

Vastgesteld beleid

- Coalitieakkoord 2016-2018 "Iedereen doet mee"

Wat hebben we bereikt ?

Samenwerking met andere gemeenten, inwoners, bedrijven, ketenpartners en kennisinstellingen moet leiden tot een verbetering van de kwaliteit, vergroting en binding van kennis en kunde, een efficiëntere inzet van mensen en middelen, een toename van de democratische legitimatie en toename van de bestuurskracht.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Samenwerkingen

Samenwerking(en)

In 2016 heeft de raad tijdens een raadsconferentie aangegeven in te zetten op het intensiveren van de ambtelijke samenwerking in regionaal verband, waarbij alle vormen van samenwerking exclusief herindeling aan de orde zijn. De raad heeft op 11 mei 2017 een initiatiefvoorstel aangenomen waarin de raad zich uitspreekt om de zelfstandigheid van de gemeente Stein te behouden zolang de gemeente in staat is haar taken op lokaal niveau op een verantwoorde wijze uit te voeren.

In lijn hiermee is een bestuursopdracht verleend om naar aanleiding van een ambtelijke inventarisatie naar de mogelijkheden voor samenwerking tussen Beek, Sittard-Geleen en Stein op basis van het gemeentelijke takenpakket nader te laten onderzoeken. Hiermee hebben wij onze positieve grondhouding ten aanzien van samenwerking willen onderstrepen. Dit onderzoek is op verzoek van de gemeente Sittard-Geleen uitgesteld in afwachting van de ontwikkelingen rond het Participatiebedrijf en het beheer van de openbare ruimte. Dit neemt niet weg dat op diverse beleidsterreinen de regionale samenwerking verder gestalte krijgt (ook grensoverschrijdend).

Subdoelstelling III Actief eigenaarschap

Deze subdoelstelling komt in meerdere of mindere mate ook voor in de overige programma's. Deze subdoelstellingen worden in andere onderdelen van deze jaarrekening ingevuld. Bijvoorbeeld programma I (Dorpsontwikkelingsplannen (DOP)), III en V. Bij de Wet maatschappelijke ondersteuning geeft het college hier al uitvoering aan. Ook draagt het college deze boodschap uit rondom thema's als veiligheid (uw zorg, onze zorg), Wmo en DOP.

Deze subdoelstelling komt terug binnen de maatschappelijke discussie over accommodatiebeleid, subsidiebeleid en dergelijke.

Subdoelstelling IV Lokale initiatieven ondersteunen

Deze subdoelstelling komt in meerdere of mindere mate ook voor in de overige programma's. Deze subdoelstelling wordt door de voorliggende jaarrekening ingevuld. Hier ligt een nauwe relatie met subdoelstelling III van dit programma en de uitgangspunten van de Strategische Toekomstvisie 2011-2021 zoals o.a. verwoord in Programma I en Programma V, subdoelstelling III. In feite vindt in deze programma's de concretisering plaats. Er worden nog geen specifieke voorstellen gepresenteerd om de hier genoemde subdoelstelling nader in te vullen. Dit is een opgave die in de toekomst wordt opgepakt.

Wat heeft het gekost ?

Baten en lasten

Dienstverlenende gemeente (x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Lasten	2.196	2.181	2.068
Baten	1.126	1.093	806
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	-1.070	-1.088	-1.262
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	76	76	76
Gerealiseerd resultaat	-994	-1.013	-1.186

2.1.5 Programma 'Een samenleving die trots en bewust is van haar eigen kwaliteit'

Inleiding

In haar strategische toekomstvisie heeft de gemeente Stein uitgesproken dat zij wil werken aan een samenleving die trots en bewust is van haar eigen kwaliteiten. De afgelopen jaren hebben we gewerkt aan sociale vitale dorpen, aan een aantrekkelijke fysieke leefomgeving en zeker ook aan het versterken van het economisch profiel van de gemeente. Bij dit laatste is in 2017 geïnvesteerd in de samenwerking en verbinding met de ondernemers.

Op toeristisch recreatief gebied en cultuurhistorie is gezocht naar verdere lokale, regionale en grensoverschrijdende samenwerking. Denk daarbij aan projecten als de brug over de Maas en het uitwisselingsproject van Merode.

Daarnaast is het afgelopen jaar met de ontwikkeling van het concept 'Dat maakt Stein voor mij..' een stevig fundament ontwikkeld om al deze troeven, vanuit de beleving van de inwoners en ondernemers van Stein, te promoten. Dit concept is gebaseerd op het principe van community building, waarmee we primair inzetten op het versterken van de trots en het ambassadeurschap onder deze doelgroepen om op die manier positieve mond tot mond reclame te realiseren en potentiële inwoners en ondernemers aan te spreken om zich in Stein te vestigen.

Relatie met coalitieprogramma

Coalitieakkoord 2016-2018

In het coalitieakkoord "Iedereen doet mee" wordt nog meer de nadruk gelegd op het zichtbaar maken van al het moois dat de gemeente Stein te bieden heeft en daarmee niet alleen de recreatieve aantrekkingskracht te vergroten, maar ook de trots onder inwoners te versterken. Waarbij specifieke aandacht uitgaat naar het leggen van verbindingen tussen de bijzondere plekken in onze gemeente (cultureel erfgoed, landschapselementen) en evenementen en het versterken van de strategische communicatie. In het kader van 'Iedereen doet mee' wordt nadrukkelijk de samenwerking met inwoners gezocht en specifiek met werkgroepen als werkgroep Maaskentj.

Wat willen we bereiken ?

Hoofddoelstelling:

"Stein investeert in bewustwording van haar eigen kwaliteiten en draagt die met trots uit"

Subdoelstelling I naar buiten

"Stein verbetert zijn externe gerichtheid"

Subdoelstelling II: Promotie en motto

"Stein pakt de promotie van de gemeente op onder het motto 'Stein... wil je zien' en door de ligging van Stein in de Maasvallei als onderscheidende identiteit ten opzichte van de rest van Zuid Limburg"

Subdoelstelling III bestuurskracht

"Stein toont daadkracht en bestuurskracht"

Subdoelstelling I Externe gerichtheid

Vastgesteld beleid

- Eigenkrachtvisie
- Strategische Toekomstvisie
- Ruimtelijke Structuurvisie
- Coalitieakkoord 2016-2018 "Iedereen doet mee"

Wat hebben we bereikt ?

Deze subdoelstelling komt in meerdere of mindere mate ook voor in de overige programma's van deze begroting. Bijvoorbeeld in programma I (Dorpsontwikkelingsplannen (DOP)) en in programma II de structuurvisie en de Strategische Toekomstvisie gemeente Stein.

De krimpvisie/eigenkrachtvisie wordt toegelicht in de paragraaf "Krimp".

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Dopsgewijze aanpak
- LEADER

DOPsgewijze aanpak

Hiervoor wordt verwezen naar de paragraaf "actieve en betrokken inwoners" onder programma 1.

LEADER

Het LEADER-programma voorziet in actieve bevordering, ondersteuning en subsidiëring van lokale initiatieven voor de sociaal economische ontwikkeling van het Zuid-Limburgse platteland. Door deelname aan het LEADER programma ondersteunt de gemeente Stein het ontwikkelen van duurzame en rendabele bedrijvigheid die bijdraagt aan behoud van landschapskwaliteit als basiskapitaal van de plattelandseconomie.

In 2017 heeft DOP Maaskant in het kader van LEADER een verzoek voor subsidie voor de realisatie van een dorps huis annex dorpswinkel ingediend bij RVO (Rijksdienst voor Ondernemers).

Subdoelstelling II Promotie en motto

Vastgesteld beleid

- Strategische toekomstvisie
- Ruimtelijke structuurvisie
- Coalitieakkoord 2016-2018 "Iedereen doet mee"
- Communicatieplan organisatie (2009)

Wat hebben we bereikt ?

Er is een gedegen basis ontwikkeld, waarmee het scherp in kaart gebrachte onderscheidende vermogen van Stein, vanuit de beleving van de doelgroep, de komende jaren uitgedragen kan worden. Hiermee wordt tevens gewerkt aan de trots van de eigen inwoners en ondernemers.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Promotie en motto

Promotie en motto

'Dat maakt Stein voor mij...'

Het onderscheidende vermogen van de gemeente Stein zit in de perfecte balans tussen:

- én dorpse saamhorigheid
- én bedrijvigheid
- én landelijke verstillings

In 2017 werd de geanalyseerde positionering vertaald naar een aansprekend en breed gedragen creatief concept 'Dat maakt Stein voor mij...'. Hiermee introduceren we niet alleen een nieuwe slogan, maar hebben we een platform om onze trots op structurele wijze uit te dragen.

De open eindjes geven de mogelijkheid om de slogan (=belofte) steeds opnieuw in te vullen met wisselende, eigen boodschappen (=bewijs). En dat doen we als gemeente niet alleen, maar het concept is zodanig opgezet dat ook inwoners, verenigingen, stichtingen, andere organisaties, DOP's en partners hier aan kunnen bijdragen en hun Stein kunnen uitdragen.

Daarnaast is het concept gebaseerd op de kracht en maakbaarheid vanuit de veelkleurigheid en veelzijdigheid van Stein. Hiermee is het dusdanig flexibel in te zetten, dat alle drie de troeven van Stein er een plek in krijgen, maar ook de eigenheid van iedere kern erin kan floreren.

Twee van de drie troeven zijn al vertaald naar een sub-merk (outher core) met daarbij behorende campagne. Deze zijn gericht op specifieke doelgroepen en dragen bij aan het laden van het organisatiemerk ofwel de kernpositionering.

'Dat maakt Stein voor mij, dé plek om te ondernemen'

Hiermee geven we invulling aan het economische profiel van onze gemeente. Vanuit het vastgestelde economische beleid is in 2017 m.n. gewerkt aan het stimuleren van verdergaande samenwerking tussen de gemeente en ondernemers en ondernemers onderling. Kortom, verbinden staat centraal. Dit doen we vanuit de campagne 'Open for Business'. In 2017 stelde Mosadex en Gepla zijn deuren Open for Business. Open for Business is voor ondernemers de ideale kans om andere Steinse ondernemers te ontmoeten, ervaringen uit te wisselen en te brainstormen over concrete uitdagingen waar je als ondernemer tegenaan loopt. Als gemeente Stein zijn we tijdens deze bedrijfsbezoeken vertegenwoordigd door vakinhoudelijke ambtenaren om te leren, mee te denken en te onderzoeken hoe wij als gemeente zaken kunnen verbeteren of versnellen. Elke Steinse zaak is immers ook een beetje onze zaak. Daarnaast krijgt de campagne zijn beslag in een community op LinkedIn en acties die uit deze relationele lijn voortvloeien.

'Dat maakt Stein voor mij, stil genieten'

Hiermee geven we invulling aan het toeristische profiel van onze gemeente. Vanuit het strategisch communicatiebeleid van de gemeente werd in 2017 intensief samengewerkt met het Project Cultureel Erfgoed en de toeristische werkgroep Maaskentj. Met de campagne Stein Stil genieten en de daaraan gerelateerde website werd in samenwerking met werkgroep Maaskentj toerisme, cultuur en natuur met elkaar verbonden en met succes gepromoot. Op de website staat alle toeristische informatie alsmede evenementen gebundeld. De resultaten van de campagne zoals deze in 2017 draaide, zijn verbluffend goed. Het jaar 2017 zijn we afgesloten met de start van het proces om te komen tot een toeristische visie, waarin ook het grensoverschrijdend potentieel van Rivierpark Maasvallei wordt meegenomen.

Subdoelstelling III Daadkracht en bestuurskracht

Wet en regelgeving

- Grondwet
- Gemeentewet
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Vastgesteld beleid

- Verordening artikel 212 e.v. Gemeentewet
- Strategische toekomstvisie Stein 2011-2021
- Financiële verordening (januari 2014)
- Verordening doelmatigheid en doeltreffendheid (februari 2008)
- Gezamenlijke Rekenkamercommissie gemeenten Sittard-Geleen en Stein (mei 2014)
- Beleidsnota verbonden partijen (februari 2014)
- Nota risicomangement (februari 2014)
- Coalitieakkoord 2016-2018 "Iedereen doet mee"
- Controleprotocol (maart 2017)

Wat hebben we bereikt ?

Een bestuurlijke cultuurverbetering, en een sluitende meerjarenraming met een gezonde financiële positie.

Wat hebben we daarvoor gedaan ?

- Financiële ruimte scheppen
- Cultuurverbetering bestuur
- Thema's gemeenteraad
- Nieuwe vergaderwijze gemeenteraad
- Voorziening pensioenen (oud) wethouders
- Voorziening wachtgeldverplichtingen personeel
- Voorziening boventallige medewerkers
- Voorziening uitkeringen gewezen wethouders

Financiële ruimte scheppen

In de begroting 2017 zijn een aantal actiepunten voor de middellange termijn opgenomen die moeten leiden tot een sluitende begroting in meerjarig perspectief. Deze actiepunten betreffen:

1. Gemeentelijke belastingen a.d.h.v. een belastingbeleidsplan.
2. Samenwerking.
3. Krimpproblematiek.
4. Kerntakendiscussie.

Ad 1) Het belastingbeleidsplan, met een evaluatie van alle gemeentelijke belastingen, is in 2017 tot stand gekomen en in eerste aanleg beeldvormend (oriënterend) besproken met de raad.

Ad 2) Diverse initiatieven tot samenwerking zijn geëffectueerd respectievelijk gecontinueerd. De samenwerking met Sittard-Geleen, Beek en Stein in de vorm van de oprichting van het gezamenlijk participatiehuis voor Sociale Zaken inclusief Vixia is onderzocht en heeft uiteindelijk geleid tot (voorlopige) terugtrekking van de gemeente Stein.

Ad 3) De krimpproblematiek is verder opgepakt.

Ad 4) De kerntakendiscussie heeft zijn vervolg gekregen via een voorstel op hoofdlijnen. Dit zal in de eerste helft van 2018 worden uitgewerkt en leiden tot een raadsvoorstel.

Cultuurverbetering bestuur

In het kader van de cultuurverbetering heeft de raad in 2017 aan de hand van een aantal workshops gewerkt aan een nieuwe gedragscode voor raads- en burgerleden. Daarnaast is in het geval van het vermoeden van een schending van de integriteit besloten dit vast te leggen in een zogenoemd 'Gentle Agreement'. In de raadsvergadering van 11 mei 2017 is de gedragscode vastgesteld door de raad en is het 'Gentle Agreement' door een meerderheid van de raad ondertekend.

Thema's gemeenteraad

De raad heeft in 2017 op onderstaande thema's speciale sessies belegd om zich te oriënteren op de problematiek:

- Krimp
- Participatiebedrijf Westelijke Mijnstreek
- Privacy en Informatiebeveiliging
- Omgevingswet
- Bibliotheekwezen
- Evaluatie DOPsgewijze aanpak

- Integraal Beleidsplan Sociaal Domein
- Herijking subsidiebeleid
- Bedrijfsplan Steinerbos

Nieuwe vergaderwijze gemeenteraad

Er is een sterke behoefte om burgers actiever te betrekken in het besluitvormingsproces. Daarom heeft in opdracht van de raad een werkgroep uit de raad in het voorjaar van 2017 het initiatief opgepakt om een nieuwe vergaderstructuur uit te werken op basis van het BOB-model: Beeldvorming, Oordeelsvorming, Besluitvorming. Na de zomer is gestart met een pilot die zal duren tot aan de gemeenteraadsverkiezingen. In februari 2018 heeft een evaluatie plaatsgevonden en heeft de raad ingestemd met het voortzetten van deze vergaderstructuur. Sinds december 2017 zorgt een Web-casting systeem voor het opnemen van de raadsvergaderingen en kunnen deze via een livestream op de gemeentelijke website gevolgd worden. De LOS draagt als vanouds zorg voor het uitzenden op de televisie.

Voorziening pensioenen (oud) wethouders

De Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) regelt de pensioenuitkering aan politieke ambtsdragers en (indien aan de orde) aan hun nabestaanden. Door PROAmbt zijn (namens de gemeente Stein) de benodigde reservewaarden van de pensioenopbouw berekend op basis van de op 31 december 2017 bestaande situatie en inzichten. De voorziening is in overeenstemming met de door PROAmbt berekende reservewaarden.

Voorziening wachtgeldverplichtingen personeel

De voorziening wachtgeldverplichtingen voormalig personeel is geactualiseerd op basis van de op 31 december 2017 bestaande situatie en inzichten en wordt toereikend geacht tot 1 januari 2019.

Voorziening boventallige medewerkers

De voorziening boventallige medewerkers is gebaseerd op basis van de op 31 december 2017 bestaande situatie en inzichten en wordt toereikend geacht tot 1 januari 2019.

Voorziening uitkeringen gewezen wethouders

De voorziening uitkeringen gewezen wethouders is geactualiseerd en gebaseerd op basis van de op 31 december 2017 bestaande situatie en inzichten.

Verplichte indicatoren:

Indicator	Omschrijving	eenheid	rekening 2017		begroting 2017	
			periode	Stein	periode	Stein
Formatie*		FTE per 1.000 inwoners	2017	5,76	2017	5,72
Bezetting*		FTE per 1.000 inwoners	2017	5,76	2017	5,72
Apparaatskosten**		Kosten per inwoner	2017	€ 394,11	2017	€ 282,93
Externe inhuur ***		kosten als % v.d. totale loonsom - kosten totale inhuur externen	2017	9,14%	2017	3,20%

*Uitgangspunt is de ambtelijke formatie zoals deze thans in de Begroting 2017 is opgenomen. De formatie wordt gelijk gesteld aan de bezetting.

**Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de ambtelijke organisatie, exclusief griffie en bestuur.

***Onder de loonkosten wordt verstaan de totale kosten van de ambtelijke organisatie Loonkosten in de begroting 2017. Uitgangspunt is dat per januari 2017 alle vacatures zijn ingevuld.

Wat heeft het gekost ?

Baten en lasten

Trots en bewust van haar eigen kwaliteit (x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Lasten	1.608	1.566	1.284
Baten	187	173	77
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	-1.420	-1.393	-1.207
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.420	-1.393	-1.207

2.1.6 Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

In deze paragraaf zijn baten en de daaraan gerelateerde lasten opgenomen, die geen directe relatie hebben met de programma's. Onderstaande tabel geeft een totaaloverzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Lokale heffingen	5.509	5.505	5.505
Algemene uitkeringen	33.292	33.424	33.077
Dividend	339	318	306
Saldo financieringsfunctie	254	0	119
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.438	1.020	768
Onvoorzien	0	-98	-134
Totaal	40.832	40.169	39.642

Lokale heffingen

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De gemeente Stein kent de volgende niet bestedingsgebonden heffingen.

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Hondenbelasting	208	211	211
Invordering lokale heffingen	0	0	0
OZB niet woningen	1.605	1.661	1.706
OZB woningen	3.568	3.530	3.484
OZB-eigenaren	0	0	0
OZB-gebruikers	0	0	0
Toeristenbelasting	128	103	103
Totaal	5.509	5.505	5.505

Algemene uitkering

Het gemeentefonds is een fonds op de Rijksbegroting waaruit de gemeenten jaarlijks een algemene uitkering ontvangen. Van verschillende ministeries krijgen gemeenten ook specifieke uitkeringen om specifieke taken te vervullen. Denk hierbij aan de middelen voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen welke van het ministerie van Sociale Zaken en werkgelegenheid worden ontvangen .

In de besteding van de algemene uitkering is gemeente vrij, er staan echter wel wettelijke taken tegenover. Over de besteding hoeft geen verantwoording aan het Rijk te worden afgelegd. De algemene uitkering is voor gemeenten de belangrijkste vrij besteedbare inkomstenbron.

(* € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Algemene uitkering	18.127	18.288	17.782
Schoolcombinatiefunctionaris	67	67	67
Peuterspeelzaalwerk	43	43	43
Provinciale taken	130	130	130
WMO	2.359	2.349	2.335
Voorschoolse voorziening	22	22	22
Armoedebestrijding kinderen	87	87	0
Asiel partieel effect	88	68	0
Asiel participatie en reïntegratie	49	38	0
Decentralisatie AWBZ naar WMO	3.808	3.816	3.875
Decentralisatie jeugd	4.636	4.639	4.634
Decentralisatie participatie	3.876	3.876	4.190
Totaal	33.292	33.423	33.078

Dividend

De gemeente heeft aandelen in vennootschappen. Door enkele vennootschappen wordt dividend uitgekeerd. In onderstaand overzicht is een specificatie van de belangrijkste baten (dividend) en lasten van de aandelen opgenomen.

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Dividend Enexis, Attero en B.N.G.	360	340	328
Financieringslasten	-22	-22	-22
Totaal	339	318	306

Saldo financieringsfunctie

Dit betreft voornamelijk het saldo van de rente over de eigen financieringsmiddelen en het saldo van de toegerekende rente aan de producten van de programma's.

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Saldo financieringsfunctie	254	0	119
Totaal	254		119

Overige algemene dekkingsmiddelen

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Stelposten	0	129	-404
Saldo kostenplaatsen	102	-445	0
Bespaarde rente	1.336	1.336	1.172
Totaal	1.438	1.020	768

Stelposten:

Deze stelposten zijn niet rechtstreeks aan een programma toe te wijzen. In de loop van het jaar worden stelposten functioneel verantwoord bij de diverse programma's en komen daarmee als stelpost te vervallen.

Bespaarde rente:

Het eigen vermogen wordt gebruikt als financieringsbron. De beschikbaarheid van het eigen vermogen vermindert de behoefte aan rentedragend vreemd vermogen waardoor de rentekosten worden verlaagd. De bespaarde rente is berekend over de reserves en voorzieningen per 1 januari 2017.

Onvoorzien

Voor de post onvoorzien is een bedrag van € 134.000 opgenomen in de primaire begroting 2017. In eerste bestuursrapportage 2017 is voor de volgende bedragen over de post onvoorzien beschikt:

- * De kosten van de aankoop gronden Stadhouderslaan (€ 11.500),
- * Ontruiming terrein PHV Irene (€ 9.500),
- * Vocht MFC Berg a/d Maas (€ 15.000).

Relatie verbonden partij met realisatie programma

Verbonden partij	Samenwerkingsvorm	Wat is de bijdrage aan dit programma?
Bank Nederlandse Gemeenten	Private onderneming	Het genereren van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.
Enexis	Private onderneming	Het genereren van extra inkomsten voor de gemeente uit eventueel verkregen dividend.

Overhead

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Overhead	-7.488	-7.483	-7.095
Totaal	-7.488	-7.483	-7.095

Als gevolg van de gewijzigde voorschriften in het BBV, wordt de overhead vanaf 2017 niet meer verdeeld over diverse posten in de begroting, maar wordt het volledige bedrag zichtbaar gemaakt op een product (taakveld overhead) als onderdeel van programma Algemene Dekkingsmiddelen.

Definitie van overhead: het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

Digitalisering dienstverlening

Nieuwe website

In 2017 is het project nieuwe website gestart. Hier heeft een aanbesteding voor plaatsgevonden, wat heeft geresulteerd in een nieuwe partij die voor de gemeente Stein een nieuwe website heeft gebouwd. De nieuwe website is een toptakenwebsite (dat is een website, waarbij de bezoeker snel de juiste informatie vindt en een bijbehorende taak makkelijk kan uitvoeren) en is op 11 december 2017 live gegaan.

I-burgerzaken (GBA)

De verwachte doorontwikkeling van I-burgerzaken, de livegang voor burgers, heeft door technische oorzaken (koppelingen etc.) geen doorgang gevonden in 2017. Voorbereidende werkzaamheden hiervoor hebben vanuit de ambtenarenkant wel al plaatsgevonden. Zodra de koppelingen in 2018 zijn gerealiseerd kan snel live gegaan worden.

mijn Overheid.nl

Dit is het aansluiten op MijnOverheid.nl. Dit is de persoonlijke website voor overheidszaken. Door herprioritering van werkzaamheden is dit in 2017 niet opgepakt en doorgeschoven naar 2018.

Zaakgericht werken

Het zaaksysteem is in 2017 verder doorontwikkeld. Zo zijn er enkele verbeteringen aangebracht aan het bestuurlijk proces. Ook is een documentair structuurplan (model-DSP) aangeschaft, waarmee makkelijker alle wettelijke bewaartermijnen van processen kan worden ingesteld. De koppeling met outlook, waardoor de registratie van e-mails in het zaaksysteem eenvoudiger wordt, zal in het eerste kwartaal van 2018 worden afgerond.

DigiD machtigingen

Bij dit project gaat het om het aansluiten op DigiD Machtigingen. Hiermee kunnen burgers iemand anders machtigen om hun overheidszaken te regelen. Het project DigiD machtigingen is doorgeschoven van 2017 naar 2018

Gemeenschappelijke ontsluiting basisregistraties (GOB)

Het project Gemeenschappelijke Ontsluiting Basisregistraties (GOB) realiseert generieke diensten, standaarden en voorzieningen die moeten voorzien in het zo efficiënt en eenvoudig mogelijk verkrijgen van gegevens uit basisregistraties. Hierbij kan gedacht worden aan digilevering en digimelding. In verband met herprioritering en gezien het feit dat er nog geen specifieke vraag naar deze producten was, is hier in 2017 nog geen invulling aan gegeven.

Standaardisatie beheerpakketten

Vanuit de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) wordt de integratie van de andere beheervelden opgepakt. Zo is het groenbeheer al ondergebracht in deze applicatie. De volgende stap is het integreren van het wegbeheer.

(Digi) koppelingen

Digikoppeling is een ondersteunend project aan andere projecten. Het afgelopen jaar is er een digikoppeling gerealiseerd, dit is de koppeling naar het gegevensknooppunt voor het aanleveren van gegevens pakket van de afdeling Werk & Inkomen.

Informatiebeveiliging en privacy

- Informatiebeveiliging:

De gemeente Stein dient evenals alle andere gemeenten te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). Op basis van het jaarplan 2017 zijn diverse acties uitgevoerd zoals het opstellen van encryptiebeleid, beleid logische toegangsbeveiliging en procedure sleutelbeheer. Ook zijn er technische beveiligingsmaatregelen doorgevoerd zoals de beveiliging van onze website en het e-mail verkeer, en hebben we software geïmplementeerd voor het beveiligd mailen van privacygevoelige bestanden en berichten. De Chief Information Security Officer (CISO) ondersteunt de organisatie bij het bewaken en verhogen van de informatieveiligheid en rapporteert hierover aan het management en het bestuur. De CISO is eveneens het centrale aanspreekpunt voor informatiebeveiliging. Ook was er aandacht voor het vergroten van de bewustwording van informatiebeveiliging bij het personeel, denk hierbij aan bewustwordings presentaties, intranetberichten, nieuwsbrieven, bezoek van een mystery gast, het inzetten van phishingmail en posters.

- Privacy:

Op Europees niveau is vanaf 25 mei 2016 de Europese Privacy-verordening (Algemene Verordening Gegevensbescherming – hierna de AVG) van kracht geworden, die nog strakker geregeld is dan de huidige Wbp (Wet Bescherming Persoonsgegevens). De AVG overruled op dit moment de Wbp. De organisaties hebben tot 25 mei 2018 de tijd om hun bedrijfsvoering aan te passen op deze verordening. Daarna mag iedereen publieke en private organisaties op de naleving van de AVG aanspreken en loopt het boeterisico op tot maximaal € 20 miljoen of 4% van de wereldwijde jaaromzet.

Gelet op de beperkte tijd om privacy-compliant te zijn is overkoepelend privacybeleid en een implementatieplan privacy 2017-2018 opgesteld en vastgesteld. Om inzicht te houden in het beleid en de acties beschikken we over een IPMS (Information Privacy Management Systeem) waarmee we privacy laten aansluiten op de bestaande Planning & Control cyclus. Ook wordt aandacht besteedt aan het vergroten van de bewustwording van privacy bij het personeel, denk hierbij aan presentaties en workshops.

- Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA):

Op 1 juli 2017 is de implementatie van ENSIA gestart. ENSIA helpt gemeenten in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten. De verantwoordingsystematiek over de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en Inkomen (Suwinet) is samengevoegd en gestroomlijnd. Het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten wordt hiermee verder geprofessionaliseerd door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke Planning & Control-cyclus. Hiermee krijgt het gemeentebestuur vanaf 2017 meer inzicht in de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan hier beter op sturen.

Smart Finance

Stein is als kwartiermaker, samen met Bestuursdienst Ommen Hardenberg (BOH) aangesloten bij de ontwikkeling en implementatie van SAP Smart Finance.

Smart Finance is gebaseerd op de meest nieuwe technologie van SAP Simple Finance en kenmerkt zich door eenvoud, gebruik van apps, self service en integrale analytics.

Met Smart Finance hebben zijn de volgende doelen gesteld:

- Eén integraal crediteurenproces met daarin verplichtingen en factuurafhandeling
- Budgethouders ondersteunen bij hun budgetbewaking
- Realtime inzicht in de financiële informatie

2017 heeft in het teken gestaan van het ontwikkelen van de apps. In 2018 worden deze uitgerold binnen de gemeentelijke organisatie.

P&C online en mangementinformatie

In 2017 is gestart met een het ontwikkelen van een P&C platform in samenwerking met Lias BV.

De eerste stap zal de presentatie zijn van de begroting online. Dit zal gebeuren in het 1ste kwartaal 2018. Vandaar uit zal het platform verder ontwikkeld worden met de overige P&C producten. Met dit platform kan een raadslid op een makkelijke manier de ontwikkelingen van een bepaald onderwerp volgen binnen de P&C producten.

Digitaliseren W&I dossiers

Applicatiebeheerder was een voorwaarde voor het slagen van het algehele project digitalisering. Onder het project digitalisering wordt verstaan: werken met berichtenverkeer (Wmo en Jeugdwet), koppeling Zaak systeem en Civision, Koppeling Civision Samenlevingszaken en het Gegevensknooppunt en het digitaliseren van alle Wmo en Jeugdprocessen en dossiers zodat tijd- en plaats onafhankelijk gewerkt zou kunnen worden. Het inkooptraject voor een applicatiebeheerder die bovenstaande moet gaan realiseren heeft vertraging opgelopen waardoor pas vanaf december 2017 betreffende applicatiebeheerder beschikbaar is voor de gemeente. Daarbij hebben de koppelingen vertraging opgelopen door afstemmingsperikelen (die zagen op

kwaliteit en beschikbaarheid) met onze leverancier van onze applicatiepakketten. De realisatie van het project digitalisering heeft dus op verschillende onderdelen vertraging opgelopen. Dit zorgt ervoor dat het project doorloopt in 2018.

Basisregistratie Lonen, Arbeidsverhoudingen en Uitkeringen (BLAU)

BLAU is de beoogde Basisregistratie voor Lonen, Arbeidsverhoudingen en Uitkeringen en bestaat uit de gegevens van de huidige polisadministratie van UWV. Project is afgesloten.

Digitalisering vergunningen

Het doel van het project is dat burgers en bedrijven 24 uur per dag, 7 dagen per week de keuze hebben om digitaal vergunningen (WABO en APV) te kunnen aanvragen. Om in de toekomst in aanloop naar de omgevingswet digitaal te kunnen werken, digitale dossieropbouw voor vergunningen te kunnen waarborgen en om ten einde archiefwaardige dossiers te kunnen opbouwen is in 2017 gestart met de ontwikkeling van een nieuwe koppeling tussen Squit XO, Idocumenten en DigEplan in samenwerking met diverse leverancier en de Gemeente Nunspeet. Uitrol van de processen en de koppeling is in 2018.

Collegeverklaring informatiebeveiliging

Het College van Burgemeester en Wethouders legt verantwoording af over informatieveiligheid, middels een Collegeverklaring die als bijlage is opgenomen in dit jaarverslag. Omdat 2017 een overgangsjaar is voor ENSIA wordt in 2017 alleen verantwoording afgelegd over DigiD en Suwinet middels een IT-audit op deze onderdelen. Hieruit blijkt dat de gemeente Stein in 2017 voldoet aan de normen van DigiD en Suwinet met betrekking tot opzet en bestaan.

2.2 Paragrafen

2.2.1 Lokale heffingen

Algemeen

Het beleid voor de lokale heffingen wordt in deze paragraaf vastgelegd. Het pakket van gemeentelijke belastingen en heffingen bestaat in Stein uit een 6-tal heffingen die gelegitimeerd worden door verordeningen die door de gemeenteraad ieder jaar opnieuw worden vastgesteld.

Lokale heffingen bestaan uit twee categorieën:

- Belastingen: Dit zijn heffingen die door de overheid dwangmatig worden opgelegd. Voor de belastingbetaler staat hier geen individuele aanwijsbare prestatie tegenover. Belastingplichtigen hebben feitelijk geen keuzemogelijkheid.
- Retributies: De betaling aan de overheid voor een door de overheid individueel geleverde specifieke overheidsprestatie. De retributie is gebaseerd op het profijtbeginsel (iemand die van de overheid profiteert, betaalt hiervoor een bijdrage). Conform het raadsprogramma wordt gestreefd naar kostendekkendheid.

De belastingverordeningen 2017 zijn in de raadsvergadering van 10 november 2016 vastgesteld.

Vastgestelde tarieven 2017:

soort	Grondslag	Tarief	
		2017	2016
OZB	eigenaar woning	0,1690 %	0,1709%
	idem niet-woning	0,3219 %	0,3032%
	gebruiker niet-woning	0,2708 %	0,2551%
Afvalstoffenheffing	Vastrecht	€ 130,50	€ 145,00
	kg restafval	€ 0,26	€ 0,26
	kg gft	€ 0,10	€ 0,10
	lediging restafval	€ 0,80	€ 0,80
Rioolheffing	aansluiting	€ 204,00	€ 204,00
Hondenbelasting	per hond	€ 86,70	€ 85,00
	kennel	€ 359,45	€ 352,40
Toeristenbelasting	Overnachting	€ 1,88	€ 1,84

Onroerende zaakbelasting (OZB)

(x € 1.000,-)	Werkelijk 2017	Bijgestelde begroting 2017	Primaire begroting 2017
OZB-eigenaren woningen	3.484	3.529	3.568
OZB-eigenaren niet-woningen	1.006	980	942
OZB-gebruikers niet-woningen	700	681	663
Totaal OZB	5.190	5.190	5.173

Afvalstoffenheffing

De begroting 2017 is opgesteld op basis van het principe van 100% kostendekkendheid voor de afvalstoffenheffing. De kosten van het afvalcompartiment worden via de egalisereserve afvalstoffenheffingen budgettair neutraal verrekend binnen de exploitatie. Het afvalcompartiment 2017 sluit met een tekort van €230.000. Dit tekort is onttrokken aan de egalisereserve afvalstoffenheffingen. Voor een nadere toelichting op de baten en lasten van de afvalinzameling en -verwerking wordt verwezen naar programma II, een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving.

Opbrengsten afvalstoffenheffing:

(x € 1.000,-)	Werkelijk 2017	Bijgestelde begroting 2017	Primaire begroting 2017
Afvalstoffenheffing	2.362	2.442	2.442

Berekening van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing 2017			
bedragen * € 1.000			
	Primaire begroting 2017	Bijgestelde Begroting 2017	Jaarrekening 2017
lasten taakvelden			
2.1 verkeer en vervoer	307	298	284
7.3 afval	2.031	2.243	2.316
totaal lasten taakvelden	2.338	2.541	2.600
baten exclusief heffingen			
7.3 afval	667	757	879
totaal baten taakvelden	667	757	879
netto lasten taakvelden	1.671	1.784	1.721
toe te rekenen lasten:			
overhead	339	369	376
compensabele BTW	432	482	495
totale lasten	2.442	2.635	2.592
opbrengst heffingen			
opbrengst heffingen 2017	2.442	2.442	2.362
beschikking over de egalisereserve	0	193	230
totaal opbrengsten	2.442	2.635	2.592
dekking	100%	100%	100%

Rioolheffingen

De begroting 2017 is opgesteld op basis van het principe van 100% kostendekkendheid voor het rioolheffing. De kosten van het rioolcompartiment worden via een daartoe gevormde voorziening budgettair neutraal verrekend binnen de exploitatie. Het rioolcompartiment 2017 sluit met een tekort van € 315.730. Dit bedrag is vrijgevalen in de voorziening ten gunste van het rioolcompartiment. Voor een nadere toelichting op de baten en lasten van het riool wordt verwezen naar het programma II, een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving.

Opbrengsten rioolheffingen:

(x € 1.000,-)	Werkelijk 2017	Bijgestelde begroting 2017	Primaire begroting 2017
Rioolheffing woningen	2.566	2.602	2.602
Totaal rioolheffing			

Berekening van kostendekkendheid van de rioolheffing 2017			
bedragen * € 1.000			
	Primaire begroting 2017	Bijgestelde Begroting 2017	Jaarrekening 2017
lasten taakvelden			
2.1 verkeer en vervoer	113	92	89
7.2 riool	2.051	2.226	2.079
8.1 ruimtelijke ordening	5	5	5
totaal lasten taakvelden	2.169	2.323	2.173
baten exclusief heffingen			
Nvt	0	0	0
totaal baten taakvelden	0	0	0
netto lasten taakvelden	2.169	2.323	2.173
toe te rekenen lasten:			
overhead	314	336	310
compensabele BTW	347	427	399
totale lasten	2.830	3.086	2.882
opbrengst heffingen			
opbrengst heffingen 2017	2.602	2.602	2.566
beschikking over de voorziening	228	484	316
totaal opbrengsten	2.830	3.086	2.882
dekking	100%	100%	100%

Hondenbelasting

Opbrengsten hondenbelasting:

(x € 1.000,-)	Werkelijk 2017	Bijgestelde begroting 2017	Primaire begroting 2017
Hondenbelasting	208	211	211

Toeristenbelasting

Opbrengsten toeristenbelasting:

(x € 1.000,-)	Werkelijk 2017	Bijgestelde begroting 2017	Primaire begroting 2017
Toeristenbelasting	128	103	103

Leges

Voor de legesverordening is kostendekkendheid nagestreefd

Doel van de belasting/heffing

Het heffen van leges vindt plaats als vergoeding voor geleverde diensten.

Wie is belastingplichtig?

Leges worden geheven van de aanvrager van de dienst.

Grondslag van de heffing

De grondslag is divers en afgestemd op de gevraagde dienstverlening.

Tarieven

De hoogte van de tarieven is divers en afhankelijk van de dienst die wordt aangevraagd. Uitgangspunt is een jaarlijkse verhoging met 2% tenzij de tarieven wettelijk zijn gemaximeerd.

Overige informatie

De geraamde totale legesopbrengst mag niet hoger zijn dan de geraamde totale uitgaven. Bij het bepalen van de legestarieven wordt hier mee rekening gehouden. De legesverordening bestaat uit drie delen (zogenoemde titels) die vervolgens weer zijn opgebouwd in hoofdstukken. Bij de legesverordening is het in het nieuwe BBV vereist dat de kostendekkendheid per hoofdstuk in beeld wordt gebracht. In onderstaande tabellen is de kostendekkendheid van de leges opgenomen conform het nieuwe BBV. Het bepalen van de mate van kostendekkendheid is een continu proces. Omdat dit het eerste jaar is dat we de kostendekkendheid op deze manier moeten presenteren, verwachten we dat dit onderdeel zich in komende jaren verder zal ontwikkelen.

Titel 1 – Algemene dienstverlening

We streven naar 100% kostendekkendheid, maar zijn hierin beperkt door de gemaximeerde legestarieven vanuit het Rijk. Zie hieronder de mate van kostendekkendheid voor de leges burgerzaken.

Titel 1 : Algemene dienstverlening	werkelijke lasten	werkelijke baten	kostendeckking
Burgerlijke stand	33.600	28.300	84%
Reisdocumenten	199.500	162.900	82%
Rijbewijzen	98.800	88.900	90%
Verstrekingen uit gemeentelijke basisregistraties	18.750	17.800	95%
Kansspelen	2.300	1.160	50%

Verkeer en Vervoer	19.800	5.650	28%
Diversen	6.450	3.250	50%
Totaal	379.200	307.960	81%

Titel 2 – Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Het grootste gedeelte van de kosten en opbrengsten binnen titel 2 vallen binnen het hoofdstuk van de Omgevingsvergunning.

Titel 2 : Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgevings-vergunningen	lasten	baten	Kosten dekking
Omgevingsvergunningen	366.500	542.800	148%

Binnen titel 2 wordt 148% van de kosten gedekt door baten. De leges in titel 2 zijn aldus meer dan 100% kostendekkend. Dit komt doordat er in 2017 een aantal grote incidentele vergunningen zijn verstrekt. Dit zijn: Het Ibis hotel, een Silopark en woningen Kattekop.

Titel 3 – Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn

Titel 3 vormt een klein gedeelte van onze legesinkomsten. Onze tarieven zijn hier niet kostendekkend, de mate van kostendekkendheid ligt rond de 54%.

Titel 2 : Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn	lasten	baten	Kosten dekking
Horeca	11.440	5.730	50%
Organiseren van evenementen of markten	14.580	7.310	50%
Brandveiligheidsverordening	2.270	1.140	50%

Vergelijking regionaal

In onderstaande tabel zijn de gegevens over de woonlasten 2016 van de 4 gemeenten van de Westelijke Mijnstreek opgenomen. De cijfers zijn afkomstig uit het belastingoverzicht 2016 dat door de provincie Limburg in maart 2016 is gepubliceerd.

Gemiddelde woonlasten van een 4-persoons huishouden met een eigen woning met een gemiddelde WOZ-waarde:

Gemeentelijke woonlasten	Stein	Beek	Schinnen	Sittard- Geleen
OZB				
Gemiddelde WOZ-waarde	173.936	180.662	189.856	149.379
Tarief eigenaren woningen	0,1709%	0,1514%	0,1609%	0,1824%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,3032%	0,2659%	0,2110%	0,4601%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,2551%	0,2155%	0,2191%	0,3509%
OZB aanslag eigenaar	297,26	273,46	305,48	272,47

Gemeentelijke woonlasten	Stein	Beek	Schinnen	Sittard-Geleen
Afvalstoffenheffing				
Tarief vastrecht	145,00	112,68	105,00	163,81
Tarief per kg restafval	0,19	0,12	0,19	0,19
Tarief per kg groenafval	0,12	0,19	0,19	0,12
Tarief per lediging	0,78	0,78	0,78	0,80
Aanslag afvalstoffenheffing	231,00	200,28	200,04	246,33
Rioolheffing				
rioolheffing eigenaar	204,00	220,09	-	183,10
rioolheffing gebruiker	-	-	277,75	-
Aanslag rioolheffing	204,00	220,09	277,75	183,10
Totale woonlasten	732,26	693,83	783,27	701,90

Gemiddelde woonlasten van een 4-persoons huishouden in een huurwoning

Gemeentelijke woonlasten	Stein	Beek	Schinnen	Sittard-Geleen
Afvalstoffenheffing				
Tarief vastrecht	145,00	112,68	105,00	163,44
Tarief per kg restafval	0,19	0,12	0,19	0,19
Tarief per kg groenafval	0,12	0,19	0,19	0,12
Tarief per lediging	0,78	0,78	0,78	0,80
Aanslag afvalstoffenheffing	231,00	200,28	200,04	246,33
Rioolheffing				
rioolheffing gebruiker	-	-	277,75	-
Aanslag rioolheffing	-	-	277,75	-
Totale woonlasten	231,00	200,28	477,79	246,33

Verplichte indicatoren:

indicator	eenheid	periode	Stein	Gemeente-klasse 25.000- 50.000 inwoners
Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	2015	174	219
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuis-houden	In Euro's	2016	702	648
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuis-houden	In Euro's	2016	794	732

Vergelijking regionaal

In onderstaande tabel zijn de gegevens over de woonlasten 2017 van de 4 gemeenten van de Westelijke Mijnstreek opgenomen. De cijfers zijn afkomstig uit het belastingoverzicht 2017 dat door de provincie Limburg in maart 2017 is gepubliceerd.

Gemiddelde woonlasten van een 4-persoons huishouden met een eigen woning met een gemiddelde WOZ-waarde:

Gemeentelijke woonlasten	Stein	Beek	Schinnen	Sittard-Geleen
OZB				
Gemiddelde WOZ-waarde	179.432	186.275	188.818	158.526
Tarief eigenaren woningen	0,1690%	0,1506%	0,1616%	0,1858%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,3219%	0,3182%	0,2472%	0,4898%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,2708%	0,2574%	0,2743%	0,3739%
OZB aanslag eigenaar	303,24	280,53	305,13	294,54
Afvalstoffenheffing				
Tarief vastrecht	130,50	78,30	104,00	161,95
Tarief per kg restafval	0,26	0,26	0,26	0,26
Tarief per kg groenafval	0,10	0,10	0,10	0,10
Tarief per lediging	0,80	0,80	0,80	0,80
DIFTAR	86,00	91,95	95,04	81,92
Aanslag afvalstoffenheffing	216,50	170,25	199,04	243,87
Rioolheffing				
rioolheffing eigenaar	204,00	232,05		179,50
rioolheffing gebruiker			279,80	
Aanslag rioolheffing	204,00	232,05	279,80	179,50
Totale woonlasten	723,74	682,83	783,97	717,91

Gemiddelde woonlasten van een 4-persoons huishouden in een huurwoning

Gemeentelijke woonlasten	Stein	Beek	Schinnen	Sittard-Geleen
Afvalstoffenheffing				
Tarief vastrecht	130,50	78,30	104,00	161,95
Tarief per kg restafval	0,26	0,26	0,26	0,26
Tarief per kg groenafval	0,10	0,10	0,10	0,10
Tarief per lediging	0,80	0,80	0,80	0,80
DIFTAR	86,00	91,95	95,04	81,92
Aanslag afvalstoffenheffing	216,50	170,25	199,04	243,87
Rioolheffing				
rioolheffing gebruiker	-	-	279,80	-
Aanslag rioolheffing	-	-	279,80	-
Totale woonlasten	216,50	170,25	478,84	243,87

2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Stein acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt een weergave gegeven van de resultaten. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel

Om de risico's van Gemeente Stein in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Het risicoprofiel is tot stand gekomen door gebruik te maken van een softwareprogramma (NARIS) waarmee risico's in kaart worden gebracht en de gevolgen worden berekend.

Uit de inventarisatie zijn verschillende risico's in beeld gebracht. Dit zijn zowel grote als kleine risico's, risico's met interne of externe oorzaak en operationeel dan wel strategisch van aard. De risico's ten aanzien van de begroting 2018 zijn nagenoeg niet gewijzigd. In onderstaand overzicht worden de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risico Nr.	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg
1	Geen ontwikkeling Bramert-Noord.	Financieel	30%	max.€ 3.000.000
2	Instellingen waarvoor de gemeente garant staat kunnen hun verplichtingen niet nakomen.	Financieel - Aflossingsverplichting voor de gemeente	10%	max.€ 6.300.000
3	Datalek, verlies smartphone, phishing mail, geen beveiligde wifi.	Financieel	30%	max.€ 820.000
4	Transitietraject kan leiden tot het beëindigen van het dienstverband van medewerkers.	Financieel	30%	max.€ 375.000
5	Bij ontbreken van een structuurvisie welke verplicht is voor het gehele grondgebied, kan er geen bovenplanse vereveningsbijdrage worden geheven bij planinvulling/ en exploitatie.	Financieel - financieel gemis	30%	max.€ 375.000
6	RWM kan haar verplichtingen niet nakomen ten aanzien van de geldlening van 1,1 miljoen waarvoor de gemeente garant staat.	Financieel - aanspraak op de door de gemeente verstrekte garantstelling	10%	max.€ 1.100.000
7	Afstempelen van staatsobligaties als gevolg van financiële crisis.	Financieel - Een lagere terugbetaling van uitgezette gelden (obligaties)	30%	max.€ 350.000

8	Softwareontwikkeltraject niet conform OTAP(ontwikkel-testen-accepteren-productie).	Financieel - Niet functionerende applicaties bij het leveren van een dienst/product in het kader van de uitvoering van een wettelijke taak	70%	max.€ 150.000
9	Niet controleren van alle toezichttaken.	Financieel - fin. aansprakelijkheid	10%	max.€ 1.000.000
10	Geen afzet kavel.	Financieel	50%	max.€ 150.000

Totaal grote risico's	€ 13.620.000
Overige risico's	€ 2.288.500
Totaal alle risico's	€ 15.908.500

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 15.908.500) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
5%	€ 310.660
10%	€ 404.619
15%	€ 481.650
20%	€ 553.319
25%	€ 624.336
30%	€ 697.027
35%	€ 773.906
40%	€ 857.903
45%	€ 955.267
50%	€ 1.064.027
55%	€ 1.185.445
60%	€ 1.327.960
65%	€ 1.501.920
70%	€ 1.739.842
75%	€ 2.075.561
80%	€ 2.490.189
85%	€ 2.960.996
90%	€ 3.451.354
95%	€ 4.536.975

Uit de risico simulatie blijkt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 3.451.354. Dit is, net als bij de begroting de benodigde weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Stein bestaat uit het geheel aan middelen die de organisatie beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	€ 16.496.000
Post onvoorzien	€ 98.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 16.494.000

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\underline{\underline{\text{€ 16.494.000}}}}{\text{€ 3.451.354}} = 4,78$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van de Gemeente Stein valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Financiële kengetallen

Tevens worden in deze paragraaf een aantal kengetallen opgenomen. Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid.

Indicator	rekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
Netto schuldquote	84%	122%	123%	124%	116%	116%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	71%	112%	113%	115%	108%	108%
Solvabiliteitsratio	31%	23%	24%	25%	27%	27%
Structurele exploitatieruimte	1,2%	-0,1%	0,7%	0,6%	0,6%	0,6%
Grondexploitatie	-2,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoons huishoudens	103%	103%	103%	103%	103%	103%

Bovenstaande tabel geeft op de volgende manier inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente Stein.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hoe lager de netto schuldquote, hoe lager de relatieve schuldenlast. De netto schuldquote stijgt door de toename van de schulden (vreemd vermogen). Deze toename van de schulden heeft ook effect op de solvabiliteitsratio.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Er is tevens een tweede berekening van de netto schuldquote, maar nu gecorrigeerd met de doorverstrekte leningen aan woningbouwcorporaties en deelnemingen. In de eerste berekening van de netto schuldquote zijn deze verstrekte leningen niet meegenomen, omdat er een risico bestaat dat de gemeente deze bedragen niet (volledig) zal kunnen terugvorderen.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio is de verhouding tussen eigen vermogen en totaal vermogen. Het geeft weer in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe beter de gemeente hier toe in staat is..

Structurele exploitatieruimte

Het percentage voor structurele exploitatieruimte geeft de mate aan waarin de structurele lasten volledig afgedekt worden door structurele baten en de mate waarin al of niet beroep gedaan hoeft te worden op incidentele middelen die maar tijdelijk beschikbaar zijn.

Grondexploitatie

Deze indicator geeft de verhouding weer tussen de boekwaarde van de gronden en de totale baten van de gemeente.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens

De indicator belastingcapaciteit geeft aan hoe hoog de gemiddelde woonlasten voor een gezin zijn in de gemeente Stein ten opzichte van het landelijke gemiddelde van het voorgaande jaar.

2.2.3 Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente Stein is vastgelegd in de Nota Grondbeleid. Het grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel om de visie van de gemeente te realiseren. Deze visie heeft de gemeente vastgelegd in de "Strategische toekomstvisie", de "Ruimtelijke Structuurvisie 2015-2025" en het "coalitieakkoord 2016-2018: Iedereen doet mee".

Het grondbeleid heeft hoofdzakelijk invloed op en samenhang met het Programma "Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving".

Nota Grondbeleid

In de Raadsvergadering van 28 mei 2015 heeft uw Raad de nota Grondbeleid vastgesteld. De nota bevat de kaders waarbinnen het grondbeleid wordt uitgevoerd.

Met betrekking tot het Grondbeleid heeft de gemeente de volgende doelstelling:

- Stein moet een aantrekkelijke woongemeente blijven met behoud van leefbare kernen.
- Een goede spreiding van evenwichtig woningaanbod met voldoende betaalbare wooneenheden voor jongeren en jonge gezinnen en voldoende aanbod van levensloopbestendige woningen.
- Een toename van de ruimtelijke en functionele kwaliteit van zowel de woon- en werkgebieden, als het buitengebied van Stein.
- Binnen de kernen een maximale kwaliteitsverbetering, clustering, multifunctionaliteit en flexibiliteit van maatschappelijke accommodaties en voorzieningen.

De gemeente Stein voert zgn. "situationeel grondbeleid". Dat wil zeggen dat afhankelijk van de geformuleerde doelstellingen en de prioriteit die de gemeente Stein aan een ontwikkeling geeft, wordt gekeken welke rol de gemeente in het proces wil innemen. Bij het bepalen van de rol van de gemeente is de uitvoeringsparagraaf van de Ruimtelijke Structuurvisie leidend.

In de Nota Grondbeleid zijn ook de financiële kaders van het te voeren beleid vastgelegd.

Grondprijzennota

In de Raadsvergadering van 3 december 2015 is de Grondprijzennota vastgesteld. In de nota Grondbeleid is opgenomen dat de Grondprijzennota periodiek wordt bijgesteld op grond van marktontwikkelingen en prijswijzigingen. Gezien de marktontwikkelingen en de geringe hoeveelheid beschikbare bouwgrond heeft in 2017 geen actualisatie van de Grondprijzennota plaatsgevonden. Uw Raad is hiervan middels Raadsinformatiebrief van 18 oktober 2016 op de hoogte gesteld.

Grondprijzen 2017	Per m2	Per m2 bvo	kavelprijs
Sociale woningbouw Woningen/appartementen (incl. zorgwoningen) Woonwagendplaatsen			€ 19.500 € 16.020
Woningbouw Vrije kavels/projectbouw Kavels t.b.v. starters	€ 210,- € 133,-		
Maatschappelijke voorzieningen zonder winstoogmerk Sociaal-culturele en maatschappelijke voorzieningen Onderwijs-, sport- en recreatieve voorziening Zorginstellingen	€ 80,-	€ 102,- € 130,-	
Maatschappelijke voorziening met winstoogmerk		€ 200,-	

Beleidsnota Grondenbeheer 2016-2019

De beleidsnota Grondenbeheer bevat de kaders voor verkoop, verhuur, verpachting of in gebruik geving van percelen die niet (meer) functioneel, of niet (meer) potentieel functioneel zijn voor de gemeente, niet zijnde bouwgrondexploitaties.

Relevant beleid en wet- en regelgeving

- Ruimtelijke Structuurvisie 2015-2025
- Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014
- Structuurvisie Wonen, Zuid-Limburg
- Regionale prestatieafspraken Westelijke Mijnstreek 2016-2018
- Woonvisie Stein 2016
- Wet ruimtelijke ordening (onderdeel grondexploitatie)
- Notitie Grondexploitatie 2016 commissie Besluit Begroten en Verantwoorden
- Wet vennootschapsbelasting

Grondexploitaties

Als gevolg van de groeiende economie en de lage hypotheekrente ontstond in 2017 een groeiende vraag naar woningen. Gebiedsontwikkelingen die de afgelopen jaren vertraging hebben opgelopen vanwege stagnerende verkopen trekken weer aan.

Niettemin blijft de regio Zuid-Limburg een krimpregio en als gevolg van de kwalitatieve transformatie van de woningvoorraad richt de rol van de gemeente zich op marktsturing, regionale samenwerking en risicomanagement.

Conform het gestelde in de Nota Grondbeleid is de herziening van de grondexploitaties gekoppeld aan de Planning- en Control cyclus.

Voor het opstellen van de jaarrekening (incl. herziening) zijn voor de grondexploitatie conform de 'Notitie grondexploitaties 2016' onderstaande uitgangspunten toegepast:

- de toe te rekenen rente is gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen;
 - 2017: 2,07%
 - 2018-2021: 2,5%
- voor de berekening van de contante waarden wordt een disconteringsvoet van 2% gehanteerd;
- de te verwachten resultaten worden gepresenteerd tegen nominale waarde;
- activering van kosten binnen de grondexploitatie vindt plaats met in acht neming van bovenvermelde notitie;
- Winstneming vindt plaats middels de 'percentage of completion' methode. Indien het resultaat betrouwbaar kan worden ingeschat, de gronden zijn verkocht en de kosten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen.
- voor grondexploitaties met een geprognosticeerd nadelig saldo wordt een voorziening getroffen ter grootte van het tekort. Deze voorziening wordt gevormd ten laste van de Algemene Reserve.

Bouwgrond in exploitatie

In 2017 waren onderstaande grondexploitaties in uitvoering:

- Kanaalboulevard
- Ontwikkeling centrumplan Stein
- Mergelakker Oost

Kanaalboulevard

De ontwikkelaar heeft de in 2016 gewijzigde plannen ter hand genomen. Alle woningen in de 2^e fase met uitzondering van 4 vrije bouwkavel zijn verkocht en naar verwachting wordt het plan in 2018 afgerond.

De eerder overeengekomen financiële uitgangspunten tussen de gemeente en de ontwikkelaar zijn niet gewijzigd.

De boekwaarde bedraagt per 31 december 2017 € 4.611 negatief. Reeds in 2010 heeft een voorlopige winstneming van € 150.000 plaatsgevonden waardoor op basis van de bijgestelde exploitatieberekening (januari 2018) het verwachte exploitatiesaldo per 31 december 2018 nihil is.

Ontwikkeling Centrumplan Stein

In 2017 bent u middels periodieke financiële rapportages geïnformeerd over van de financiële stand van zaken van het Centrumplan Stein.

In 2017 is het Omphaliuspark aangelegd inclusief het terugplaatsen van het kunstwerk. Heeft de reconstructie van het gedeelte Stadhouderslaan plaatsgevonden en heeft de afronding plaatsgevonden van de aanleg openbare ruimte fase 2 (gedeelte Aldi). Met de afronding van de openbare ruimte per 31 december 2017 is het project afgerond. De totale uitvoering van het project heeft binnen het door de Raad in 2015 beschikbare budget plaatsgevonden. Het per 31 december 2017 resterende budget wordt ingezet voor de werkzaamheden die voortvloeien uit de algehele evaluatie van de openbare ruimte die in 2018 plaats vindt.

Conform het principe 'percentage of completion' heeft in 2017 een winstneming van € 1.211.800 plaatsgevonden. Deze winst is gestort in de Algemene Reserve, waarna deze bestemd wordt voor de Reserve huisvesting en de Reserve MFC. Per 31 december 2018 bedraagt de boekwaarde € 5.000.

Na uitvoering van de werkzaamheden voortvloeiende uit de evaluatie openbare ruimte en de subsidieafrekening met de Provincie wordt in 2018 de grondexploitatie gesloten. Met inachtneming van de winstneming 2017 bedraagt het geprognosticeerd resultaat op basis van de herziene grondexploitatie (februari 2018) per einddatum, 31 december 2018, € 39.000 positief. Dit resultaat wordt gestort in de Algemene Reserve.

Mergelakker Oost

In 2017 zijn de twee woningbouwkavels aan de Veestraat bouwrijp gemaakt en verkocht. Hiervan is één kavel verkocht aan een starter. De tweede kavel is op basis van een taxatierapport verkocht voor € 185,- p/m². Op verzoek van de kopers zijn de kavels vergroot en is het gebied achter de kavels verkocht als weiland. Middels Raadinformatiebrief van 30 maart 2017 bent u van vorenstaande reeds op de hoogte gesteld.

Voor de kavel voor maatschappelijke doeleinden aan de Mergelakker is nog geen koper gevonden.

Aangezien het resultaat nog niet betrouwbaar kan worden ingeschat omdat de kavel aan de Mergelakker nog niet is verkocht, heeft geen tussentijdse winstneming plaatsgevonden.

De boekwaarde per 31 december 2017 bedraagt € 8.000. De geprognosticeerde winst bedraagt per 31 december 2018 € 152.000.

Financiële positie

Onderstaande tabel geeft per complex inzicht in:

- het verloop van de boekwaarde per 31 december 2017;
- meerjarig geraamde boekwaarden gebaseerd op de per ultimo 2016 geactualiseerde exploitaties;
- het te verwachten saldo;
- het verwachte jaar van realisatie.

	Boekwaarde ultimo 2017 (x € 1.000)	Geraamde Boekwaarde ultimo (x € 1.000)				Verwacht resultaat per einddatum (x€ 1.000)*	Realisatie
		2018	2019	2020	2021		
Kanaalboulevard	-4					-	2018
Centrum Stein	5					39	2018
Mergelakker-Oost	8					152	2018
Totaal	9	-	-	-	-	191	

* = negatief (-/-) betekent verlies

Risico's

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat door de toenemende complexiteit van de ontwikkelingen, de hoogte van de investeringen grondexploitaties gepaard gaan met financiële risico's. Inzicht in het verloop van de financiële prognoses alsmede de inventarisatie van de risico's en beheersingsmaatregelen is daarom van groot belang.

Voorziening te verwachten verliezen

Geldend beleid is dat positieve exploitatiesaldi ten gunste van de Algemene Reserve worden geboekt en dat de voorziening "te verwachten verliezen grondexploitatie" de buffer vormt voor verliezen en risico's binnen de grondexploitatie.

Mutaties

De grondexploitatie Centrumplan ontvangt een bijdrage uit het Regiofonds. Het gemeentelijk aandeel in de bijdrage van het Regiofonds ad € 204.000 is in het verleden, conform regelgeving, verantwoord in de voorziening te verwachten verliezen grondexploitatie. In 2017 is de bijdrage Regiofonds ten gunste van de grondexploitatie gebracht.

Stand per 31 december 2017

Verloop voorziening (x € 1.000)	Stand 1-1-2017	Toename	Afname	Stand 31-12-2017	Geraamde stand ultimo			
					2018	2019	2020	2021
Grondcomplexen in exploitatie	204		204	-	-	-	-	-
Totaal	204		204	-	-	-	-	-

Reserve bouwgrondexploitatie

De reserve Bouwgrondexploitatie is in 2016 gevormd om de financiële gevolgen (kapitaallasten) voortvloeiende uit 'Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV' op te vangen.

Jaarlijks komen de in 2016 voorgerecalculeerde financiële gevolgen ten laste van deze reserve.

Reserve	Ultimo 2017 (x € 1.000)	Ultimo 2018 (x € 1.000)	Ultimo 2019 (x € 1.000)	Ultimo 2020 (x € 1.000)
Bouwgrondexploitatie	196	65	0	0
Totaal	196	65	0	0

2.2.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de openbare ruimte vinden activiteiten plaats in het kader van wonen, werken en recreëren. Hiervoor is de openbare ruimte ingericht met kapitaalgoederen (infrastructuur). De kapitaalgoederen worden onderhouden en tijdig vervangen. De door de raad gewenste kwaliteit van de kapitaalgoederen is vastgesteld in beleidskaders. De vastgestelde beleidskaders zijn daarna, door het college, vertaald in beheerplannen waarin de kosten voor vervanging en onderhoud zijn opgenomen. De beheerplannen worden verwerkt in de begroting.

De volgende kapitaalgoederen zijn in deze paragraaf opgenomen:

- gebouwen en overige accommodaties
- wegen
- openbare verlichting
- bruggen
- rioleringen
- groen

Gebouwen en overige accommodaties

Beleidskaders

De raad heeft op 3 december 2015 de beleidskaders voor gebouwen en speelvoorzieningen vastgesteld.

In 2017 zijn de voorbereidingen gestart om te komen tot nieuw onderhoudsbeleid voor de gemeentelijke accommodaties. Dit onderhoudsbeleid beschrijft de financiële- en kwalitatieve kaders voor het onderhoud van de gemeentelijke accommodaties en dient als input voor het te actualiseren integrale accommodatiebeleid.

Beheerplannen

De beheerplannen BOP en SOP zijn begin 2015 geactualiseerd voor de periode 2015-2029. Jaarlijks wordt, voorafgaand aan de uitvoering, beoordeeld of de geplande werkzaamheden noodzakelijk zijn dan wel dat deze kunnen worden uitgesteld of doorgeschoven. Daarna worden de werkzaamheden waar mogelijk gebundeld en volgens de geldende inkoopprocedures in de markt gezet. In verband met het nieuw op te stellen onderhoudsbeleid is de in 2017 geplande actualisatie van de beheerplannen niet uitgevoerd. Wel zijn de voorbereidingen gestart voor de aanbesteding van inventarisatie en inspecties conform de vastgestelde NEN2767 norm. Bij de gemeentelijke accommodaties is, gebaseerd op de geldende NEN 2767 normering (BOP), geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling

De begin 2015 geactualiseerde beheerplannen BOP en SOP zijn in de begroting 2017-2020 opgenomen. De jaarlijkse storting in de voorzieningen groot bouwkundig onderhoud (voor de in het BOP opgenomen accommodaties) bedraagt € 435.200. De jaarlijkse storting in de voorziening groot sporttechnisch onderhoud bedraagt € 74.250.

Herstel- en calamiteitenonderhoud zijn op de exploitatie verantwoord. De vervangingsinvesteringen zijn, hoofdzakelijk, op het programma "een samenleving met sociale vitale kernen" verantwoord en waar nodig toegelicht.

Directe lasten onderhoud gebouwen	Bedragen x € 1.000			
	Rek. 2015	Rek. 2016	Begr. 2017	Rek. 2017
Onderhoudsbudget exploitatie:				
Bouwkundig onderhoud (BOP)	289	354	429	428
Sporttechnisch onderhoud (SOP)	81	91	131	71
Ten laste van voorziening:				
Groot onderhoud accommodaties (BOP)	163	385	538	168
Groot sporttechnisch onderhoud (SOP)	20	16	97	18
Groot onderhoud gemeenschapshuizen (BOP)	0	0	7	17
Totaal exploitatie + voorziening	553	846	1.201	702

Wegen

Beleidskaders

Op 30 juni 2016 heeft de raad gewenste kwaliteit voor het wegbeheer vastgesteld. De vastgestelde kwaliteit is van toepassing op de instandhouding van de verhardingen gedurende de technische levensduur in die gebieden waar de komende jaren geen grootschalige reconstructies of wijzigingen zijn gepland.

Beheerplannen

Om de 2 jaar wordt - via inspectie - het beheerplan wegen geactualiseerd en wordt een doorkijk gegeven voor 15 jaren. Eind 2017 vond de laatste inspectie van het wegennet plaats. Op basis hiervan wordt een nieuw wegbeheerplan voor de periode 2018-2033 opgesteld. Dit wegbeheerplan wordt in het eerste kwartaal 2018 door het college vastgesteld.

Het reguliere groot onderhoud wegen voor 2017 is in de zomerperiode opgestart en afgerond. In 2017 is gestart met de gebiedsgewijze aanpak in Urmond Oost waarbij een aantal wegen wordt gereconstrueerd.

Financiële vertaling

Vanaf 2010 is voor groot onderhoud wegen een voorziening gevormd. Hierin wordt op basis van het vastgesteld beheerplan jaarlijks een bedrag gestort. De hoogte van de storting wordt bij het vaststellen van het beheerplan wegen geactualiseerd. Vanaf 2015 bedraagt de storting € 532.000. In de voorziening groot onderhoud wegen worden geen kosten van rehabilitaties of reconstructies van wegen verantwoord. Deze worden als investeringen op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving' verantwoord.

Het bestek groot onderhoud verhardingen 2017 is in de zomer 2017 aanbesteed. Na het verstrekken van de opdracht zijn de werkzaamheden gestart en in oktober 2017 afgerond.

Wegen

Directe lasten onderhoud wegen	Budgetten x € 1.000			
	Rek. 2015	Rek. 2016	Begr. 2017	Rek. 2017
Onderhoudsbudget exploitatie:				
Klein onderhoud wegen	139	140	137	139
Wegvoorzieningen (o.a. belijningen)	34	36	30	28
Ten laste van voorziening:				
Groot onderhoud wegen	914	527	703	672
Totaal exploitatie + voorziening	1.087	703	870	839

Openbare verlichting

Beleidskaders

Op 26 oktober 2017 heeft de raad het beleidsplan openbare verlichting 2018 t/m 2021 vastgesteld. Het beleidsplan is vooral gericht op verdere energiebesparing en terugdringing van de CO2 uitstoot.

Beheerplannen

Het beheer van de openbare verlichting is op basis van een beheer- en onderhoudsplan uitbesteed aan Ziut BV. Bij openbare verlichting is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling

De financiële gevolgen van het nieuwe beleid zijn verwerkt in de begroting. De kosten voor het vervangen van lichtmasten en armaturen worden als investering op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving' verantwoord en waar nodig toegelicht.

In 2017 is de voor 2017 geplande vervanging van reguliere armaturen door LED armaturen uitgevoerd. In totaal zijn 683 armaturen vervangen, passend binnen het budget van € 240.000,--.

Directe lasten openbare verlichting	Bedragen x € 1.000			
	Rek. 2015	Rek. 2016	Begr. 2017	Rek. 2017
Onderhoudsbudget exploitatie:				
Energie	86	75	92	82
Onderhoud	180	180	177	178
Totaal exploitatie	266	255	269	260

Bruggen

Bruggen

Beleidskaders

In 2017 is het beheerplan civieltechnische kunstwerken opgesteld. Dit is een actualisatie en scopeverbreding van het meerjarig onderhoudsplan Kunstwerken dat op 7 juli 2011 door de raad is vastgesteld.

Beheerplannen

Het in 2011 opgestelde onderhoudsplan was gebaseerd op drie kunstwerken (de boogbrug Veestraat en de bruggen in de Nieuwe Postbaan en in de Brugstraat). Inmiddels heeft de gemeente meerdere bruggen in beheer zoals de fietsbrug Julianakanaal Stein, de brug in het Steinerbos en de brug in het Heidekampspark. De binnen de gemeente gelegen duikers waren niet opgenomen in een beheerplan. Middels een QuickScan is onderzocht of de duikers in eigendom zijn van de gemeente en zijn deze in het beheerplan ondergebracht.

Financiële vertaling

Voor het onderhouden van de kunstwerken is een voorziening gevormd. Op basis van het huidige beheerplan wordt jaarlijks € 31.500 in de voorziening gestort. Uit de in 2017 uitgevoerde inventarisatie van kunstwerken en duikers is geadviseerd om op korte termijn diverse kleine herstelwerkzaamheden en onderzoeken uit te voeren. In de berap-2 2017 is voor de uitvoering van meest urgente werkzaamheden voor € 13.000 extra beschikt over de voorziening onderhoud kunstwerken. De resterende herstelwerkzaamheden worden in 2018 uitgevoerd.

De kosten voor het vervangen en onderhouden van bruggen worden op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving' verantwoord en waar nodig toegelicht.

Bruggen

Directe lasten onderhoud bruggen	Budgetten x € 1.000			
	Rek. 2015	Rek. 2016	Begr. 2017	Rek. 2017
Onderhoudsbudget exploitatie:				
Onderhoud kleine kunstwerken	7	3	2	1
Verbreden brug Berg aan de Maas	0	628	773	790
Ten laste van voorziening:				
Groot onderhoud bruggen	140	0	24	11
Totaal exploitatie + voorziening	147	631	799	802

Riolen

Beleidskaders

Op 1 oktober 2009 heeft de raad het Waterplan vastgesteld. Hierin zijn de volgende ambities opgenomen:

- scheiden van vuilwater en regenwater;
- verkleinen van afwaterende oppervlakken naar de riolering;
- water maakt groen: in verdroogde beekdalen en versterkt de stedelijke groenstructuur;
- water stroomt zichtbaar weg om te infiltreren of naar oppervlaktewater;
- overheid, inwoners en bedrijven zijn samen verantwoordelijk voor de verwerking van regenwater;
- maatregelen worden genomen met zorg voor de (leef)omgeving;
- mensen worden bewust (gemaakt) over de aanwezigheid van water en de omgang met water.

De gemeente moet op grond van de Kader Richtlijn Water (KRW) maatregelen nemen om het overstorten op kwetsbare wateren te verminderen. Hierdoor heeft vooral het afkoppelen van regenwater grote invloed op het uitvoeringsprogramma.

In 2013 is gestart met het opstellen van een regionaal beleid- en uitvoeringskader voor het stedelijk watermanagement. Deze kaders vervangen het traditioneel Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan voor de gemeenten Beek, Schinnen, Sittard-Geleen en Stein. Hierin participeren ook het waterschap Roer en Overmaas en Waterschapsbedrijf Limburg. De kaders voor Stein zijn op 30 oktober 2014 door de raad vastgesteld .

Op 24 september 2014 heeft de raad het GRP vastgesteld en is gekozen voor een rioolheffing, waarbij de tarieven van de rioolheffing worden vastgesteld op basis van het principe van 100% kostendekkendheid waarbij alle eigenaren een vast bedrag per perceel betalen en de gebruikers vanaf een watergebruik van 200 m² per jaar een opslag betalen. De raad heeft op 3 december 2015 het kostendekkingsplan 2015-2019 en de nieuwe methode van heffen van rioolheffingen vastgesteld. De nieuwe methode bestaat uit het heffen van een vast bedrag voor kleingebruikers van water en voor de grootverbruikers een vast bedrag verhoogd met een toeslag. Op 26 juni 2014 heeft de raad het afkoppelbeleid particulieren vastgesteld.

Beheersplannen

Op 19 augustus 2014 heeft het college de bij het regionaal beleid- en uitvoeringskader stedelijk management behorende beheerplan en projectplannen vastgesteld. In 2017 is het beleidsplan, het beheerplan en het kostendekkingsplan afvalwater geëvalueerd en geactualiseerd.

In de beeldvormende bijeenkomst van 13 september 2017 zijn de raads- en commissieleden geïnformeerd over de ontwikkelingen op het gebied van het gemeentelijk waterbeheer en de noodzaak om het ontwerp en het beheer van de riolering hierop aan te passen. Daarnaast is ook melding gemaakt van de achterstanden op het rioolonderhoud de toename van de onderhoudskosten en de bestrijding van calamiteiten, waar we mee te kampen hebben. Het gevolg hiervan is dat de meerjarige onderhoudsbudgetten niet toereikend zijn en dat ook de stand van de voorziening weinig soelaas biedt. Tijdens de bijeenkomst zijn een aantal oplossingsrichtingen gepresenteerd.

Financiële vertaling

De in het beheerplan en het projectenplan behorende investeringen en onderhoudsbudgetten worden verantwoord op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving'

Riolering

Directe lasten onderhoud riolering	Budgetten x € 1.000			
	Rek. 2015	Rek. 2016	Begr. 2017	Rek. 2017
Onderhoudsbudget exploitatie:				
Onderhoud	829	850	710	645
Totaal exploitatie	829	850	710	645

Groen

Beleidskaders

In 2012 heeft de raad de onderhoudskaders voor het beheer van de openbare ruimte (BOR), waar het groen deel van uitmaakt, vastgesteld voor de jaren 2013 - 2017. Op 30 juni 2016 heeft de raad besloten deze kaders te actualiseren. Voor het groenbeheer zijn de volgende wijzigingen vastgesteld:

- de groenkwaliteit in de centra is verlaagd van A naar B;
- de groenkwaliteit op en rond de rotondes en bij de komgrenzen is verhoogd van B naar A;
- de groenkwaliteit op de doorgaande gemeentelijke wegen aan de oostzijde is verhoogd van B naar A;
- burgers wordt de mogelijkheid gegeven om op eigen initiatief extra kwaliteit te leveren, binnen nog op te stellen kaders, bovenop de vastgestelde kwaliteit van het groen.

Beheersplannen

De vastgestelde beleidskaders voor het beheer en onderhoud van het groen zijn verwerkt in groenonderhoudsbestekken. Deze bestekken worden als leidraad gebruikt voor de uitvoering van het groenonderhoud. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële vertaling

Het aanleggen en onderhouden van groen is op het programma 'een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving' verantwoord en waar nodig toegelicht.

Directe lasten onderhoud groen	Bedragen x € 1.000			
	Rek. 2015	Rek. 2016	Begr. 2017	Rek. 2017
Onderhoudsbudget exploitatie:				
Bestrijden onkruid	27	109	134	124
Onderhoud bermen	40	39	51	51
Landschapsplannen	60	40	60	59
Onderhoud openbaar groen	738	732	786	780
Totaal exploitatie	865	920	1.031	1.014

2.2.5 Financiering

Algemeen

De financieringsparagraaf vormt een vast onderdeel van de programmarekening. De paragraaf is een belangrijk instrument voor het transparant maken van de financieringsfunctie.

Treasury omvat het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's. De uitvoering van treasury wordt wettelijk geregeld in de Wet financiering decentrale overheden (FIDO). Deze wet regelt dat de uitvoering van de treasuryfunctie binnen de gemeente uitsluitend de publieke taak dient en geschiedt binnen de financiële kaders van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Volgens de ECB blijft er vooruitzicht op een economisch herstel in het eurogebied. De economische activiteit in de EU en de eurozone zal naar verwachting gematigd aantrekken. Alle monetaire beleidsmaatregelen van de ECB zijn erop gericht de inflatieverwachtingen voor de middellange tot lange termijn stevig te verankeren om de inflatie onder maar dicht bij het niveau van 2% te brengen.

Bij de keuze van financiering worden door Stein, binnen de kaders van de wet fido, onderstaande regels gehanteerd:

- De rente van vaste leningen is door de lange looptijd financieel van groter belang dan de rente van leningen met een korte looptijd.
- Bij een verwachte daling van de lange rente verdient het de voorkeur het aantrekken van vaste/langlopende leningen zoveel mogelijk uit te stellen tot de rentedaling is ingetreden.
- Bij een verwachte stijging van de lange rente verdient consolidatie van korte schuld de voorkeur.
- Bij een te verwachten stabiele renteontwikkeling dient in de actuele financieringsbehoefte te worden voorzien met de financieringsvormen die absoluut gezien de laagste rente dragen.

Algemene interne en externe ontwikkelingen

Interne ontwikkelingen

In 2017 hebben zich voor de gemeente Stein geen mogelijkheden voorgedaan om geldleningen vervroegd af te lossen. De financieringsbehoefte in 2017 kon afgedekt worden met een debet saldo in de rekening courant en enkele kasgeldleningen. Consolidatie van deze vlottende schuld was niet nodig. Daarom is in 2017 ook geen vaste geldlening aangetrokken.

Mutaties in de vaste schulden zijn in onderstaand overzicht (exclusief woningbouw-leningen)

Mutaties:	Bedrag (* € 1.000)	Rente (in %)
Stand per 01.01.2017	38.245	3,44
Vervroegde aflossingen	0	
Reguliere aflossingen	2.937	3,85
Nieuwe lening(en)	0	
Stand per 31.12.2017	35.308	3,40

Externe ontwikkelingen

Ontwikkeling rentepercentage en inflatie:

De ECB heeft herfinancieringsrente in de eurozone in 2017 op het historisch lage niveau van 0,0 procent gehandhaafd. De ECB heeft vanaf 2015 de strijd tegen de lage inflatie opgevoerd met nieuwe middelen. De Europese Centrale Bank heeft ook 2017 op grote schaal staatsleningen opgekocht bij Europese banken. Met deze stap wil de ECB ervoor zorgen dat er meer geld voorhanden komt in de eurolanden. Banken krijgen door de verkoop van obligaties meer geld in kas. Als zij dit uitlenen aan burgers en bedrijven kunnen zij hun bestedingen opvoeren, waardoor de economische groei een duw in de rug kan krijgen. Op die manier zou ook de inflatie, de mate waarin prijzen stijgen, weer kunnen toenemen.

Schatkistbankieren:

De wet verplicht schatkistbankieren is 14 december 2013 ingegaan. Dit houdt in dat publieke instellingen al hun liquide middelen aanhouden bij het ministerie van Financiën. Ze doen dat in de vorm van een rekening-courant, zoals bij een bank. Decentrale overheden hebben de mogelijkheid om termijndeposito's aan te houden.

Ook is er een doelmatigheidsdrempel van 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000 per gemeente (maar wel met een maximum van € 2,5 miljoen).

Voor Stein is deze gemiddelde drempel per kwartaal $0,75\% \times € 61.500.000$ (het Begrotingstotaal 2017) = € 462.000. In onderstaande tabel staat de berekening voor Stein van het kwartaalgemiddelde van het schatkistbankieren in 2017.

Berekening Kwartaalgemiddelde Schatkistbankieren:	Kwartaal 1 2017	Kwartaal 2 2017	Kwartaal 3 2017	Kwartaal 4 2017
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	-	-	-	-
Ruimte onder het drempelbedrag	462	462	462	462
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

In bovenstaande tabel is te zien dat Stein in 2017 niet over overtollige middelen beschikte die in de schatkist ondergebracht moest worden.

Het is voor gemeenten wel mogelijk om overtollige middelen uit te lenen aan andere overheden, en daarmee een beter rendement te halen dan bij de schatkist.

Hierbij bestaat de mogelijkheid om leningen die door BNG Bank aan een gemeente zijn verstrekt, over te dragen aan decentrale overheden die over overtollige middelen beschikken. Indien de BNG Bank een aan de gemeente verstrekte lening overdraagt aan een andere decentrale overheid, dan wordt deze andere decentrale overheid de nieuwe crediteur. Rente en aflossing zijn in dat geval niet langer verschuldigd aan BNG Bank, maar aan de decentrale overheid die de vordering heeft overgenomen. De voorwaarden van de lening blijven in geval van overdracht onveranderd. Cessie van vorderingen behoeft op grond van het Burgerlijk Wetboek geen instemming van de kredietnemer.

Risicobeheer

Om rentekosten zoveel mogelijk te minimaliseren dient er een goede balans gevonden te worden tussen optimalisatie op korte termijn en stabilisatie op lange termijn. Zo kan financiering met korte looptijd op een zeker moment de laagste rentelasten geven, terwijl vanuit het oogpunt van de lange termijn stabiliteit een financiering met een lange rentevaste looptijd de voorkeur geniet, ondanks dat dit (op korte termijn) een iets duurdere oplossing zou betekenen.

De Wet fido geeft een tweetal richtlijnen voor het beperken van de renterisico's. Het gaat hierbij in de eerste plaats om de kasgeldlimiet en in de tweede plaats om de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de limiet aan voor de vlottende schuld van de gemeente. Deze limiet wordt bepaald door een ministerieel vastgesteld percentage (8,5%) van de netto begroting.

Dus financiering met geldleningen met een looptijd van korter dan één jaar en schulden in rekening courant is toegestaan tot 8,5% van de netto begroting aan het begin van het jaar. Deze limiet bedroeg in 2017 afgerond € 5,23 miljoen.

Onderstaande tabel bevat de informatie met betrekking tot de kasgeldlimiet:

Periode	Netto vlottende schuld - /-overschot vlottende middelen	Kasgeldlimiet	Overschrijding van de kasgeldlimiet	Ruimte tot de kasgeldlimiet
1 ^e kw 2017	4.118	5.230		1.112
2 ^e kw 2017	2.577	5.230		2.653
3 ^e kw 2017	2.076	5.230		3.154
4 ^e kw 2017	3.944	5.230		1.286

Renterisiconorm

Met het stellen van een renterisiconorm wordt een kader geschapen om tot een zodanige opbouw van de leningportefeuille te komen, dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassingen en herfinanciering van de geldleningen in voldoende mate wordt beperkt. Deze norm houdt in dat 20% van de langlopende leningen per jaar in aanmerking mag komen voor herfinanciering en renteherziening.

We onderscheiden primaire en secundaire renterisico's. Primaire renterisico's betreft het gevaar van een ongunstige stand van de rente op het moment dat nieuwe leningen afgesloten moeten worden. Secundaire renterisico's betreft het niet kunnen profiteren van gunstige renteontwikkelingen. Risico's loopt men dan ook bij een onevenwichtige verdeling van de portefeuille wat betreft de looptijden. Een portefeuille met overwegend kortlopende leningen kent een hoog primair risico, een overwegend lange portefeuille een hoog secundair risico. Uit onderstaand overzicht blijkt dat in het verslagjaar de renterisiconorm van Stein niet overschreden werd.

(bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	2017
(1)	Renteherziening op vaste schuld	0
(2)	Netto nieuw aangetrokken vaste schuld	0
(3)	Betaalde aflossingen	2.937
(4)	Herfinanciering (laagste van 2 en 3)	0
(5)	Renterisico op vaste schuld (1 + 4)	0
(6)	Renterisiconorm (20% x vaste schuld per 1/1), excl doorverstrekte leningen woningstichtingen	7.649
(7)	Ruimte onder renterisiconorm (6 - 5)	7.649

Debiteurenrisico

Dit betreft het risico dat vorderingen op debiteuren niet kunnen worden geïnd en afgeboekt moeten worden. Ter afdekking van de nog te ontvangen huren voor standplaatsen en woonwagens ontstaan in de periode tot aan de beheeroverdracht van de woonwagenlocaties aan de woningbouwcorporatie is de voorziening dubieuze vorderingen woonwagenbewoners gevormd. Deze voorziening bedraagt per 31 december 2017 € 4.000. Verder is nog een voorziening gevormd ter afdekking van de risico's met betrekking tot debiteuren sociale zaken voor een bedrag van € 879.000.

De voorziening voor risico's met betrekking tot overige debiteuren bedraagt per 31 december 2017 € 138.000.

Renteschema

Rente omslagpercentage

In het kader van de vernieuwing van het BBV is de renteomslag berekend conform de nota rentenotitie die in 2016 door de commissie BBV is gepubliceerd. Vanwege het inzicht in de rentelasten van externe financiering het renteresultaat en de wijze van toerekening is onderstaand renteschema opgenomen. Het rente omslagpercentage wordt berekend door de totale rentekosten te delen door het totaal geactiveerd bedrag. De totale rentekosten bestaan uit de rente voor vaste geldleningen, de bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen (reserves) en de rente van de financierings-behoefte. Het omslagpercentage voor 2017 is berekend 3,3 %.

Renteschema: (bedragen in euro €)		2017
a.		
	Externe rente Vaste geldleningen	1.461.500
b.	De externe rentebaten	-/- 456.500
	Totaal door te rekenen externe rente	1.005.000
c.	-De rente die aan de grondexploitaties moet worden doorberekend	-/- 26.000
	-De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet	
		-/- 498.000
		-/- 524.000
	Saldo door te rekenen externe rente	481.000
d1.	Rente over eigen vermogen	1.139.000
d2.	Rente over voorzieningen (CW)	198.000
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	1.818.000
	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht	
e.	Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	1.830.000
f.	Saldo renteresultaat taakveld treasury	-12.000

Resultaat uitzettingen

Het uitzetten van overtollige gelden (liquiditeitoverschotten) door middel van het verstrekken van leningen en beleggen dient op prudente wijze te geschieden. Er dient daarom van goede tegenpartijen gebruik te worden gemaakt teneinde de financiële risico's te beperken. Indien met minder kredietwaardige tegenpartijen in zee wordt gegaan, kunnen hierdoor weliswaar (tijdelijk) hogere renteopbrengsten worden verkregen, maar loopt de gemeente daarbij (aanzienlijk) grotere risico's.

Belegging APG-IS beleggingsfonds

Een deel van de opbrengsten van de verkoop van de Essent aandelen is in 2009 belegd in een deelneming in APG-IS beleggingsfonds. Het beheer is hiervan is ondergebracht bij de bank Oyens en van Eeghen. Dit fonds bestond oorspronkelijk uit drie tranches. In 2013 heeft aflossing van de 1e tranche van € 1 miljoen plaatsgevonden. In 2016 heeft aflossing van de 2e tranche van € 8 miljoen plaatsgevonden.

De resterende tranche betreft € 4 miljoen met een looptijd tot 2020.

Over het jaar 2017 is € 165.000 aan rente ontvangen uit bovengenoemde belegging.

Bruglening

Deze bruglening bestaat per 31/12/2017 uit de volgende tranches:

Tranche	Hoofdsom	Looptijd	Rentevergoeding
D	€ 1.076.431	10 jaar (2019)	7,20 %

In 2017 is € 77.500 aan rente ontvangen uit deze bruglening.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)

De kern van de Wet houdbare overheidsfinanciën is verankering van de Europese begrotingsafspraken en de bepaling dat het Rijk en de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) een gelijkwaardige inspanning moeten leveren om aan deze afspraken te voldoen. Eén van de belangrijkste is het bereiken van begrotingsevenwicht op middellange termijn. Als een meerjarige overschrijding van de vastgestelde norm voor het EMU-saldo van de decentrale overheden dreigt heeft de Minister de mogelijkheid met behulp van het correctiemechanisme het EMU-saldo van de decentrale overheden te beheersen.

Voor de berekening van het EMU-saldo van de gemeente Stein wordt verwezen naar paragraaf 3.7 'EMU-saldo'

2.2.6 Bedrijfsvoering

Algemeen

Deze paragraaf is gewijd aan de bedrijfsvoering van de gemeente Stein, dat wil zeggen de manier waarop de processen binnen de gemeente zijn georganiseerd en worden aangestuurd en de manier waarop de bedrijfsmiddelen worden ingezet. Doel van de bedrijfsvoering is om zo effectief en efficiënt mogelijk de afgesproken prestaties te leveren.

Financiën

Planning en control

In 2017 is er een werkgroep, bestaande uit alle geledingen van de organisatie, gevormd om het huidige proces van planning en control in beeld te brengen en van daaruit een inventarisatie te maken over de knelpunten binnen deze cyclus.

Knelpunten:

1. Doorlooptijd en procedure
2. Kwaliteit
3. Kwantiteit

In 2017 zijn diverse verbeteringen op het gebied van de P&C cyclus doorgevoerd. Op het gebied van managementrapportages zijn diverse instrumenten ontwikkeld die nu in een ver gevorderd stadium zijn.

De doorlooptijd is aanzienlijk verkort en de kwantiteit van de stukken is reduceerd. Uit de reacties blijkt ook dat de leesbaarheid en kwaliteit is toegenomen.

Juridische advisering

Naast de gebruikelijke advisering op het gebied van de speerpunten van dit taakveld, is ook geadviseerd over nieuwe ontwikkelingen op rechtsgebieden zoals bijvoorbeeld de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de Wet hergebruik overheidsinformatie.

Ten opzichte van vorige jaren is het totaal aantal bezwaarschriften licht gedaald. Het inzetten van het minnelijk oplossen van bezwaarschriftprocedures heeft voor wat betreft Soza-bezwaarschriften (dit zijn bezwaarschriften met name op het gebied van de Participatiewet en de Wet maatschappelijke ondersteuning) geleid tot het oplossen respectievelijk intrekken van 19% van deze bezwaarschriften.

Juridische kwaliteitszorg

Vanaf 1 maart 2017 is in de nieuwe organisatie Concerncontrol volledig operationeel. Hierbinnen is een begin gemaakt met de opstart van een gestructureerde aanpak van juridische control - en in het verlengde hiervan - ook aan juridische kwaliteitszorg. In dit kader werd onder andere ondersteuning geboden aan de werkgroep Steinerbos, de werkgroep Privacy- en informatiebeveiliging en de werkgroep Participatiebedrijf Westelijke Mijnstreek in oprichting. Daarnaast werden bestuur en management van juridische advies voorzien. Naar aanleiding van de introductie van de nieuwe organisatiestructuur werd de gemeentelijke klachtenregeling geactualiseerd waarbij naast de afdelingsmanagers ook de teamleiders als klachtcoördinatoren kunnen fungeren. Verheugend is het te constateren dat het misbruik van de Wet openbaarheid van bestuur in het jaar 2017 tot een minimum is gedaald. Het jaar 2017 is voor Concerncontrol een jaar geweest van ontwikkeling die in 2018 verder wordt opgepakt.

Automatisering

Vanuit ICT heeft in 2017 ondersteuning plaatsgevonden naar diverse projecten in de organisatie. Verder is ICT, gezamenlijk met Open Line, aan de slag gegaan om de dienstverlening te verbeteren en het aantal storingen verder terug te brengen.

Facilitaire zaken

De aanbesteding van de schoonmaak is in 2017 afgerond. De gemeente Stein heeft deelgenomen aan de regionale aanbesteding. De gunning heeft eind 2017 plaatsgevonden. Per 1 april 2018 zal de nieuwe leverancier de werkzaamheden oppakken. Door in 2017 gebruik te maken van het laatste optiejaar zal aanbesteding van de koffieautomaten pas in 2018 plaatsvinden.

De werkzaamheden voor het schonen en beschrijven van het archiefblok zijn aanbesteed en gegund in 2017. De start van de werkzaamheden heeft in december 2017 plaatsgevonden en zal in 2018 doorlopen.

Informatiebeveiliging en privacy

- Informatiebeveiliging:

De gemeente Stein dient evenals alle andere gemeenten te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). Op basis van het jaarplan 2017 zijn diverse acties uitgevoerd zoals het opstellen van encryptiebeleid, beleid logische toegangsbeveiliging en procedure sleutelbeheer. Ook zijn er technische beveiligingsmaatregelen doorgevoerd zoals de beveiliging van onze website en het email verkeer, en hebben we software geïmplementeerd voor het beveiligd mailen van privacygevoelige bestanden en berichten. De Chief Information Security Officer (CISO) ondersteunt de organisatie bij het bewaken en verhogen van de informatieveiligheid en rapporteert hierover aan het management en het bestuur. De CISO is eveneens het centrale aanspreekpunt voor informatiebeveiliging. Ook was er aandacht voor het vergroten van de bewustwording van informatiebeveiliging bij het personeel, denk hierbij aan bewustwordings presentaties, intranetberichten, nieuwsbrieven, bezoek van een mystery gast, het inzetten van phishingmail en posters.

- Privacy:

Op Europees niveau is vanaf 25 mei 2016 de Europese Privacy-verordening (Algemene Verordening Gegevensbescherming – hierna de AVG) van kracht geworden, die nog strakker geregeld is dan de huidige Wbp. De AVG overruled op dit moment de Wbp en organisaties hebben tot 25 mei 2018 de tijd om hun bedrijfsvoering aan te passen op deze verordening. Daarna mag iedereen publieke als private organisaties op de naleving van de AVG aanspreken en loopt het boeterisico op tot maximaal € 20 miljoen of 4% van de wereldwijde jaaromzet.

Gelet op de beperkte tijd om privacy-compliant te zijn is overkoepelend privacybeleid en een implementatieplan privacy 2017-2018 opgesteld en vastgesteld. Om inzicht te houden in het beleid en de acties beschikken we over een IPMS (Information Privacy Management Systeem) waarmee we privacy laten aansluiten op de bestaande Planning & Control cyclus. Ook wordt aandacht besteedt aan het vergroten van de bewustwording van privacy bij het personeel, denk hierbij aan presentaties en workshops.

- Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA):

Op 1 juli 2017 is de implementatie van ENSIA gestart. ENSIA helpt gemeenten in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten. De verantwoordingssystematiek over de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en Inkomen (Suwinet) is samengevoegd en gestroomlijnd. Het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten wordt hiermee verder geprofessionaliseerd door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke Planning & Control-cyclus. Hiermee krijgt het gemeentebestuur vanaf 2017 meer inzicht in de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan hier beter op sturen. Het College van Burgemeester en Wethouders legt verantwoording af over informatieveiligheid, middels een Collegeverklaring die als bijlage is opgenomen in dit jaarverslag. Omdat 2017 een overgangsjaar is voor ENSIA wordt in 2017 alleen verantwoording afgelegd over DigiD en Suwinet middels een IT-audit op deze onderdelen. Hieruit blijkt dat de gemeente Stein in 2017 voldoet aan de normen van DigiD en Suwinet met betrekking tot opzet en bestaan.

Communicatie

Voortbouwen op beleids- en bestuurscommunicatie

Vanuit de veranderende rol en taakopvatting van de overheid, bouwde communicatie in 2017 voort op het versterken van de beleids- en bestuurscommunicatie. Waarbij de focus lag op het delen van expertise met de spelers in het veld, co-creatie, een luisterende houding aannemen en 'buiten binnen halen'. Op deze manier zit communicatie in het hart van het beleid en draagt communicatie bij aan de realisatie van strategische organisatiedoelen die het vastgestelde profiel van de gemeente versterken.

Dienstencommunicatie: Optuigen communicatie a.d.h.v. visie op dienstverlening.

Inwoners kiezen steeds meer zelf hun kanalen om in contact te komen met de gemeente. Daarom werd in 2017 een beheerteam samengesteld waarin vanuit een structuur nauwer samengewerkt wordt met de afdeling dienstverlening. Ook werd er gezamenlijk een nieuwe dienstverlenende website ontwikkeld, die door betreffend beheerteam wordt onderhouden en geoptimaliseerd.

Organisatieontwikkeling

De actiepunten die in het plan van aanpak organisatievernieuwing gemeente Stein 2015 begin 2017 nog open stonden, zijn in de loop van 2017 in bedrijfsvoering en bedrijfsvoeringsprocessen geborgd en verankerd.

Hiermee is de basis gelegd om de professionele, resultaatgerichte, flexibele en faciliterende organisatie te zijn waar we met zijn allen trots op kunnen zijn. De komende jaren zal de organisatie uiteraard verder worden doorontwikkeld.

Bedrijfsvoering

In 2017 is de door de gemeenteraad goedgekeurde formatie nagenoeg volledig ingevuld met vaste medewerkers waardoor inhuur van externen op vaste formatieplaatsen werd beperkt.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat bezetting van formatie een dynamisch proces is (op het moment dat medewerkers er voor kiezen de organisatie te verlaten).

De personele begroting van de gemeente bestaat uit formatieplaatsen met daaraan gekoppeld een aantal functies. Door uitstroom en doorstroom van medewerkers ontstaan vacatures die in de praktijk niet altijd direct kunnen worden ingevuld.

Daarnaast is als gevolg van piekwerkzaamheden en ziekte van medewerkers externe capaciteit ingezet om de bedrijfsvoering niet in het gedrang te laten komen.

De niet ingezetten middelen van geraamde formatieplaatsen als gevolg van (tijdelijk) niet ingevulde vacatures) worden beschouwd als onderuitputting van de P-staat.

Daarnaast is er een budget voor piek- en ziek werkzaamheden (inhuur en/of tijdelijke uitbreiding aanstellingen eigen personeel).

Inhuur en/of tijdelijke uitbreiding aanstellingen eigen personeel heeft plaatsgevonden binnen de budgettaire kaders van de personele begroting.

Uitgangspunten personeelskosten

Ambtelijk personeel.

De onderstaande uitgangspunten gelden voor de loonkosten:

1. het loonkostenpeil, schaalsalaris medewerker en de daarbij behorende periodiek, zoals dit gold per 1 januari 2017, is als basisniveau aangehouden;
2. het basisniveau van het salaris per medewerker, is daar waar dit van toepassing was, verhoogd met onder andere functioneringstoelage, persoonlijke toelage, seniorentoelage, arbeidsmarkttoelage, waarnemingstoelage, gratificaties, ambtsjubileumgratificatie;
3. Als gevolg van het definitief worden van de CAO Ambtelijk personeel in oktober 2017 zijn de salarissen met ingang van 1 augustus 2017 verhoogd met 1% en is het IKB budget verhoogd met 0,5% per 1 december 2017 en maakt derhalve dan ook deel uit van de gerealiseerde loonkosten.

Stelposten secundaire arbeidsvoorwaarden

Naast de primaire arbeidsvoorwaarden zijn er een aantal personele lasten (geraamd als stelposten) die vooraf niet toe te rekenen zijn aan medewerkers en of afdeling waarvan zij deel uit maken.

Deze lasten, uitgaven op het gebied van herbezetting, cafetaria middelen, leeftijdsverlof, flexibele beloning, ouderschapsverlof enz. doen zich gedurende het lopende jaar voor. Op het moment dat deze uitgaven zich voordoen worden deze in mindering gebracht op de eerder genoemde stelposten en functioneel toegerekend.

De herbezetting OR is ingezet als dekking voor de uitgaven die het gevolg zijn van vervanging werkzaamheden OR-leden.

In het onderstaande overzicht treft u het beginsaldo per 1 januari 2017, de aanwending en het restant per 31 december 2017 aan.

Omschrijving stelpost	saldo 1-1-2017	aanwending	saldo 31-12-2017
Personele herbezetting OR	€ 32.852	€ 32.700	€ 152
Cafetaria middelen	€ 27.310	€ 27.310	€ -
Leeftijdsverlof	€ 8.990	€ 8.588	€ 402
Flexibele beloning	€ 28.171	€ 16.215	€ 11.956

Inkoop

In 2017 is de inkoopfunctie van de budgethouders weer verder geprofessionaliseerd.

Het inkoopbeleid en het inkoophandboek met de daarbij behorende sjablonen zijn opnieuw geactualiseerd. Ook zijn de eisen voortvloeiend uit de privacywetgeving (AVG) opgenomen in het inkoopproces. Er is tevens veel tijd geïnvesteerd in de bewustwording van aanbesteden binnen de gemeente Stein.

In 2017 zijn de o.a. volgende aanbestedingen opgepakt:

cultuurtrajecten, applicatiebeheer Civision SAM, boogbrug Veestraat, brandverzekering, brug over de Maas, camerasystemen, inrichting raadzaal, impactanalyse omgevingswet, afkoppeling kern Maasband, onderhoud en herinrichting vijver Steinerbos, creatieve concept huisstijl, opschonen archief en website. Voor een aantal aanbestedingen zoals bijvoorbeeld schoonmaak, tankpassen, verkeersbenodigdheden en food en non-food is aangehaakt bij de gezamenlijke aanbesteding van het Shared Service center inkoop Zuid-Limburg.

De bezuinigingsdoelstelling in 2017 is ingevuld door incidentele voordelen die behaald zijn op diverse budgetten. Structurele invulling van deze bezuinigingsdoelstelling is nog niet gehaald. Dit heeft de volgende oorzaken:

- Vooraf was nog niet duidelijk op welke posten er concreet bezuinigd kon gaan worden en op welke manier en hoeveel.
- Op veel posten waren al bezuinigingsdoelstellingen geformuleerd en dan is de gerealiseerde bezuiniging bij een aanbesteding niet meer als inkoopbezuiniging op deze stelpost in te boeken.
- Er zijn geen regels en richtlijnen omtrent het inboeken van inkoopvoordelen op de stelpost inkoop.
- Het inkoopvoordeel op investeringen is heel erg klein omdat slechts het voordeel van de lagere kapitaallasten in de exploitatie tot uitdrukking komt.

Indicatoren personeelsbeleid

Ziekteverzuimpercentage

Het verzuimcijfer over 2017 bedroeg 6,63% (7,22% inclusief zwangerschapsverlof) en is daarmee nagenoeg gelijk aan het verzuimcijfer over voorgaande jaren. In 2017 is de ambtelijke organisatie geconfronteerd met langdurige ziekte van medewerkers waarvan de oorzaak buiten de invloedssfeer van organisatie lagen.

Daarbij geldt dat een medewerker pas via de WIA afgekeurd kan worden na 2 jaar ziekte. Dit betekent ook deze twee jaar volledig meetellen in de verzuimcijfers terwijl de (dan al te verwachten) afkeuring een feit is.

We blijven streven naar een lager verzuim door voor onze medewerkers nog meer aandacht te schenken aan preventie, adequate begeleiding bij ziekteverzuim, de HR-cyclus en ARBO- en veiligheidsbeleid.

omschrijving	werkelijk 2014	werkelijk 2015	werkelijk 2016	begroot 2017	werkelijk 2017
ziekteverzuimpercentage	6,39%	6,05%	6,39%	4,5%	7,22%/6,63%

Stageplaatsen

Het aantal ingevulde stageplaatsen in 2017 was nagenoeg gelijk aan de gestelde doelstelling.

omschrijving	werkelijk 2014	werkelijk 2015	werkelijk 2016	begroot 2017	werkelijk 2017
stageplaatsen	5	10	6	10	9

Werkervaringsplaatsen

In 2017 hebben in totaal 8 personen op een participatieplaats gewerkt of zijn daar nog werkzaam. Voor twee personen heeft dit geleid tot een dienstverband bij de gemeente Stein (garantiebaan) met ingang van 1 november 2017

omschrijving	werkelijk 2014	werkelijk 2015	werkelijk 2016	begroot 2017	werkelijk 2017
werkervaringsplaatsen	2	6	6	4	8

2.2.7 Verbonden partijen

Publiekrechtelijke verbonden partijen

1. Naam	Veiligheidsregio Zuid Limburg
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling van alle gemeenten in Zuid-Limburg
3. Vestigingsplaats	Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoeren van de aan de Veiligheidsregio opgedragen taken gericht op rampenbestrijding en crisisbeheersing.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma: II Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Subdoelstelling: II Omgevingskwaliteit versterken.</i>
6. Deelnemende partijen	Alle gemeenten van Zuid-Limburg.
7. Bestuurlijk belang	Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De burgemeester vertegenwoordigt de Gemeente Stein in het AB.
8. Financieel belang	Alle gemeenten in Zuid-Limburg betalen, op basis van een verdeelsleutel, hun aandeel in de kosten. De bijdrage van de Gemeente Stein in 2017 bedroeg per saldo circa € 1.118.000.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2017 € 9.552.870 31-12-2016 € 9.886.310
Vreemd vermogen	31-12-2017 € 48.927.710 31-12-2016 € 50.377.840
10. Financieel resultaat	2017: - € 585.142 2016: + € 447.817
11. Risico's	-
12. Ontwikkelingen	De ontwikkeling van rampenbestrijding en crisisbeheersing heeft de afgelopen jaren niet stilgestaan. Naast samenwerking tussen hulpdiensten en gemeenten, moet ook steeds meer worden samengewerkt met vele nieuwe partners die eigenstandige verantwoordelijkheden hebben in de crisisbeheersing. Zichtbaar is geworden dat met name crisisbeheersing een ander soort voorbereiding vraagt en meer eisen stelt aan de coördinatie- en regiefunctie van de Veiligheidsregio. Om gemeenten en bestuurders adequaat te ondersteunen bij crisissituaties vraagt het dat de Veiligheidsregio mee gaat met deze ontwikkelingen. Daarom is een onderzoek uitgevoerd naar de inrichting van de Veiligheidsregio. Daar is uit gekomen dat aan wettelijke, en door het bestuur geformuleerde taken, onvoldoende invulling gegeven kon worden. Een nieuwe inrichting van de Veiligheidsregio was noodzakelijk; hetgeen heeft geleid tot de oprichting van een nieuw Veiligheidsbureau dat vanaf 2018 vorm zal krijgen.

1. Naam	Gemeenschappelijke regeling WSW Vixia
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Sittard-Geleen, Beek, Schinnen en Stein.
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoering van de WSW en de Participatiewet.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma: III Een bereikbare en bedrijvige gemeente'</i> <i>Subdoelstelling: I lokale economie</i>
6. Deelnemende partijen	Gemeenten Sittard-Geleen, Beek, Schinnen en Stein.
7. Bestuurlijk belang	Conform de WGR bestaat de bestuursstructuur uit een algemeen bestuur (twee wethouders per gemeente) en een dagelijks bestuur (wethouders met de portefeuille Participatie).
8. Financieel belang	De deelnemende gemeenten voldoen, op basis van de begroting van de GR Vixia, aan hun gemeentelijke bijdrage. Hierbij is het financieel belang van de vier deelnemende gemeente gebaseerd op het aantal Wsw-ers. Dit betekent dat er sprake is van een verdeling die (in beperkte mate) kan fluctueren. Grosso modo kan gesteld worden dat de verdeling als volgt is samengesteld: Sittard-Geleen: 68% Beek: 9 % Schinnen: 5% Stein: 18%
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2017 € 1.111.693 31-12-2016 € 491.516
Vreemd vermogen	31-12-2017 € 14.717.540 31-12-2016 € 15.221.379
10. Financieel resultaat	2017: € 187.251 2016: € 873.000 -/-
11. Risico's	Als er sprake is van een tekort ten opzichte van de begroting moeten de gemeenten dit tekort aanzuiveren door middel van een hogere gemeentelijke bijdrage.
12. Ontwikkelingen	Op 26 oktober 2017 is door de Raad besloten om op 1 januari 2018 geen deel uit te maken van het Participatiebedrijf Westelijke Mijnstreek. De transformatie van Vixia blijft een opgave van alle gemeenten die deelnemen aan de GR Vixia. De vastgoedportefeuille van Vixia en de mogelijke uittreding van Schinnen als gevolg van de fusie met Nuth en Onderbanken per 1 januari 2019 zijn belangrijke ontwikkelingen voor 2018.

1. Naam	GGD Zuid Limburg
2. Rechtsvorm	gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats	Heerlen en Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Zorg dragen voor publieke gezondheid, toezicht op de kwaliteit Wmo, Veilig Thuis, ambulancezorg, GHOR, vangnetfunctie en crisiszorg verslaafden, dak- en thuislozen, sociaal medische advisering.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma: I Sociale en vitale kernen / II aantrekkelijke woon en leefomgeving Subdoelstelling: IV Actief eigenaarschap / II Omgevingskwaliteit</i>
6. Deelnemende partijen	18 Zuid-Limburgse gemeenten
7. Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de GGD Zuid-Limburg bestaat uit 1 bestuurslid per deelnemende gemeente en 1 plaatsvervangend lid. Als lid van het Algemeen Bestuur kunnen slechts worden aangewezen leden van het college van de gemeenten. Het Dagelijks Bestuur (DB) bestaat uit bestuurders van 7 gemeenten, waaronder Stein. Besluitvorming vindt plaats via gewogen stemmen, gerelateerd aan het inwonersaantal.
8. Financieel belang	Subsidie/inkooprelatie/verliesbijdrage naar rato inwonertal.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2017 € 3.561.000 31-12-2016 € 3.262.000
Vreemd vermogen	31-12-2017 € 22.790.900 31-12-2016 € 13.793.000
10. Financieel resultaat	2017: € 97.000 -/- 2016: € 204.000 -/-
11. Risico's	Verliesbijdrage naar rato inwonertal.
12. Ontwikkelingen	De GGD ZL is sinds eind 2017 niet langer gehuisvest in het pand in Geleen. Dit deel is verhuisd naar de verbouwde vestiging in Heerlen, dat nu als hoofdvestiging fungeert.

1. Naam	Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Het zorg dragen voor het vervoer van klanten met een beperking die een beroep kunnen doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma: I Een samenleving met vitale en sociale kernen Subdoelstelling: IV Actief eigenaarschap</i>
6. Deelnemende partijen	Gemeente: Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal, Weert.
7. Bestuurlijk belang	Kwalitatief goed en betrouwbaar vervoer op maat tegen reële kosten.
8. Financieel belang	De gemeente Stein heeft zitting in het algemeen bestuur van Omnibuzz en stelt met de vertegenwoordigers van de overige gemeenten de jaarrekening en begroting vast. De totale gemeentelijke bijdrage is opgebouwd uit twee delen: een bedrag per inwoner voor de bedrijfskosten en de vervoerskosten (het reisvolume/daadwerkelijk gebruik).
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2017 € 2.006.000 31-12-2016 € 2.550.000
Vreemd vermogen	31-12-2017 € 1.139.000 31-12-2016 € 1.571.000
10. Financieel resultaat	2017: € 633.000 2016: € 1.606.000
11. Risico's	Er zijn geen specifieke risico's over het jaar 2017 te benoemen.
12. Ontwikkelingen	In totaal bestaat de gemeenschappelijke regeling (GR) Omnibuzz uit 32 gemeenten. De doelstelling van de GR is om als Limburgse gemeenten gezamenlijk toekomstbestendig doelgroepenvervoer te realiseren. In 2017 zijn verschillende werkgroepen gestart om te onderzoeken of en in welke vorm leerlingenvervoer, vervoer in het kader van de Jeugdwet, vervoer van en voor Wmo-dagbesteding instromen in de GR. De resultaten van deze onderzoeken worden verwacht in 2018.

1. Naam	Intergemeentelijke Milieudienst Beek, Nuth en Stein
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
3. Vestigingsplaats	Elsloo
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoering van alle gemeentelijke milieutaken.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma: II Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving</i> <i>Subdoelstelling: V duurzaamheid</i>
6. Deelnemende partijen	Gemeente Beek, Nuth en Stein
7. Bestuurlijk belang	Conform de samenwerkingsregeling wordt het Algemeen Bestuur gevormd door de voorzitter en twee leden per deelnemende gemeente, aangewezen door en uit de onderscheiden colleges. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de voorzitter en de drie portefeuillehouders milieu.
8. Financieel belang	De verdeling van de kosten over de deelnemende gemeenten vindt plaats op basis van de te besteden uren per gemeente.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2017 € 0 31-12-2016 € 0
Vreemd vermogen	31-12-2017 € 151.900 31-12-2016 € 457.457
10. Financieel resultaat	2017: nihil 2016: € 300
11. Risico's	Tegen het Sociaal Plan is een bezwaarschrift ingediend. De doorlooptijd van deze bezwaar- cq beroepsprocedures is onbekend. Eventuele financiële verplichtingen die hierbij ontstaan zullen aan de hand van de verdeelsleutel worden toebedeeld aan de gemeenten Beek, Nuth (Beekdaelen) en Stein.
12. Ontwikkelingen	De formele overgang van het IMD-personeel naar de RUD heeft per 1 januari 2018 plaatsgevonden. Per 1 januari 2018 is eveneens gestart met de juridische liquidatie van de IMD.

1. Naam	Regionale Uitvoeringsdienst Zuid Limburg
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
3. Vestigingsplaats	Maastricht
4. Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de vorming van de RUD ZL is om hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te bereiken op het gebied van milieu voor minimaal de basistaken van alle 19 deelnemers en de specialistische milieutaken voor de deelnemers die ook deze taken inbrengen. De gemeente Stein heeft alle milieutaken ingebracht. De RUD ZL is tevens een BRZO-RUD omdat alle BRZO-taken provinciebreed hier zijn ondergebracht. De vorming van een RUD is wettelijk verplicht.
5. Relatie met beleidsprogramma	<i>Programma: II Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving</i> <i>Subdoelstelling: V duurzaamheid</i>
6. Deelnemende partijen	In Zuid-Limburg werken de gemeenten Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Voerendaal en de Provincie Limburg op basis van een gemeenschappelijke regeling samen in de RUD ZL.
7. Bestuurlijk belang	De gemeente Stein is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van de RUD ZL.
8. Financieel belang	De verdeling van de kosten vindt plaats op basis van de te besteden uren per deelnemer en het ingebrachte takenpakket per deelnemer.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2017 € 2.157.003 31-12-2016 € 1.520.081
Vreemd vermogen	31-12-2017 € 1.206.559 31-12-2016 € 1.246.362
10. Financieel resultaat	2017: € 1.066.754 2016: € 450.982
11. Risico's	In de GR ligt vast dat de financiële eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de RUD ZL door de deelnemers wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de RUD ZL als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de vorming van voldoende weerstandsvermogen.
12. Ontwikkelingen	De medewerkers van de IMD Beek, Nuth, Stein zijn per 1 januari 2018 in dienst van de RUD ZL.

1. Naam	BelastingSamenwerking Gemeenten en Waterschappen
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
3. Vestigingsplaats	Roermond
4. Doelstelling en openbaar belang	<p>BsGW Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen is een zelfstandig samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapsbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. 30 van de 33 Limburgse gemeenten en de twee Limburgse waterschappen werken samen in BsGW.</p> <p>Deze samenwerking betekent dat de uitvoeringstaken van de waterschapsbelastingen, de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), worden verzorgd door BsGW.</p> <p>De verzelfstandiging beoogt een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement te halen uit samenwerking tussen lokale overheden op het gebied van belastingheffing en -inning.</p>
5. Relatie met beleidsprogramma	<p><i>Programma II: Aantrekkelijke woon- en leefomgeving, subdoelstelling 2: omgevingskwaliteit</i></p> <p><i>Programma VI: Algemene dekkingsmiddelen subdoelstelling I lokale heffingen</i></p>
6. Deelnemende partijen	30 van de 33 Limburgse gemeenten en de twee Limburgse waterschappen werken samen in BsGW. De deelnemende gemeenten zijn Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meeressen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Venlo, Voerendaal, Weert. De waterschappen Peel en Maasvallei en het Waterschap Roer en Overmaas nemen deel aan de GR.
7. Bestuurlijk belang	Conform de Wet gemeenschappelijke regelingen bestaat de bestuursstructuur uit een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). De portefeuillehouder financiën vertegenwoordigt de Gemeente Stein in het AB.
8. Financieel belang	De processen voor waterschappen en gemeenten overlappen elkaar in grote mate en de benodigde basisgegevens worden gelijktijdig voor alle deelnemers opgebouwd. Omdat BsGW de processen voor alle belastingsoorten integraal uitvoert, zijn de daarmee samenhangende kosten zodanig met elkaar verweven dat kosten niet per belastingsoort gedifferentieerd kunnen worden. De uitvoeringskosten van de productieprocessen worden om die reden toegerekend aan eenduidige, herkenbare hoofdprocessen, overeenkomstig de organisatieopzet van BsGW. Dit resulteert in vijf primaire producten van dienstverlening: Gegevensbeheer en heffen, Waarderen, Innen, Klantzaken en Parkeerbelasting. De verdeling van deze kosten over de deelnemers gebeurt hierna met behulp van eenheidstarieven per product van dienstverlening.

	De bijdrage van Stein in 2017 aan de BsGW was conform begroting € 377.497 (€ 324.112 reguliere bijdrage en € 53.385 goodwill).
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2017 € 160.000 31-12-2016 € - 998.000
Vreemd vermogen	31-12-2017 € 5.395.000 31-12-2016 € 5.140.000
10. Financieel resultaat	2017: € -433.000 2016: € -714.000
11. Risico's	In de GR ligt vast dat de eindverantwoordelijkheid voor de financiële positie van de BsGW door de deelnemers wordt gedragen. Onverlet deze eindverantwoordelijkheid heeft de BsGW als zelfstandig orgaan een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de vorming van voldoende weerstandsvermogen.
12. Ontwikkelingen	

Privaatrechtelijke verbonden partijen

De gemeente Stein heeft aandelen in de volgende vennootschappen:

Instelling	Aantal aandelen	Nominale waarde
Bank Nederlandse Gemeenten NV	19.266	€ 48.165
Enexis Holding NV	460.350	€ 460.350
Steinerbos BV	1	€ 1
Waterleidingmaatschappij Limburg NV	9	€ 40.840
NV Theodora	219	€ 99.378
LIOF NV	10	€ 3.403
NV RWM	117	€ 11.700

1. Naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
2. Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
3. Vestigingsplaats	Den Haag
4. Doelstelling en openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
5. Relatie met beleidsprogramma	Ondergebracht bij programma Algemene dekkingsmiddelen.
6. Deelnemende partijen	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten en provincies.
7. Bestuurlijk belang	De gemeente Stein heeft stemrecht in de algemene vergadering van de aandeelhouders.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is houder van 19.266 aandelen.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2017 € 4.953.000 31-12-2016 € 4.486.000
Vreemd vermogen	31-12-2017 € 135.072.000 31-12-2016 € 149.514.000
10. Financieel resultaat	2017: € 393.000.000 2016: € 369.000.000
11. Risico's	Bij negatieve economische ontwikkelingen zijn de winstverwachtingen en dividenden onzeker.
12. Ontwikkelingen	

1. Naam	Enexis
2. Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Het distribueren en het transporteren van energie zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water, en het in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie en transportnetten in relatie tot energie.
5. Relatie met beleidsprogramma	Ondergebracht bij programma algemene dekkingsmiddelen
6. Deelnemende partijen	De aandelen van Enexis holding zijn in handen van Nederlandse provincies en gemeenten,
7. Bestuurlijk belang	De gemeentelijke aandeelhouders in Limburg zijn verenigd in de Vegal. De gemeente Stein heeft stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is houder van 460.350 aandelen.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2017 € 3.808.000.000 31-12-2016 € 3.704.000.000
Vreemd vermogen	31-12-2017 € 3.860.000.000 31-12-2016 € 3.580.000.000
10. Financieel resultaat	2017: € 207.000.000 2016: € 207.000.000
11. Risico's	Bij negatieve economische ontwikkelingen zijn de winstverwachtingen en dividenden onzeker.
12. Ontwikkelingen	

1. Naam	Steinerbos BV
2. Rechtsvorm	BV
3. Vestigingsplaats	Stein
4. Doelstelling en openbaar belang	De vennootschap heeft ten doel het exploiteren van het Recreatiepark Steinerbos en het scheppen van voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding
5. Relatie met beleidsprogramma	Een bereikbare en bedrijvige gemeente
6. Deelnemende partijen	Gemeente Stein.
7. Bestuurlijk belang	Via de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) kan de gemeente Stein sturend optreden. De jaarrekening van Steinerbos B.V. wordt vastgesteld door de AVA. Tussen de gemeente Stein en de Steinerbos B.V. zijn een exploitatieovereenkomst en een huurovereenkomst gesloten. De exploitatieovereenkomst strekt tot doel om de wederzijdse rechten en plichten vast te leggen tussen partijen. Onder andere is beschreven welke exploitatiebijdrage door de gemeente Stein betaald wordt en welke tegenprestaties door Steinerbos B.V. hiervoor geleverd worden. De huurovereenkomst strekt tot doel om de aanwezige onroerende zaken inclusief de ondergrond ter beschikking te stellen aan Steinerbos B.V. teneinde het recreatiepark te kunnen exploiteren. Tevens is in deze overeenkomst beschreven onder welke condities en tegen welke prijs het gehuurde ter beschikking wordt gesteld aan de B.V.
8. Financieel belang	De gemeente Stein is enig aandeelhouder van de vennootschap Steinerbos B.V. Het kapitaal van de vennootschap bestaat uit één aandeel van één euro (€ 1,00).
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2016 -/-€ 160.251 31-12-2017 -/-€ 219.687
Vreemd vermogen	31-12-2016 € 449.393 31-12-2017 € 554.136
10. Financieel resultaat	2016: -/- € 98.479 2017: -/- € 59.435
11. Risico's	Aan het eind van de Looptijd van de exploitatieovereenkomst (2018) vindt een eindafrekening plaats op basis van exploitatieresultaat en de door de gemeente ter beschikking gestelde renteloze leningen. Indien Steinerbos BV aan het einde van deze looptijd nog schulden heeft worden deze kwijtgescholden. Ter dekking van het mogelijk risico van het niet kunnen terugbetalen van deze lening werd ten laste van de exploitatie van de gemeente Stein bij het opstellen van de jaarrekening van dat jaar een voorziening gevormd.
12. Ontwikkelingen	

1. Naam	NV RWM
2. Rechtsvorm	NV
3. Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
4. Doelstelling en openbaar belang	Uitvoeren afvalinzameling en aanverwante reinigingstaken van de aangesloten gemeenten
5. Relatie met beleidsprogramma	Programma 2: Aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Subdoelstelling: Omgevingskwaliteit
6. Deelnemende partijen	De gemeenten: Stein, Sittard-Geleen, Beek en Schinnen
7. Bestuurlijk belang	Wethouder Hendrix vertegenwoordigd de gemeente in de AVA en inhoudelijk.
8. Financieel belang	Het aandeel van Stein in het aandelenkapitaal van de NV RWM bedroeg in eerste instantie € 5.900. In december 2010 heeft de NV RWM de deelnemende gemeenten gevraagd het aandelenkapitaal uit te breiden om een vergunning op grond van de Wet wegvervoer goederen te krijgen. Voor Stein betekende dit een uitbreiding van het aandelenkapitaal met € 5.800. Op 15 februari 2011 heeft het college hiermee ingestemd. Stein bezit 117 aandelen á € 100.
9. Vermogen	
Eigen vermogen	31-12-2017 : n.n.b. 31-12-2016 : € 3.960.000 31-12-2015 : € 3.548.000
Vreemd vermogen	31-12-2017 : n.n.b. 31-12-2016 : € 6.841.000 31-12-2015 : € 7.939.000
10. Financieel resultaat	2017: n.n.b. 2016: € 758.000 <i>batig</i> 2015: € 850.000 <i>batig</i>
11. Risico's	Bij beëindigen contract worden desintegratiekosten in rekening gebracht.
12. Ontwikkelingen	Vanaf 2016 is een nieuw afvalplan van kracht waarin o.a. het gebruik van de milieuparken door alle inwoners van de regio en het terugdringen van de hoeveelheid restafval de belangrijkste speerpunten zijn.

JAARREKENING

3 JAARREKENING

3.1 Balans

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Ultimo 2017	Ultimo 2016
<i>Immateriële vaste activa</i>		
Kosten onderzoek en ontwikkeling	0	0
Bijdrage eigendom aan derden	124	0
<i>Materiële vaste activa</i>		
Investeringen economisch nut met heffing	19.001	17.709
Investeringen economisch nut	43.392	44.780
Investeringen maatschappelijk nut	13.010	11.065
	75.404	73.555
<i>Financiële vaste activa</i>		
Leningen woningbouwcorporaties	5.478	5.859
Overige langlopende leningen	333	229
Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	4.208	4.208
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	0	176
Leningen aan deelneming	1.076	1.076
Kapitaalverstekkingen aan deelnemingen	460	460
	11.555	12.009
TOTAAL VASTE ACTIVA	87.083	85.564
<i>Voorraden</i>		
Onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie)	8	-1.451
Grond- en hulpstoffen	36	36
Gereed product en handelsgoederen	3	2
	47	-1.413
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar</i>		
Rekening courant verhouding niet Financiële instellingen	0	0
Vorderingen op openbaar lichaam	3.752	3.822
Overige vorderingen	1.691	1.858
	5.444	5.681
<i>Liquide middelen</i>		
Kas	3	3
Banksaldi	12	58
	15	61
<i>Overlopende activa</i>	1.344	3.137
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	6.850	7.466
TOTAAL ACTIVA	93.934	93.030

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Ultimo 2017	Ultimo 2016
<i>Eigen vermogen</i>		
Algemene reserve	16.496	17.536
Bestemmingsreserves	14.597	14.999
Saldo na bestemming	2.008	0
	33.101	32.535
<i>Voorzieningen</i>		
	4.441	4.535
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar</i>		
Onderhandse leningen	40.694	44.008
Door derden belegde gelden	30	30
Waarborgsommen	67	52
	40.792	44.091
TOTAAL VASTE PASSIVA	78.334	81.161
<i>Vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar</i>		
Kasgeldleningen	2.000	0
Banksaldi	3.805	3.422
Overige schulden	4.719	4.357
	10.524	7.779
<i>Overlopende passiva</i>		
	5.077	4.090
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	15.601	11.869
TOTAAL PASSIVA	93.934	93.030

3.2 Overzicht baten en lasten

(x € 1.000)	Werkelijk			Begroting na wijziging			Primaire begroting		
	2017			2017			2017		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Samenleving sociale vitale kernen	20.115	1.376	-18.739	21.546	1.309	-20.237	20.871	1.224	-19.647
Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	15.390	10.697	-4.693	15.045	9.690	-5.355	13.270	9.307	-3.963
Bereikbare en bedrijvige gemeente	11.974	5.090	-6.884	12.852	4.905	-7.947	12.066	4.814	-7.252
Dienstverlenende gemeente	2.196	1.126	-1.070	2.181	1.093	-1.088	2.068	806	-1.262
Trots en bewust van haar eigen kwaliteit	1.608	187	-1.420	1.566	173	-1.393	1.284	77	-1.207
Lokale heffingen	0	5.509	5.509	0	5.505	5.505	0	5.505	5.505
Algemene uitkeringen	0	33.319	33.319	0	33.424	33.424	0	33.077	33.077
Dividend	22	360	339	22	340	318	22	328	306
Saldo financieringsfunctie	257	511	254	212	213	0	3.229	3.349	119
Overige algemene dekkingsmiddelen	201	1.639	1.438	877	1.897	1.020	628	1.396	768
Algemene dekkingsmiddelen	479	41.338	40.859	1.111	41.378	40.267	3.879	43.655	39.776
Onvoorzien	0	0	0	98	0	-98	134	0	-134
Overhead	7.488	0	-7.488	7.483	0	-7.483	7.095	0	-7.095
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	59.250	59.815	565	61.882	58.547	-3.335	60.667	59.884	-783
Toevoeging/onttrekking reserves									
Samenleving sociale vitale kernen	2.739	3.468	728	2.165	4.417	2.252	1.589	2.661	1.072
Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	1.212	364	-848	1.212	327	-885	1.352	134	-1.218
Bereikbare en bedrijvige gemeente	0	30	30	0	40	40	0	40	40
Dienstverlenende gemeente	0	76	76	0	76	76	0	76	76
Algemene dekkingsmiddelen	1.203	2.660	1.458	1.203	3.384	2.181	1.107	2.221	1.114
Saldo mutaties reserves	5.154	6.597	1.443	4.580	8.243	3.663	4.047	5.131	1.084
Gerealiseerd resultaat	64.404	66.412	2.008	66.462	66.790	328	64.714	65.015	301

3.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepalingen

Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Met ingang van 1 januari 2004 is het BBV in werking getreden.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten (kostprijs). Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten opgenomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Hierbij moet worden gedacht aan ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume (bijv. vakantiegeld) wordt daarom geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

Balans

De balans is een in geld uitgedrukt overzicht van bezittingen, schulden en vermogen.

Activa

Onder activa worden alle bezittingen verstaan. Op de balans worden de activa onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheden al of niet duurzaam te dienen. De vaste activa worden onderscheiden in immateriële, materiële en financiële vaste activa. Onder de vlottende activa worden afzonderlijk opgenomen de voorraden, vorderingen, effecten, liquide middelen en de overlopende activa.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn activa die niet stoffelijk van aard zijn, waar geen bezittingen tegenover staan en die een meerjarig nut hebben.

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving ervan vangt aan in het jaar na realisering van het actief.

Afsluitkosten van opgenomen (vervangende) geldleningen worden afgeschreven in de looptijd van de betrokken geldlening

Materiële vaste activa

Dit zijn activa die van stoffelijke aard zijn, waar tegenover dus bezittingen staan, en die een meerjarig nut hebben.

Materiele vaste activa met economisch nut

Investeringen met economisch nut moet geactiveerd worden. (artikel 59, lid 1 BBV). Onder economisch wordt verstaan dat de activa verkoopbaar zijn (bijvoorbeeld een gebouw) en/of opbrengsten genereren (bijvoorbeeld rioleringen).

Deze activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het jaar na het jaar van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

Materiele vaste activa in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investeringen met maatschappelijk nut mogen geactiveerd worden. Onder deze activa worden verstaan investeringen in aanleg van wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven).

Aankoop en vervaardiging van deze activa worden onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves (voor zover van toepassing) lineair afgeschreven op basis van de verwachte levensduur.

Indien de financiële situatie het toelaat kan over deze activa extra worden afgeschreven.

Er zijn nog enkele investeringen waarbij annuitaire afschrijving van toepassing is.

Financiële vaste activa

Verstreckte leningen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zonodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Aandelen zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde.

Bijdragen aan activa van derden worden geactiveerd als ze een bedrag van € 10.000 te boven gaan. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstreckte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Vlottende activa

Als vlottende activa worden beschouwd de activa die bestemd zijn om de uitoefening van de werkzaamheden van de gemeente niet duurzaam te dienen.

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten. Er wordt een rente bijgeschreven op de boekwaarde, met uitzondering van geen bepaald complex.

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Verliezen worden genomen op het moment dat deze voorzienbaar zijn.

Vorderingen en overlopende activa

Deze zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening op de vorderingen in mindering gebracht.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden opgenomen tegen nominale waarde.

Passiva

Hieronder zijn de schulden, de voorzieningen en het eigen vermogen begrepen.

Voorzieningen

De voorziening 55+-regeling is gewaardeerd tegen contante waarde. De overige voorzieningen zijn gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De egalisatievoorzieningen voor onderhoud zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die hiervoor geformuleerd zijn. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd (rentevaste periode) van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

3.4 Toelichting op de Balans

Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boek- waarde 31-12-17	Boek- waarde 31-12-16
x € 1.000		
Kosten onderzoek en ontwikkeling	0	0
Bijdrage aan activa eigendom van derden	124	0
Totaal	124	176

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer:

	Boek- waarde 31-12-16	Correctie financ. va	Af- schrij- ving	Boek- waarde 31-12-17
Kosten onderzoek en ontwikkeling	0		0	0
Bijdrage aan activa eigendom van derden	0	176	52	124
Totaal	0	176	52	124

Materiële vaste activa

De materiele vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boek- waarde 31-12-17	Boek- waarde 31-12-16
Investerings economisch nut met heffing	19.001	17.709
Investerings economisch nut	43.392	44.780
Investerings maatschappelijk nut	13.010	11.065
Totaal	75.404	73.555

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer:

	Boek- waarde 31-12-16	Inves- tering	Bijdr. derden	Af- schrij- ving	Boek- waarde 31-12-17
x € 1.000					
<i>Investerings economisch nut met heffing</i>					
Gronden en terreinen	126			4	123
Grond,weg- en waterbouwkundige werken	17.521	1.644		435	18.729
Vervoermiddelen	0	96			96
Machines, apparaten en installaties	63			9	53
Overige materiële vaste activa	0				0
	17.709	1.740	0	448	19.001
<i>Investerings economisch nut</i>					
Gronden en terreinen	7.196			13	7.183
Woonruimten	188			15	172
Bedrijfsgebouwen	30.043	66		1.171	28.938

Grond, weg- en waterbouwkundige werken	1.881			124	1.757
Vervoermiddelen	4	123		2	125
Machines, apparaten en installaties	4.752	198		494	4.456
Overige materiële vaste activa	718	112		68	761
	44.780	499	0	1.887	43.392
<i>Investerings maatschappelijk nut</i>					
Gronden en terreinen	113	0	0	0	113
Grond, weg- en waterbouwkundige werken	9.980	2.361	288	367	11.686
Machines, apparaten en installaties	864	315	13	53	1.113
Overige materiële vaste activa	108	0	0	10	98
	11.065	2.676	301	430	13.010
Totaal	73.555	4.915	301	2.765	75.404

* Er zijn geen afwaarderingen geweest in het verslagjaar 2017.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld
(> € 50.000)

<i>Investerings economisch nut met heffing</i>	<i>Bedrag</i>
Gebiedsgewijze aanpak Urmond Oost (riolen)	718
Maatregelen waterplan Stein Centrum	394
Vervangen riool Dr. Everhartsstraat	285
DWA Stadhouderslaan	140
Rioolbus AD	61
Afkoppelen kern Maasband	75

<i>Investerings economisch nut</i>	<i>Bedrag</i>
Brasserie Steinerbos	100
Verkeersbus Algemene Dienst	54
Uitbreiding archeologisch reservaat	65

<i>Investerings maatschappelijk nut</i>	<i>Bedrag</i>
Gebiedsgewijze aanpak Urmond Oost (wegen)	631
Rehabilitatie Nieuwe Postbaan	426
Upgraden openbaar deel Steinerbos	224
Geluidsvoorziening Tilliastraat	286
Reconstructie ged. Dross. J. v. Kesselstraat	145
Herinrichting Mergelakker	175
Reconstructie ged. Bergerweg	73
Verkeersmaatregelen veilige schoolomgeving	99

Financiële vaste activa

	Boek- waarde	Boek- waarde
x € 1.000	31-12- 17	31-12- 16
Leningen aan woningbouwcorporaties	5.478	5.860
Overige langlopende leningen	632	469
Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	4.208	4.208
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	0	176
Leningen aan deelnemingen	1.076	1.076
Kapitaalverstrekking aan deelneming	502	502
Totaal	11.896	12.291

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer:

	Boek- waarde	Correctie immat.	Vermeer- dering	Af- schrij- ving	Boek- waarde	Voorz. onin- baarheid	Balans waarde 31-12- 17
	31-12-16	va			31-12-17		
Leningen aan woningbouwcorporaties	5.860			382	5.478		5.478
Overige langlopende leningen	469		178	15	632	299	333
Uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	4.208				4.208		4.208
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	176	-176			0		0
Leningen aan deelnemingen	1.076				1.076		1.076
Kapitaalverstrekking aan deelneming	502				502	42	460
Totaal	12.291	-176	178	397	11.896	341	11.555

Vorraden

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer:

	Boek- waarde	Boek- waarde
x € 1.000	31-12-17	31-12-16
Onderhanden werk	8	-1.247
Grond- en hulpstoffen	36	36
Gereed product en handelsgoederen	3	2
Totaal	47	-1.209

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer van onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie):

	Boek- waarde	Vermeer- dering	Ver- mindering	Boek- waarde	Voorziening verw. verliezen	Balans waarde
	31-12-16			31-12-17		31-12-17
<i>Onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie)</i>						
Kanaalboulevard	-21	16		-5		-5
Centrum Stein	-1.415	2.081	661	5		5
Complex Mergelakker Oost	189	20	201	8		8
Complex Bramert Noord	0			0		0
	-1.247	2.117	862	8	0	8
<i>Grond- en hulpstoffen</i>						

Geen bepaald complex	36			36		36
	36	0	0	36	0	36
<i>Gereed product en handelsgoederen</i>	2	1		3		3
Totaal	-1.209	2.118	862	47	0	47

De belangrijkste vermeerderingen op complex Centrum Stein betreffen de kosten van de aanleg openbare ruimte en project-management. De belangrijkste verminderingen op het complex Centrum Stein betreffen de bijdrage van de ontwikkelaar Allonge realiseringsovereenkomst en de provinciale subsidie.

Overige grond- en hulpstoffen betreft geen bepaald complex.

Gereed product en handelsgoederen betreft de voorraad "eigen verklaringen".

Uitzetting < 1 jaar

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer:

x € 1.000	Boek- waarde 31-12-17	Boek- waarde 31-12-16	Voorz. onin- baarheid	Balans waarde 31-12-17
<i>RC verhouding niet financiële instellingen</i>	0	0	0	0
<i>Vorderingen op openbare lichamen</i>	3.752	3.822	0	3.752
<i>Overige vorderingen</i>				
Debiteuren W&I	1.695	1.674	879	817
Belastingdebiteuren	0	5	0	0
Overige debiteuren	1.017	1.089	143	875
	2.713	2.768	1.021	1.691
Totaal	6.465	6.590	1.021	5.444

In de vordering op openbare lichamen is o.a. opgenomen de vordering op de belastingdienst betreffende het BTW compensatiefonds voor € 3,6 miljoen.

Liquide middelen

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer:

x € 1.000	Boek- waarde 31-12-17	Boek- waarde 31-12-16
Kas	3	3
Banksaldi	12	58
Totaal	15	61

Overlopende activa

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer:

	Boek- waarde	Boek- waarde
x € 1.000	31-12-17	31-12-16
Van overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een bestaand specifiek bestedingsdoel	285	786
Vooruitbetaalde bedragen	616	1.504
Nog te ontvangen bedragen	444	847
Totaal	1.344	3.137

Het verloop van de nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel, is als volgt

	Stand per	Toe- voegingen	Ontvangen bijdragen	Stand per
	31-12-16			31-12-17
Provinciale subsidie	27	74		101
Gemeente Maastricht Jeugdzorg	702		702	0
Gemeente S/G afrekening CJG	4		4	0
Gemeente S/G afrekening LTA	0	148	0	148
Ministerie SZW uitgaven/kosten	53	36	53	36
Totaal	786	258	759	285

De post vooruitbetaalde bedragen bestaat voornamelijk uit een bedrag van € 542.000 vooruitbetaalde migratiekosten aan Open Line voor de periode 2015-2023.

De post nog te ontvangen bedragen bestaat voornamelijk uit subsidie provincie Limburg van € 222.000.

Eigen vermogen

	Boek- waarde	Boek- waarde
x € 1.000	31-12-17	31-12-16
Algemene reserve	16.496	17.536
Bestemmingsreserves	14.450	15.000
Resultaat 2017	2.008	0
Totaal	32.954	32.536

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer:

	Stand per 31-12-16	Rekening resultaat 2016	Toe- voeging	Ont- trekking	Stand per 31-12-17
<i>Algemene reserve</i>					
Algemene reserve	2.941	-294	1.212	2.252	1.607
Algemene Essent reserve	14.889				14.889
					0
	17.830	-294	1.212	2.252	16.496
<i>Bestemmingsreserves</i>					
Reserve knelpunten gemeentelijke huisvesting	363		1.107	41	1.429
Reserve afkoop geldelijke steun woonwagen standplaatsen	4			4	0
Reserve uitbreiding sporthal	204			20	184
Reserve 3D's	6.185		2.739	3.346	5.578
Reserve nieuwbouw IKC de Triviant	368			68	300
Reserve Mergelakker	202			17	185
Reserve MFC Stein	245			7	238
Reserve Maaslandcentrum	195			20	176
Reserve egalisatie afval	1.047			230	817
Reserve Krimp	1.597		96	219	1.474
Reserve MFC regiofonds	290			0	290
Reserve incidentele investeringen	1.562			148	1.414
Reserve archeologisch museum	131			8	123
Reserve stationsomgeving	1.000				1.000
Reserve fietsbrug meers	990			30	961
Reserve bijdrage LED	305			76	230
Reserve bijdrage BGE	311			113	198
	15.000	0	3.942	4.345	14.597
Totaal	32.830	-294	5.154	6.597	31.093
Resultaat 2017					2.008
Totaal incl. resultaat					33.101

Hierna volgt een nadere toelichting op de reserves.

Algemene reserve:

Doel: De algemene reserve is een reserve zonder specifiek bestedingsdoel. Deze reserve wordt ingezet om te kunnen beschikken over financiële middelen, voor het opvangen van financiële risico's en of negatieve rekeningsaldi.

Toevoeging:

Conform raming is € 1.211.833 aan de reserve toegevoegd in verband met winst Centrumplan.

Onttrekking:

€ 700.114 Doorgeschoven posten 2016 > 2017 (raad april 2018)

€ 445.000 Upgraden begraafplaatsen

€ 1.107.000 Dekking knelpunten gemeentelijke huisvesting

Reserve knelpunten gemeentelijke huisvesting

Doel: (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten van de investeringen van het gemeentehuis.

Toevoeging:

In 2017 is er € 1.107.000 toegevoegd aan deze reserve ten laste van de Algemene reserve.

Onttrekking:

De onttrekking aan deze reserve van € 41.000 is ter dekking van de gedeeltelijke kapitaallasten van de investeringen van het gemeentehuis.

Reserve afkoopsom geldelijke steun woonwagendplaatsen

Doel: de jaarlijkse (rijks)bijdragen voor huurwoningen en standplaatsen zijn afgekocht en in deze reserve gestort. Deze reserve wordt nu ingezet ter dekking van de kapitaallasten van de kapitaalgoederen die aan de afkoopsom zijn gerelateerd.

Onttrekking:

De onttrekking aan deze reserve van € 4.000 is ter dekking van de kapitaallasten van de kapitaalgoederen die aan de afkoopsom zijn gerelateerd.

Reserve uitbreiding sporthal Stein

Doel: Betreft een schenking door DSM aan de gemeente die door de raad, in overleg met DSM, is bestemd voor het realiseren van de uitbreiding van de sporthal in Stein.

Onttrekking:

Vanaf 2007 wordt jaarlijks (t/m 2026) € 20.420 ten gunste van de exploitatie onttrokken voor het dekken van een gedeelte van de kapitaallasten van de in 2007 gerealiseerde uitbreiding van de sporthal Stein.

Reserve nieuwbouw IKC de Triviant:

Doel: De reserve is ingesteld voor het (gedeeltelijk) dekken van de kapitaallasten van de realisering van IKC de Triviant.

Onttrekking:

In 2017 is € 67.551 onttrokken voor de gedeeltelijke dekking van kapitaallasten, vervroegde afschrijving en sloopkosten van de voormalige school de Brök.

Reserve Maaslandcentrum:

Doel: de reserve is ingesteld voor het (gedeeltelijk) dekken van de kapitaallasten van de realisering van de kwaliteitsimpuls Maaslandcentrum Elsloo.

Onttrekking:

In 2017 is € 19.500 onttrokken ter (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten van het Maaslandcentrum in Elsloo.

Reserve egalisatie afvalstoffenheffingen

Doel: het egaliseren van de tarieven van de afvalstoffenheffingen

Toevoeging:

Uitgangspunt is dat de kosten van het afvalcompartiment voor 100% worden gedekt door de opbrengsten van de afvalstoffenheffingen. Dit wordt bij de begroting, de beraps en bij de jaarrekening beoordeeld. De compensabele BTW wordt ook als lasten beschouwd. Bij de jaarrekening 2017 blijkt dat op het afvalcompartiment een tekort is behaald van € 230.231. Dit tekort is onttrokken aan de reserve.

Reserve Mergelakker

Doel: Deze reserve is gevormd als dekking van de kapitaallasten van het clubgebouw Mergelakker. Op basis van het raadsvoorstel van 6 mei 2010 is € 270.000 onttrokken aan de algemene reserve en gestort in de Reserve Mergelakker.

Onttrekking:

In 2017 is € 16.823 onttrokken ter (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten van het sportcomplex Mergelakker.

Reserve MFC Stein

Doel: de reserve is ingesteld voor het (gedeeltelijk) dekken van de kapitaallasten van het Multifunctioneel Centrum Stein. Daarnaast is in 2011 het terugontvangen, teveel uitbetaalde subsidie aan het muziekonderwijs in deze reserve gestort. Dit ter dekking van de inrichtingskosten van het MFC.

Onttrekking :

In 2017 is conform raming € 6.750 onttrokken ter (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten en inrichtingskosten van het MFC.

Reserve Krimp

Doel: De gemeente Stein ontvangt via de krimpmaatstaf geld uit het gemeentefonds. Om deze gelden in te zetten voor onderwerpen die met krimp te maken hebben is deze reserve gevormd.

Toevoeging:

In 2017 heeft een toevoeging van € 95.654 plaatsgevonden.

Onttrekking:

In 2017 heeft een onttrekking plaatsgevonden voor € 219.000.

Reserve archeologisch museum:

Doel: Een bruteringsreserve voor de gedeeltelijke afdekking van de kapitaallasten van de investering centrale, toekomstbestendige huisvesting van vier cultuurhistorische partijen aan de Hoppenkampstraat 14a te Stein.

Onttrekking:

In 2017 heeft een onttrekking plaatsgevonden voor € 7.750.

Reserve incidentele investeringen:

Doel: Een bijdrage in de bezuinigingstaakstelling in 2011 is ingevuld met de aanwending van een gedeelte van de algemene reserve (Kadernota 2012) als bestemmingsreserve ter afdekking van de afschrijvingslasten van incidentele investeringen;

Onttrekking:

In 2017 is ter dekking van de afschrijvingslasten € 148.408 onttrokken uit deze reserve.

Reserve regiofonds:

Doel: In deze reserve is de bijdrage van de regio voor de realisatie van het MFC / groenprojecten gestort.

Reserve 3 decentralisaties:

Doel: Overschotten en tekorten op jeugd, Wmo begeleiding, Wmo huishoudelijke hulp en gemeentelijke bijdrage Wsw, worden verrekend met de reserve 3 D's.

Deze reserve is ingesteld om risico's als gevolg schommelingen in zorgvraag, bezuinigingen van het Rijk en onduidelijke/onvolledige gegevens, te kunnen opvangen.

Toevoeging:

Stortingen conform bijgestelde begroting 2017 € 2.165.000
Het overschot op de uitgaven Wmo begeleiding € 223.000
Het overschot op de uitgaven Wmo overig € 204.000
Afrekening jeugd € 47.500

Onttrekking:

Onttrekkingen conform bijgestelde begroting 2017 € 3.776.000
Lagere inkomsten eigen bijdrage Wmo € 34.000
Lagere uitgaven Wsw Vixia - € 548.000
Lagere uitvoeringskosten - € 16.000

Reserve Stationsomgeving:

Doel: Deze bestemmingsreserve is gevormd vanuit de algemene reserve. Dit naar aanleiding van een amendement in de raad van 7 november 2013. Deze reserve wordt pas aangesproken als cofinanciering door de overige partijen (gemeente Beek, Provincie Limburg, NS, ProRail etc) voor het totaalproject is gegarandeerd.

Reserve fietsbrug Meers:

Doel: Deze bestemmingsreserve is gevormd vanuit de algemene reserve. Dit naar aanleiding van een amendement in de raad van 6 november 2014. Het betreft een bedrag van € 1.000.000 als bijdrage in de kosten voor het realiseren van een fietsbrug ter hoogte van Meers / Maasband.

Onttrekking:

In 2017 heeft een onttrekking plaatsgevonden voor € 29.500

Reserve bijdrage LED

Doel: Voor de jaarlijkse bijdrage aan de LED in 2014 is de reserve bijdrage LED gevormd door te onttrekken aan de krimpreserve en dit bedrag te storten in deze reserve.

Onttrekking:

De jaarlijkse bijdrage voor de periode 2015 tot en met 2020 is € 75.500 aan de LED.

Reserve BGE (Bouwgrondexploitaties)

Doel: Deze reserve is ingesteld ter afdekking van de financiële gevolgen (afdekking kapitaallasten en eventuele risico's) voortvloeiende uit stelselwijziging BBV Bouwgrondexploitaties per 1 januari 2016. De reserve wordt gevoed door de vrijval van de voorziening "Te verwachten verliezen", gedeelte Bramert-Noord fase 1 en fase 2. Deze vrijval ontstaat eveneens als gevolg van de gewijzigde verslagleggingsregels.

Onttrekking:

In 2017 heeft een onttrekking plaatsgevonden voor € 113.165.

Voorzienen

	Boek- waarde 31-12-17	Boek- waarde 31-12-16
x € 1.000		
Voorzienen	4.441	4.536
Totaal	4.441	4.536

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer:

	Stand 31-12-16	Toe- voeging	Vrijval t.g.v. rekening	Ont- trekking	Stand 31-12-17
Voorziening groot onderhoud gemeenschapshuizen en fanfarezalen	132	27		17	142
Voorziening onderhoud buitenkant scholen	2		2		0
Voorziening groot onderhoud wegen	248	532		673	107
Voorziening onderhoud kunstwerken en viaducten	120	31		11	140
Voorziening kleine monumenten	2				2
Voorziening planschades	16				16
Voorziening (groot) bouwkundig onderhoud BOP	863	429	27	169	1.096
Voorziening pensioenverplichtingen oud wethouders	1.238	27		40	1.226
Voorziening wachtgeldverplichting	82			58	24
Voorziening groot sporttechnisch onderhoud	198	74		18	255
Voorziening wethoudersuitkeringen	740	7		167	579
Voorziening riool ov artikel 44 lid 2 BBV	649	414	316		747
Voorziening boventallige medewerkers	247	4		144	107
Totaal	4.536	1.546	345	1.296	4.441

De toevoegingen aan de voorzieningen komen ten laste van de exploitatie.

De aanwendungen van de voorzieningen worden rechtstreeks ten laste van de voorzieningen gebracht en komen dus niet ten laste van de exploitatie. In de kolom vrijval zijn bedragen opgenomen die ten gunste van de exploitatie zijn vrijgevallen.

Onderstaand volgt een nadere toelichting op de afzonderlijke voorzieningen.

Daar waar een voorziening is gevormd voor groot onderhoud is dit gebeurd ter gelijkmatige spreiding van de lasten over de jaren.

Voorziening groot onderhoud gemeenschapshuizen en fanfarezalen.

Doel: Met de eigenaren van enkele gemeenschapshuizen en fanfarezalen is overeengekomen, dat een aantal groot (bouwkundige) onderhoudstaken door de gemeente worden uitgevoerd. Ter realisering van een gelijkmatige druk in de exploitatie is de voorziening "groot bouwkundig onderhoud" gemeenschapshuizen en fanfarezalen gevormd.

Toevoeging:

Op basis van het saldo van de voorziening en de te verwachten onderhoudslasten is de storting per saldo in 2017 € 10.230.

Voorziening onderhoud buitenkant scholen.

Doel: Het onderhoud buitenkant scholen wordt door de gemeente uitgevoerd. Ter realisering van een gelijkmatige druk in de exploitatie is de voorziening "onderhoud buitenkant scholen" gevormd.

Onttrekking:

De aanwending van € 2.136 betreft de vergoeding aan de schoolbesturen voor het uitgevoerde onderhoud in 2017 aan de schoolgebouwen.

Voorziening groot onderhoud wegen.

Doel: Het vormen van een voorziening om de jaarlijkse schommelingen in het onderhoudsprogramma voor de kosten van het groot onderhoud wegen te egaliseren.

Toevoeging:

De jaarlijkse storting € 532.000 komt ten laste van de exploitatie en is gebaseerd op het op 13 oktober 2015 vastgestelde beheerplan wegen.

Onttrekking:

Dit betreft de lasten van het in 2017 uitgevoerd groot onderhoud wegen.

Voorziening onderhoud kunstwerken (bruggen en viaducten).

Doel: Het vormen van een voorziening voor de onderhoudskosten van het viaduct Nieuwe Postbaan (bij motel de Valk), het viaduct Brugstraat en de Boogbrug in de Veestraat te Urmond ter egalisatie van de jaarlijkse schommelingen in het onderhoudsprogramma.

Toevoeging:

De jaarlijkse storting van € 31.457 ten laste van de exploitatie is gebaseerd op het op 24 mei 2011 vastgestelde beheerplan kunstwerken.

Onttrekking:

Dit betreft de lasten van het in 2017 uitgevoerd groot onderhoud kunstwerken.

Voorziening kleine monumenten.

Doel: Uitvoering restauratie en achterstallig onderhoud kleine monumenten
Op basis van de nota reserves en voorzieningen 2008 is deze voorziening per 31 december 2008 opgeheven. Naar aanleiding van een amendement in de raad is dit besluit teruggedraaid en heeft storting in deze voorziening alsnog plaatsgevonden.

Voorziening planschades:

Doel: Om te voorkomen dat planschadekosten voor rekening van de gemeente komen, door het verlenen van vrijstelling van het bestemmingsplan, is deze voorziening gevormd.
Er wordt een overeenkomst gesloten tussen de initiatiefnemer en de gemeente. Vooraf wordt er een bedrag aan de gemeente betaald waaruit eventuele planschades worden betaald.

Voorziening groot bouwkundig onderhoud BOP

Doel: Het vormen van een voorziening voor de kosten van groot bouwkundig onderhoud van de gemeentelijke accommodaties ter egalisatie van de jaarlijkse schommelingen in het onderhoudsprogramma.

Toevoegingen en onttrekkingen aan deze voorziening zijn gebaseerd op de onderhoudsplanning BOP.

Voorziening pensioenverplichtingen oud wethouders

Doel: Gewezen wethouders hebben recht op een pensioen. Voor de dekking van deze rechten is het vormen van een voorziening verplicht

Toevoeging:

Betreft het op het vereiste niveau brengen van de voorziening ivm mogelijke verplichtingen

Onttrekking:

Betreft uitkeringen aan gewezen wethouders in 2017.

Voorziening wachtgeldverplichting

Doel: In verband met betalingen van toekomstige wachtgeldverplichtingen en uitkeringen aan oud medewerkers als gevolg van beëindiging dienstverband is deze voorziening gevormd.

Voorziening groot sporttechnisch onderhoud

Doel: Het vormen van een voorziening om de jaarlijkse schommelingen in de kosten van het onderhoudsprogramma voor groot sporttechnisch onderhoud van de gemeentelijke accommodaties te egaliseren.

Toevoegingen en onttrekkingen aan deze voorziening zijn gebaseerd op de in de berap I 2015 geactualiseerde onderhoudsplanning SOP.

Voorziening wethoudersuitkeringen

Doel: Deze voorziening is gevormd voor de met betalingen van te verwachten wachtgelduitkeringen aan gewezen wethouders in de periode 2015 t/m 2026 en om de jaarlijkse schommelingen in de uitkeringen aan gewezen wethouder te egaliseren.

Toevoeging:

Storting in 2017 van € 6.500 ten laste van de exploitatie op basis van een actualisatie.

Voorziening riool obv artikel 44 lid 2 BBV

Doel: het egaliseren van de tarieven van de heffingen

Onttrekking:

Uitgangspunt is dat de kosten van het rioolcompartiment voor 100% worden gedekt door de opbrengsten van de heffingen. Dit wordt bij de begroting, de beraps en bij de jaarrekening beoordeeld. De compensabele BTW wordt ook als last beschouwd.

Voorziening boventallige medewerkers

Doel: In berap II 2015 is de voorziening boventallige medewerkers gevormd. Met deze voorziening kunnen de maandelijkse loonkosten van bovenformatieve medewerkers die binnen afzienbare tijd de dienst verlaten worden gedekt en ontstaat financiële ruimte om hun eigenlijke functies op een adequate wijze in te vullen.

Vaste schulden > 1 jaar

	Boek- waarde 31-12-17	Boek- waarde 31-12-16
x € 1.000		
Onderhandse leningen van onderhandse banken en overige financiële instellingen	40.694	44.008
Door derden belegde gelden	30	30
Waarborgsommen	67	52
Totaal	40.792	44.008

Het onderstaande geeft een verloop gedurende het jaar weer:

	Stand per 31-12-16	Ver- meerdering	Af- lossing	Stand per 31-12-17
Onderhandse leningen	44.008		3.314	40.694
Door derden belegde gelden	30			30
Waarborgsommen	52	15		67
Totaal	44.090	15	3.314	40.792

vlottende schulden < 1 jaar

	Boek- waarde 31-12-17	Boek- waarde 31-12-16
x € 1.000		
Kasgeldleningen	2.000	0
Banksaldi	3.805	3.422
Overige schulden	4.664	4.357
Totaal	10.469	7.779

Ten tijde van het opmaken van de jaarrekening waren nagenoeg alle cred.iteuren betaald. Onder de vlottende schulden zijn diverse creditnota's verantwoord van ca € 270.000

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	Boek- waarde 31-12-17	Boek- waarde 31-12-16
x € 1.000		
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	1.315	977
Vooruit ontvangen bedragen	10	25
Nog te betalen bedragen	3.752	3.088
Totaal	5.077	4.090

De samenstelling van de ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, is als volgt:

	Stand per 31-12-16	Ver- meerdering	Vrij- gevallen	Stand per 31-12-17
Regiobijdrage groenprojecten	218	269		487
Rijkssubsidie bijdrage afvalfonds project Stein Schoon	4		4	0
Participatiewet uitkering vergunninghouders	119			119
BDV subsidie rotonde Mauritsweg	21			21
BDV subsidie verbreden brug Berg aan de maas	213			213
Subsidie stationsomgeving Beek-Elsloo	400			400
Subsidie geluidswerende voorzieningen Elsloo	0	75		75
Totaal	977	344	4	1.315

Gewaarborgde geldleningen:

Per 31 december 2017 zijn er een aantal leningen waarvoor de gemeente zich garant heeft gesteld. Voor een gedetailleerd overzicht van de gewaarborgde geldleningen verwijzen we naar bijlage III: de staat van gewaarborgde geldleningen 2017.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

In de jaarrekening wordt vermeld welke meerjarige verplichtingen de gemeente met externe partijen is aangegaan en/of contracten heeft afgesloten. Op basis hiervan is de gemeente ook een financiële verplichting aangegaan. De belangrijkste niet in de balans opgenomen verplichtingen met een materieel financieel belang zijn:

- Met de Lokale omroep Stein (LOS) is een contract afgesloten voor het uitzenden van de raadsvergaderingen. De kosten per jaar zijn circa € 20.000;
- Huur en onderhoudscontracten voor brandkranen met WML voor circa € 32.000;
- Een bijdrage aan het Veiligheidshuis Westelijke Mijnstreek van € 55.000;
- Een bijdrage aan de brandweer ten behoeve van de Veiligheidsregio van € 1.059.000;
- Voor ICT zijn voor onderhoud, licenties en beheer, printers en telefoon met diverse partijen contracten afgesloten voor circa € 1.055.000;
- Voor de arbodienst (€ 21.000) zijn contracten afgesloten;
- Onderhoudscontract voor het gemeentehuis met EPM voor circa € 20.000.
- Onderhoudscontract voor de openbare verlichting met Ziut BV voor circa € 177.000.
- Contract voor energietransport openbare verlichting met Enexis BV voor circa € 34.000.
- Basisovereenkomst inzamelen huishoudelijk afval en reiniging met afvalbedrijf RWM NV (begroting / contract 2016 overgedragen taken netto bijdrage circa € 1.850.000 excl. BTW).
- Een jaarlijkse exploitatiebijdrage aan Steinerbos BV van maximaal € 991.000 tot en met 2018 en vanaf 2019 € 891.000 structureel. Een eventueel batig exploitatiesaldo van Steinerbos B.V. wordt toegevoegd aan de post "nog te besteden exploitatiebijdrage". Een eventueel nadelig exploitatiesaldo van Steinerbos B.V. wordt verrekend met de post "nog te besteden exploitatiebijdrage". Een eventueel dan nog resterend nadelig saldo wordt door de Gemeente binnen een maand na een desbetreffend verzoek volledig aangezuiverd.

In 2015 is op verzoek van de Steinerbos BV, besloten een renteloze lening van € 140.000 te verstrekken. Ter dekking van het mogelijke risico van het niet kunnen terugbetalen is ten laste van de exploitatie een voorziening gevormd.

In 2016 is vervolgens een renteloze lening van € 100.000 en in 2017 een renteloze lening van € 59.000 opgenomen in de jaarstukken van de gemeente Stein. Ter dekking van het mogelijke risico van het niet kunnen terugbetalen is ten laste van de exploitatie 2016 en 2017 een voorziening gevormd van datzelfde bedrag. Aan het einde van de looptijd van de overeenkomst (31 december 2018) vindt tussen Steinerbos B.V. en de Gemeente een eindafrekening plaats van het exploitatieresultaat.

3.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2017

3.5.1 Samenleving sociale vitale kernen

Baten en lasten

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Lasten	20.115	21.546	20.871
Baten	1.376	1.309	1.224
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	-18.739	-20.237	-19.647
Toevoeging reserves	2.739	2.165	1.589
Onttrekking reserves	3.468	4.417	2.661
Gerealiseerd resultaat	-18.011	-17.985	-18.575

Verschillenanalyse

Er volgt nu een analyse van aanmerkelijke verschillen tussen de bijgestelde begroting en de realisatie 2017.

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>IKC de Triviant</i>	
Het bedrag voor de oprichting van een Vereniging van Eigenaren van IKC de Triviant is doorgeschoven naar 2018.	11
<i>Onderwijsverzorging</i>	
De doorgeschoven post vanuit 2016 inzake de Locale Educatieve Agenda is niet volledig nodig geweest in 2017.	24
<i>Onderwijskansenbeleid</i>	
De bijdragen aan peuterspeelzaalwerk zijn lager ivm een lager aantal kinderen.	29
<i>Onderwijskansenbeleid</i>	
Bijdrage aan de schakelklas is lager dan verwacht.	12
<i>Lokaal onderwijsbeleid</i>	
Het budget voor onderzoeken naar toekomstige huisvesting onderwijs schuift wordt voor een gedeelte doorgeschoven naar 2018.	23
<i>Accommodaties</i>	
Lagere energielasten	44
Kosten voor sporttechnisch onderhoud lager dan vooraf ingeschat	55
<i>Bijzondere bijstand</i>	
Minder vertrekkingen aan minimaregelingen dan vooraf verwacht	50
<i>Specifiek maatschappelijk werk</i>	

Het budget voor maatschappelijk werk is in 2017 niet in zijn geheel nodig geweest.	10
<i>Beleid jeugd- en jongerenwerk</i>	
In 2017 is het bedrag van jeugd- en jongerenwerk niet volledig benut.	11
<i>Vrijwilligerswerk</i>	
het bedrag voor de vrijwilligerswaarderingactiviteit is niet gebruikt omdat de activiteit in 2018 heeft plaatsgevonden.	10
<i>Sociaal domein-wmo begeleiding</i>	
Overschot op de uitgaven Wmo begeleiding, dit wordt in de reserve 3D gestort en loopt derhalve budgettair neutraal.	223
<i>Sociaal domein-jeugd</i>	
Overschot op de uitgaven jeugd, dit wordt in de reserve 3D gestort en loopt derhalve budgettair neutraal.	47
<i>Sociaal domein-uitvoeringskosten</i>	
Overschot op de uitgaven uitvoeringskosten, dit wordt in de reserve 3D gestort en loopt derhalve budgettair neutraal.	16
<i>Sociaal domein-eigen bijdragen</i>	
Tekort op de inkomsten eigen bijdrage Wmo, dit wordt uit de reserve 3D onttrokken en loopt derhalve budgettair neutraal.	-33
<i>Sociaal domein-wmo overig</i>	
Overschot op de uitgaven Wmo overig, dit wordt in de reserve 3D gestort en loopt derhalve budgettair neutraal.	199
<i>Sociaal domein-Huishoudelijk hulp toelage (HHT)</i>	
Overschot op de uitgaven huishoudelijkehulp toelage, dit wordt meegenomen in de doorgeschoven posten naar 2018 en verrekend met de reserve 3D en derhalve budgettair neutraal.	482
<i>Wet collectieve preventie volksgezondheidszorg</i>	
In 2017 is er een afrekening ontvangen van het CJG over het jaar 2016.	41
Vangnet GGD 2017 is terug ontvangen van gemeente Sittard-Geleen	47
<i>Diversen sociaal domein</i>	
Diverse kleine verschillen (< € 10.000)	20
<i>Diversen huisvesting onderwijs</i>	
Diverse kleine verschillen (< € 10.000)	12

Investerings

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Afrastering tennisbanen Urmond	4	29	29
Brasserie Steinerbos	100	100	0
Gebouwelijke aanpassing Poolster	0	130	0
IKC de Triviant techn. installaties	1	1	0
Mergelakker: clubhuis gebouw tennis	0	24	0
Mergelakker: clubhuis gebouw voetbal	0	49	0
MFC Stein centrum bouwkosten	0	534	0
MFC Stein centrum inrichting	0	90	0
MFC Stein centrum techn. installaties	0	14	0
Renovatie tennisbanen Urmond	35	51	51

Streekmuseum	0	22	0
Uitbreiding archeologisch reservaat	65	71	0
Verv veldafrostering-poortjes t Hetjen	0	0	26
Vervangen accom.afrostering voetb Urmond	0	22	22
Vervangen afrostering acco Molenpark	5	15	15
Vervangen speelvoorzieningen	28	493	405
Totaal	239	1.645	548

Verschillenanalyse investeringen (> 25.000)

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>Speelvoorzieningen</i>	
Bij het vervangen cq. herinrichten van de speelterreinen is gekozen voor de DOPsgewijze aanpak. Deze aanpak in combinatie met een zorgvuldige procesgang vergt meer tijd en resulteert in het doorschuiven van werkzaamheden.	465
<i>Sportcomplex Mergelakker</i>	
Betreft het restant van de op deze post verantwoorde bankgarantie In afwachting van de afwikkeling van de uitspraak van de raad van arbitrage is dit investeringsbedrag doorgeschoven naar 2017	73
<i>MFC Stein</i>	
Eindafrekening te voldoen bij verstrijken garantietermijn.	90
Bij de realisatie van MFC De Grous is een BTW voordeel behaald van € 550.000. In Berap I-2017 is besloten om dit voordeel in te zetten als cofinanciering ten behoeve van een eventuele subsidierelatie met de Provincie Limburg bij fase II van het centrumplan	550

Mutaties reserves

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Reserve archeologisch museum	8	8	8
Reserve Maaslandcentrum	20	20	20
Reserve nieuwbouw IKC de Triviant	68	68	68
Reserve Sociaal Domein	607	2.130	950
Reserve uitbreiding sporthal Stein	20	20	20
Totaal	723	2.245	1.066

Verschillenanalyse reserves

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>Reserve 3D</i>	
Per saldo onttrekkingen en stortingen; loopt budgettair neutraal met de verschillen sociaal domein op programma 1 , 2 en 3.	-1.376

3.5.2 Aantrekkelijke woon- en leefomgeving

Baten en lasten

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Lasten	15.390	15.045	13.270
Baten	10.697	9.690	9.307
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	-4.693	-5.355	-3.963
Toevoeging reserves	1.212	1.212	1.352
Onttrekking reserves	364	327	134
Gerealiseerd resultaat	-5.541	-6.240	-5.180

Verschillenanalyse

Er volgt nu een analyse van aanmerkelijke verschillen tussen de bijgestelde begroting en de realisatie 2017.

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>Woonwagenzaken</i>	
Project normalisatie woonwagenzaken	71
Beheerkosten woonwagenlocaties	42
<i>Beheer openbare ruimte</i>	
Hogere lasten klein onderhoud wegen	-24
lagere bijdrage aan de Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg (RUD)	68
<i>Projecten in de openbare ruimte</i>	
Stationsomgeving Beek-Elsloo (restant schuift door naar 2018)	27
Poort van Stein (restant schuift door naar 2018)	26
<i>Implementatie beheersystemen</i>	
Actualisatie meerjarig onderhoudsplan accommodaties BOP (restant schuift door naar 2018)	50
Systeem voor de registratie van klachten	50
<i>Onderzoeken diverse beleidsterreinen</i>	
Onderzoeken krimp (restant budget schuift door naar 2018)	50
Actualisatie strategische visie (restant budget schuift door naar 2018)	34
Onderzoek intergemeentelijke samenwerking (restant schuift door naar 2018)	50

Erfgoedbeleid (restant budget schuift door naar 2018)	40
Duurzaamheid (restant schuift door naar 2018)	29
Volkshuisvesting (restant schuift door naar 2018)	32
<i>Openbare orde en veiligheid</i>	
Kosten voor het plaatsen van brandkranen lager dan begroot	105
Minder kosten rampenbestrijding en lagere bijdrage veiligheidsregio	30
<i>Incidentele baten en lasten</i>	
Aflossing verstrekte lening Pand Op den Dries Elsloo	35

Investerings

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Aankoop gronden Heidekampspark	0	95	95
Afkoppelen kern Maasband	75	313	770
Bromauto's inzamelen huisvuil	35	55	0
DWA Stadhouderslaan	145	145	145
Fietspad Meers-Stein	-62	-60	0
Geluidsvoorziening Tilliastraat	286	299	310
GGA Urmond Oost (riolen)	718	1.000	1.000
GGA Urmond Oost (wegen)	631	666	666
Herinrichten Mergelakker	176	300	0
LED armaturen openbare verlichting	240	240	240
Maatregelen waterplan Stein Centrum	394	522	600
Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad	-68	175	250
Parkeerplaats Maasband	0	10	50
Recons Dr. Poels/Ch.Geloesstr (wegen)	20	20	20
Reconst Julianastraat-Raadhuisstr -wegen	13	315	300
Reonstr Julianastr-Raadhuisstr (riool)	27	276	274
Reconstructie ged Dross. J. v. Kesselstr	145	145	145
Reconstructie ged Haalbrugkens -Omphaliu	72	72	72
Reconstructie ged. Bergerweg	73	70	70
Reconstructie Mauritsweg Stein	55	50	50
Reconstructie rotonde ACL	-130	-145	300
Rehabilitatie Nieuwe Postbaan	426	600	600
Snelheidsremmers Industrierweg-Havenstr	0	70	0
Starterslening	120	120	30
Trap Casa Montana	0	30	0
Upgraden openbaar deel Steinerbos	224	234	802
Verkeersmaatr veilige schoolomgeving	99	200	0
Verkeersmaatregelen 2016	57	57	0

Vervangen boogbrug Veestraat	22	50	725
Vervangen riool Dr.Everhartstraat	285	300	300
Vervangen VRI Urmonderbaan/A2	52	52	65
Woonwagens	0	38	0
Woonwagens inrichting	0	8	0
Woonwagens technische installaties	0	5	0
Totaal	4.129	6.327	7.878

Verschillenanalyse investeringen (> 25.000)

INVESTERINGEN

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>Fase II Centrumplan</i>	
Bij de realisatie van MFC De Grous is een BTW voordeel behaald van € 550.000. In Berap I-2017 is besloten om dit voordeel in te zetten als cofinanciering ten behoeve van een eventuele subsidierelatie met de Provincie Limburg bij fase II van het centrumplan. Het budget schuift door naar 2018	550
<i>Aankoop gronden Heidekamppark</i>	
In 2017 zijn onderhandelingen gevoerd over de aankoop van gronden . In 2018 kan tot aankoop worden besloten. Het budget schuift door naar 2018.	95
<i>Reconstructie Julianastraat - Raadhuisstraat</i>	
Het budget schuift door naar 2018	302
<i>Afkoppelen kern Maasband</i>	
Na afstemmingen met de bewoners van Maasband, het Consortium Grensmaas en de nutsbedrijven hebben in 2017 verdere onderzoeken plaatsgevonden, is het ontwerp samen met het DOP Maasband tot stand gekomen en is het werk aanbesteed. Omdat het werk in 2018 wordt uitgevoerd is het budget doorgeschoven naar 2018	238
<i>Gebiedsgewijze aanpak Urmond-Oost</i>	
De geplande doorlooptijd van het project overschrijdt de jaargrens. Het restant van 2017 schuift door naar 2018.	317
<i>Trap Casa Montana</i>	
In 2017 is het ontwerp opgesteld en de vergunning is aangevraagd. Omdat de uitvoering in 2018 plaatsvindt is het budget doorgeschoven naar 2018	30
<i>Vervangen boogbrug</i>	
De geplande doorlooptijd van het project overschrijdt de jaargrens. Het restant van 2017 schuift door naar 2018.	30
<i>Rehabilitatie Nieuwe Postbaan</i>	
De geplande doorlooptijd van het project overschrijdt de jaargrens. Het restant van 2017 schuift door naar 2018.	174
<i>Verkeersmaatregelen veilige schoolomgeving</i>	
Project loopt door in 2018; restantbudget is doorgeschoven naar 2018	101
<i>Herinrichten Mergelakker</i>	
De geplande doorlooptijd van het project overschrijdt de jaargrens. Het restant van 2017 schuift door naar 2018.	124
<i>Maatregelen Waterplan Stein</i>	

Prject loopt door in 2018. Restantbudget is dorgeschoven naar 2018 127
Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad

In afwachting onderzoek Rijkswaterstaat is het budget doorgeschoven naar 2018 243

Mutaties reserves

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Reserve afkoop geld steun woonw standpl	4	4	4
Reserve BGE	113	113	113
Reserve egalisatie afval	230	193	0
Reserve knelp gem huisvesting	-1.066	-1.066	-1.066
Reserve Mergelakker	17	17	17
Reserve MFC Stein	7	7	7
Totaal	-696	-733	-926

Verschillenanalyse reserves

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>Reserve egalisatie afval</i>	
Hogere onttrekking uit de reserve om het afvalcompartiment 100% kostendekkend af te kunnen sluiten	-37
<i>Voorziening riool</i>	
Lagere onttrekking uit de rioolvoorziening om het rioolcompartiment 100% kostendekkend af te kunnen sluiten	167

3.5.3 Bereikbare en bedrijvige gemeente

Baten en lasten

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Lasten	11.974	12.852	12.066
Baten	5.090	4.905	4.814
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	-6.883	-7.947	-7.252
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	30	40	40
Gerealiseerd resultaat	-6.854	-7.907	-7.212

Verschillenanalyse

Er volgt nu een analyse van aanmerkelijke verschillen tussen de bijgestelde begroting en de realisatie 2017.

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>Sociale werkvoorziening</i>	
Lagere gemeentelijke bijdragen aan Vixia en afrekening Wsw 2016; dit voordeel wordt verrekend met de lagere onttrekking uit de reserve 3D op programma 1 en verloopt derhalve budgettair neutraal	548
<i>Sociale werkvoorziening</i>	
Er hebben diverse afrekeningen Wsw met het Ministerie over de boekjaren 2014 en 2015 plaatsgevonden.	162
<i>Bijstand</i>	
In 2017 zijn er minder uitkeringen verstrekt dan vooraf is begroot.	145
<i>Statushouders</i>	
Bijdrage is lager ivm het niet declareren van de kosten voor inburgering van na-reizigers.	96
<i>Trajecten participatie</i>	
Kosten zijn lager door het minder uitbesteden van re-integratie trajecten.	88
<i>Economie</i>	
Lagere kosten onderzoeken economisch beleid (restant budget schuift door naar 2018)	51
<i>Steinerbos</i>	

Op basis van de financiële situatie over het jaar 2017 van Steinerbos BV heeft de gemeente Stein een te verstrekken renteloze lening aan het Steinbos BV in de jaarrekening opgenomen. Een en ander is gebaseerd op de gesloten exploitatieovereenkomst. Ter dekking van het mogelijk risico van het niet kunnen terugbetalen, na afloop van deze overeenkomst (2018), van deze lening werd ten laste van de exploitatie 2017 van de gemeente Stein een voorziening gevormd.

-59

Investerings

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Verstrekke geldlening Steinerbos BV 2016	58	-2	0
Totaal	58	-2	0

Mutaties reserves

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Bestemmingsreserve fietsbrug Meers	30	40	40
Totaal	30	40	40

3.5.4 Dienstverlenende gemeente

Baten en lasten

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Lasten	2.196	2.181	2.068
Baten	1.126	1.093	806
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	-1.070	-1.088	-1.262
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	76	76	76
Gerealiseerd resultaat	-994	-1.013	-1.186

Verschillenanalyse

Er volgt nu een analyse van aanmerkelijke verschillen tussen de bijgestelde begroting en de realisatie 2017.

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>Burgerzaken</i>	
De inkomstenkant van de begraafplaatsen laat over de laatste jaren een dalende tendens zien. Er vinden steeds minder begravingen plaats en grafrechten worden vaker niet meer verlengd.	-25
<i>Burgerzaken</i>	
Hogere legesopbrengsten voor Paspoorten, rijbewijzen en ID kaarten	41

Investeringen

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Cash automaat	0	3	0
Totaal	0	3	0

Mutaties reserves

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Reserve bijdrage LED	76	76	76
Totaal	76	76	76

3.5.5 Trots en bewust van haar eigen kwaliteit

Baten en lasten

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Lasten	1.608	1.566	1.284
Baten	187	173	77
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	-1.420	-1.393	-1.207
Toevoeging reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.420	-1.393	-1.207

Verschillenanalyse

Er volgt nu een analyse van aanmerkelijke verschillen tussen de bijgestelde begroting en de realisatie 2017.

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>College van B en W</i>	
Lagere wethouderswedde als gevolg van onderuitputting loonkosten en vergoedingen, het premievrij maken van een koopsompolis voor gewezen wethouders en als gevolg van herrekening een lagere bijdrage aan de APPA voorziening dan geraamd.	81
<i>Voormalig personeel</i>	
Hogere baten als gevolg van met name hogere uitkering UWV	18
<i>Demografische ontwikkelingen</i>	
Voor Eigen kracht pilot zijn € 24.000 en het project Leader € 28.000 zijn minder kosten gemaakt. Deze lasten zijn neutraal en worden gedekt uit de reserve krimp.	52
<i>Algemene bestuursopdrachten</i>	
De stelpost inkoop is voor een bedrag van € 188.000 niet gerealiseerd	-188
<i>Eigen kracht pilot</i>	
In 2017 zijn er minder verzoeken ingediend dan begroot, dit verloopt echter budgettair neutraal door een lagere onttrekking in de reserve krimp op programma 6.	24
<i>Project Leader</i>	
Budget is in 2017 niet geheel ingezet (restant budget schuift door naar 2018)	28

Investerings

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Totaal			

Mutaties reserves

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Totaal			

3.5.6 Algemene dekkingsmiddelen Inleiding

In deze paragraaf worden verschillen tussen baten en lasten en de daaraan gerelateerde lasten toegelicht, die géén directe relatie hebben met de programma's. Onderstaande tabel geeft een totaaloverzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Algemene uitkeringen	33.319	33.424	33.077
Lokale heffingen	5.509	5.505	5.505
Dividend	339	318	306
Saldo financieringsfunctie	254	0	119
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.438	1.020	768
Onvoorzien	0	-98	-134
Totaal	40.859	40.169	39.642

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>Overige algemene dekkingsmiddelen</i>	
toelichting	
<i>Dividend</i>	
Meer dividend ontvangen van aandelen Essent	20
<i>Algemene uitkeringen</i>	
De afrekening over voorgaande jaren en het effect van de decembercirculaire is in deze jaarrekening verwerkt	-93
<i>Onvoorzien</i>	
Van het begrote bedrag is niets aangewend in 2017 t.b.v. onvoorzien	98

Investerings

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Aanpassen meubilair raadzaal	0	50	0
Aanpassingen inrichting gem. transitie	12	17	0
Basisreg Lonen, Arbeids en Uitkering P.6	0	0	0
Bus uitvoering AD	37	39	0
Bus/caddy uitvoering AD	33	39	0
Camerasysteem gemeentehuis	32	34	0
Cameratechniek raadzaal	29	30	0
E-facturen P.34	25	58	17
Gemeenschap. ontsluiting basisreg P.19	0	10	10
Gemeenschappelijke Machtigings P.07	0	10	10
Hardware werkplekken mobiele devices	27	28	0
ICT voorziening nw werkplek transitie	13	15	0
Koppelingen met andere applicaties P.22	0	4	0
Managementinformatiesysteem P.59	12	14	25
Model-DSP (documentair Structuurplan)	12	12	0
Overheidsservicebus P.17	0	11	0
PIP, Mijn overheid.nl P.04	0	10	10
Rioolbus AD	61	61	0
Telefoontoestellen	2	100	0
Verkeersbus AD	54	57	0
Webrichtlijnen, upgrade internet P.01	18	21	21
Totaal	367	620	93

Verschillenanalyse investeringen (> 25.000)

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>Telefoontoestellen</i>	
De ingebruikname van de nieuwe telefooncentrale zal in het eerste kwartaal 2018 gaan plaatsvinden.	98
<i>Aanpassen meubilair raadzaal</i>	
Na de zomer is gestart met een pilot 'nieuwe vergaderwijze gemeenteraad'. In februari 2018 heeft een evaluatie plaatsgevonden en heeft de raad ingestemd met het voortzetten van deze vergaderstructuur. De aanpassing van het meubilair zal derhalve ook in 2018 plaatsvinden	50
<i>Smart Finance</i>	

Stein is als kwartiermaker, samen met Bestuursdienst Ommen Hardenberg (BOH) aangesloten bij de ontwikkeling en implementatie van SAP Smart Finance. 2017 heeft in het teken gestaan van het ontwikkelen van de apps. In 2018 worden deze uitgerold binnen de gemeentelijke organisatie.

33

Mutaties reserves

(x € 1.000)	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
Algemene reserve	1.040	1.571	631
Reserve incidentele investeringen	148	148	148
Reserve krimp	123	316	50
Totaal	1.312	2.035	829

Verschillenanalyse reserves

Verschillenanalyse (- = nadelig, + = voordelig)	Bedrag x € 1.000
<i>Algemene reserve</i>	
Loods Berg ad Maas nog niet gerealiseerd	-166
Doorgeschoven posten minder onttrokken dan begroot	-320
Dekking kapitaallasten incidentele investeringen	-14
<i>Reserve krimp</i>	
Op basis van werkelijke uitgaven minder onttrokken dan begroot	-193

3.6 Incidentele baten en lasten

Incidentele baten	Bedrag x € 1.000
Programma 'Een samenleving met sociale vitale kernen'	
Teruggaaf budget maatschappelijk opvang	48
Verkoopopbrengst woning Steinerbos	120
Bijdrage aan privatisering jongeren centrum Stein	100
Onttrekking reserve 3D ikv huishoudelijke hulp toelage (doorgeschoven post)	85
Onttrekking reserve 3D ikv evaluatie DOPsgewijze aanpak (doorgeschoven post)	24
Totaal	377
Programma 'Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving'	
Ontvangen subsidie opruimen drugsafval	9
Provinciale subsidie verbreden brug Berg aan de Maas	725
Subsidies en bijdragen haalbaarheids subsidie fietsbrug Meers	32
Onttrekking reserve fietsbrug Meers ter dekking kosten haalbaarheidsonderzoek	30
Totaal	796
Programma 'Een dienstverlenende gemeente'	
Afrekening subsidie Wsw 2014 en 2015	125
Vergoeding maatschappelijke begeleiding	36
Totaal	161
Programma 'Een samenleving die trots is en bewust is van haar eigen kwaliteit'	
Ontvangen regionale krimpgelden (DUP)	95
Totaal	95
Overig	
Algemene reserve ivm Organisatievernieuwing (doorgeschoven post)	46
Algemene reserve ivm Brasserie Steinerbos (doorgeschoven post)	20
Algemene reserve ivm ICT(doorgeschoven post)	96
Algemene reserve ivm putten en brandkranen (doorgeschoven post)	136
Algemene reserve ivm kosten terrein voormalig zwembad	10
Algemene reserve ivm lokale educatieve agenda 2015/2016 (doorgeschoven post)	57
Algemene reserve ivm sportbeleid (doorgeschoven post)	25
Uitkering UWV in het kader van WAZO	14
Krimreserve ivm pilots Eigen Kracht	95
krimpreserve ivm tijdelijke huisvesting IKC de triviant	47
Krimreserve ivm lokaal onderwijsbeleid	44
krimpreserve ivm project LEADER-programma	18
krimpreserve ivm subsidie wensauto	16
Totaal	624
Totaal	2.053

Incidentele lasten	Bedrag x € 1.000
--------------------	---------------------

Programma 'Een samenleving met sociale vitale kernen'	
Huishoudelijke hulp toelage (doorgeschoven post)	85
Village deal	10
Uitvoeringsbudget 3D (ophoging)	34
Haalbaarheidsonderzoek toekomstige onderwijshuiv. Urmond-Berg a/d Maas (doorgeschoven post)	44
Lokaal Educatieve Agenda 2015/2016 (doorgeschoven post)	57
Tijdelijke huisvesting IKC de triviant (dekking uit krimpreserve)	47
Sportbeleid (doorgeschoven post)	25
Bijdrage privatisering jongerencentrum Stein	100
Achterstallig onderhoud brasserie Steinerbos	100
Evaluatie DOPsgewijze aanpak (doorgeschoven post)	24
Totaal	426
Programma 'Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving'	
Aanleg geboorde putten en brandkranen	136
Doorgeschoven lasten ICT	96
Kosten asbestsanering	10
Susidie wensauto (dekking uit krimpreserve)	16
Verbreden brug Berg aan de Maas	850
Haalbaarheids subsidie fietsbrug Meers	62
Opstellen erfgoedbeleid	20
Extra storting in rioolvoorziening	414
Duurzaamheidsmaartregelen ikv SLOK-gelden	17
Sloopkosten kerk Urmond	51
Implementatie nieuwe omgevingswet	16
Project normalisatie woonwagenlocaties	70
Onderzoekskosten huisvestingsbeleid	28
Totaal	1.786
Programma 'Een bereikbare en bedrijvige gemeente'	
Onderhoud brasserie Steinerbos	100
Kosten terrein voormalig zwembad	10
Toevoeging voorziening n.a.v. te verstrekken geldlening Steinerbos	45
Totaal	155
Programma 'Een dienstverlenende gemeente'	
Klanttevredenheidsonderzoek	8
Kosten upgraden begraafplaats	522
Totaal	530
Programma 'Een samenleving die trots is en bewust is van haar eigen kwaliteit'	
Eigen kracht pilot	94
Organisatievernieuwing	46
Project ikv LEADER-programma (dekking uit krimpreserve)	18
Storing ontvangen regionale krimpgelden in reserve krimp	95
Totaal	253
Totaal	3.250

3.7 EMU-saldo

		Werkelijk	Begroot na wijziging	Begroot primair
Omschrijving		2017	2017	2017
		x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	565	3.335	-783
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.832	2.832	3.002
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	1.738	1.610	1.138
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	4.846	8.592	7.905
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	874	1.105	627
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	2.984	2.019	-252
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	892	1.381	1.106
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
Berekend EMU-saldo		1.507	-1.282	-6.533

3.8 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

In het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT) melden wij u dat er binnen de gemeentelijke organisatie een tweetal functies gekwalificeerd kunnen worden als topfunctionaris. In het onderstaande overzicht treft u de naam, functie, de bezoldiging, de sociale lasten, de kostenvergoedingen en het totaal van de loonsom van deze functionarissen aan.

omschrijving		
naam	J. Sanders	T. Pierik
Functie	gemeentesecretaris	griffier
Duur dienstverband	01.01.2017 - 31.12.2017	01.01.2017 - 31.12.2017
Omvang dienstverband	1 fte.	1 fte.
Beloning	€ 98.833	€ 91.807
Belastbare kostenvergoeding	€ 592	€ 137
Voorzieningen betaalbaar op termijn (pensioenpremie)	€ 15.238	€ 13.564

3.9 Uitvoeringsinformatie: taakvelden

	Werkelijk 2017	Begroting na wijziging 2017	Primaire begroting 2017
(x € 1.000)			
Bestuur	-1.570	-1.795	-1.538
Mutaties reserves	1.443	3.663	1.084
Burgerzaken	-458	-511	-529
Beheer overige gebouwen en gronden	-104	-133	-155
Overhead	-7.417	-7.979	-7.095
Treasury	1.929	1.655	1.597
OZB woningen	3.568	3.530	3.484
OZB niet-woningen	1.605	1.661	1.706
Belastingen overig	21	9	9
Algemene uitkering en overige uitkering	33.319	33.424	33.077
Overige baten en lasten	0	250	-278
Bestuur en ondersteuning	32.336	33.772	31.365
Crisisbeheersing en Brandweer	-1.215	-1.342	-1.129
Openbare orde en veiligheid	-472	-465	-444
Veiligheid	-1.687	-1.806	-1.573
Verkeer, wegen en water	-2.982	-3.031	-2.965
Parkeren	-43	-41	-41
Verkeer en vervoer en waterstaat	-3.024	-3.072	-3.006
Economische ontwikkeling	-4	-23	-20
Bedrijfsloket- en regelingen	55	47	51
Economische promotie	-170	-373	-359
Economie zaken	-119	-349	-328
Openbaar basisonderwijs	-486	-497	-494
Onderwijshuisvesting	-1.474	-1.527	-1.489
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.038	-1.151	-1.002
Onderwijs	-2.997	-3.175	-2.985
Sportbeleid en activering	-221	-217	-192
Sportaccommodaties	-596	-636	-640
Cultuurpresentatie, productie participat	-349	-369	-386
Musea	-182	-184	-185
Cultureel erfgoed	-123	-168	-138
Media	-681	-682	-651
Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-2.226	-2.210	-2.315
Sport, cultuur en recreatie	-4.380	-4.466	-4.508
Samenkracht en burgerparticipatie	-2.062	-2.258	-2.201
Inkomensregelingen	-706	-901	-911
Begeleide participatie	-4.723	-5.483	-5.014
Arbeidsparticipatie	-399	-487	-428
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.559	-1.724	-1.830
Maatwerkdienst-verlening 18+	-2.827	-3.510	-3.114
Maatwerkdienst-verlening 18-	-6.159	-6.219	-6.212
Geescaleerde zorg 18+	-218	-215	-58
Sociaal domein	-18.653	-20.798	-19.769
Volksgezondheid	-481	-569	-503

Riolering	383	438	779
Afval	969	1.004	1.135
Milieubeheer	-438	-541	-555
Begraafplaatsen	-670	-652	-542
Volksgezondheid en milieu	-237	-320	314
Ruimtelijke ordening	-194	-251	-112
Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	1.181	1.181	1.320
Wonen en bouwen	-217	-389	-417
VHROSV	770	542	791
Totaal	2.008	328	301

3.10 Verantwoording specifieke uitkeringen (Sisa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018								
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
			€ 206.428	€ 28.700	€ 8.000	€ 0		
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2017 Alle gemeenten verantwoordden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 3.914.071	€ 129.284	€ 418.423	€ 738	€ 35.108	€ 0

			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 07</i>	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 08</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 09</i>	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 10</i>	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 11</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2 / 12</i>
			€ 86.952	€ 17.928	€ 0	€ 7.386	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2017 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R
			Indicatornummer: G3 / 01	Indicatornummer: G3 / 02	Indicatornummer: G3 / 03	Indicatornummer: G3 / 04	Indicatornummer: G3 / 05	Indicatornummer: G3 / 06
			€ 38.781	€ 53.000	€ 1.711	€ 14.826	€ 26.692	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			

			Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.			
			Indicatornummer: G3 / 07	Indicatornummer: G3 / 08	Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			
BZK	C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II Provinciale beschikking en/of verordening Project-gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Cumulatieve bestedingen ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting afwijking
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.
			Indicatornummer: C7C / 01	Indicatornummer: C7C / 02	Indicatornummer: C7C / 03	Indicatornummer: C7C / 04	Indicatornummer: C7C / 05	Indicatornummer: C7C / 06
		1	2008/39547 2008/00395	€ 1.855.100	€ 0	€ 10.075.372	€ 3.926.167	
			Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording Ja/Nee	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen) Afspraak Alleen in te vullen na afloop project	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen) Realisatie Alleen in te vullen na afloop project	Activiteiten stedelijke vernieuwing Toelichting afwijking Alleen in te vullen na afloop project	
			Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle D1	Aard controle D1	Aard controle n.v.t.	
			Indicatornummer: C7C / 07	Indicatornummer: C7C / 08	Indicatornummer: C7C / 09	Indicatornummer: C7C / 10	Indicatornummer: C7C / 11	
		1	2008/39547 2008/00395	Ja	85	85	sloop	
		2			44	44	levenloopbestendige appartementen	
		3			11.625	11.625	Detailhandel	
		4			1	1	Realisatie MFC	
		5			36.000	36.000	Herinrichting openbare ruimte	

		6			1	1	Realisatie verkeerscirculatieplan	
I enW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle R	
			Indicatornummer: E27B / 01	Indicatornummer: E27B / 02	Indicatornummer: E27B / 03	Indicatornummer: E27B / 04	Indicatornummer: E27B / 05	
		1	2014/53488	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		2	2015/94943	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		3	2017/12599	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		4	2017/12616	€ 767.710	€ 0	€ 628.131	€ 0	
		5	2017/12625	€ 28.426	€ 0	€ 0	€ 0	
		6	2017/12630	€ 413.441	€ 0	€ 10.847	€ 0	
		7	2017/12639	€ 63.000	€ 2.000	€ 0	€ 0	
		8	2017/59022	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		9	2017/59043	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		10	2017/59070	€ 26.948	€ 0	€ 0	€ 0	
		11	2017/12634	€ 5.250	€ 0	€ 0	€ 0	
		12	2017/80867	€ 5.250	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	

			Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	
			Indicatornummer: E27B/ 06	Indicatornummer: E27B / 07	Indicatornummer: E27B / 08	Indicatornummer: E27B / 09	Indicatornummer: E27B / 10	
		1	2014/53488	€ 9.550	€ 30.240		Nee	
		2	2015/94943	€ 16.550	€ 0	opgenomen onder 2017/12599	Ja	
		3	2017/12599	€ 0	€ 0		Nee	
		4	2017/12616	€ 1.395.841	€ 0		Ja	
		5	2017/12625	€ 28.426	€ 0		Nee	
		6	2017/12630	€ 424.288	€ 0		Nee	
		7	2017/12639	€ 63.000	€ 2.000		Nee	
		8	2017/59022	€ 0	€ 0		Nee	
		9	2017/59043	€ 0	€ 0		Nee	
		10	2017/59070	€ 26.948	€ 0		Ja	
		11	2017/12634	€ 5.250	€ 0		Ja	
		12	2017/80867	€ 5.250	€ 0		Ja	

4 OVERIGE GEGEVENS

4.1 Controleverklaring van de accountant

5 BIJLAGEN

5.1 Bijlage I Investeringschema (inclusief doorgeschoven investeringen)

Omschrijving	Werkelijk 2017	Begroot 2017	Door te schuiven investering
Samenleving met sociale, vitale kernen	239	1.645	817
Vervangen speelvoorzieningen	28	493	466
MFC Stein centrum bouwkosten	-	534	-
MFC Stein centrum techn. installaties	-	14	-
Mergelakker: clubhuis gebouw voetbal	-	49	49
MFC Stein centrum inrichting	-	90	90
Streekmuseum	-	22	22
Uitbreiding archeologisch reservaat	65	71	6
Gebouwelijke aanpassing Poolster	-	130	130
Mergelakker: clubhuis gebouw tennis	-	24	24
Vervangen afrastering acco Molenpark	5	15	10
Vervangen accom.afrastering voetb Urmond	-	22	22
Afrastering tennisbanen Urmond	4	29	-
Renovatie tennisbanen Urmond	35	51	-
IKC de Triviant techn. installaties	1	1	-
Brasserie Steinerbos	100	100	-
Aantrekkelijke woon- en leefomgeving	4.242	6.440	2.757
Reserve BGE	113	113	-
Aankoop gronden Heidekamppark	-	95	95
Reconst Julianastraat-Raadhuisstr -wegen	13	315	302
Afkoppelen kern Maasband	75	313	240
Starterslening	120	120	-
GGA Urmond Oost (wegen)	631	666	35
GGA Urmond Oost (riolen)	718	1.000	282
Recons Dr. Poels/Ch.Geloesstr (wegen)	20	20	-
Reconstructie Mauritsweg Stein	55	50	5-
Reconstructie rotonde ACL	130-	145-	15-
Trap Casa Montana	-	30	30
LED armaturen openbare verlichting	240	240	-
Vervangen boogbrug Veestraat	22	50	30
Reconstructie ged. Bergerweg	73	70	-
Upgraden openbaar deel Steinerbos	224	234	10
Bromauto's inzamelen huisvuil	35	55	20
Woonwagens inrichting	-	8	8
Woonwagens technische installaties	-	5	5
Woonwagens	-	38	38
Reconstructie ged Dross. J. v. Kesselstr	145	145	-
Reconstructie ged Haalbrugkens -Omphaliu	72	72	-
Verkeersmaatregelen 2016	57	57	-
Geluidsvoorziening Tilliastraat	286	299	13
Rehabilitatie Nieuwe Postbaan	426	600	177
DWA Stadhouderslaan	145	145	-
Parkeerplaats Maasband	-	10	10
Vervangen VRI Urmonderbaan/A2	52	52	-
Verkeersmaatr veilige schoolomgeving	99	200	101
Fietspad Meers-Stein	62-	60-	3

Herinrichten Mergelakker	176	300	124
Snelheidsremmers Industrieweg-Havenstr	-	70	70
Vervangen riool Dr.Everhartstraat	285	300	15
Aanhaking Haalbrugkens-Dr Jonker Kessel	-	-	548
Maatregelen waterplan Stein Centrum	394	522	128
Reconstr Julianastr-Raadhuisstr (riool)	27	276	249
Omvormen jaagpad Molenweg tot fietspad	68-	175	243
Bereikbare en bedrijvige gemeente	2-	2-	-
Verstrekke geldlening Steinerbos BV 2016	2-	2-	-
Dienstverlenende gemeente	-	3	3
Cash automaat	-	3	3
Algemene Dekkingsmiddelen	367	620	240
Webrichtlijnen,upgrade internet P.01	18	21	3
PIP, Mijn overheid.nl P.04	-	10	10
Gemeenschappelijke Machtigings P.07	-	10	10
Overheidsservicebus P.17	-	11	11
Gemeenschap. ontsluiting basisreg P.19	-	10	10
Telefoontoestellen	2	100	98
Verkeersbus AD	54	57	-
Rioolbus AD	61	61	-
Bus uitvoering AD	37	39	-
Bus/caddy uitvoering AD	33	39	-
Hardware werkplekken mobiele devices	27	28	-
ICT voorziening nw werkplek transitie	13	15	2
Aanpassingen inrichting gem. transitie	12	17	5
Model-DSP (documentair Structuurplan)	12	12	-
Aanpassen meubilair raadzaal	-	50	50
Cameratechniek raadzaal	29	30	-
Camerasysteem gemeentehuis	32	34	2
Koppelingen met andere applicaties P.22	-	4	4
E-facturen P.34	25	58	33
Managementinformatiesysteem P.59	12	14	2
Basisreg Lonen, Arbeids en Uitkering P.6	-	0	-
TOTAAL	4.846	8.705	3.817

5.2 Bijlage II Overzicht bezuinigingen

Bezuiniging	2017	2018	2019	2020
Gerealiseerde /ingevulde bezuinigingen	-4.395.400	-4.530.400	-4.420.400	4.418.400
Nog te realiseren bezuinigingen	-389.000	-735.000	-844.000	-846.000
Totaal bezuinigingen	-	-	-	5.264.400
	4.784.400	5.265.400	5.264.400	

De gerealiseerde bezuinigingen zijn door middel van diverse P&C documenten vastgesteld door de raad. Over al deze bezuinigingen is inhoudelijk in de P&C documenten gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de nog te realiseren bezuinigingen weergegeven:

Nr	Document	Bezuiniging:	2017	2018	2019	2020
1	Kn 2012	Vervoer bewegingsonderwijs	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
2	Kn 2014, Coal.akk'14	Bezuinigingen Accomodaties	-72.000	-89.000	-96.000	-96.000
3	Kn 2012	Beheer woonwagelokaties	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
4	Coal.akk'14	Totaal Inkoop	-188.000	-188.000	-188.000	-188.000
5	Kn 2014	Stopzetten vergoeding excessieve kosten woonwagens	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
6	Kn 2014	Verlaging exploitatietekort Steinerbos	0	0	-100.000	-100.000
7	Begroting 2016	Openbare Bibliotheken	0	-150.000	-150.000	-150.000
8	Begroting 2016	Minimabeleid	0	-20.000	-20.000	-20.000
9	Begroting 2016	Schuldhelpverlening	0	-10.000	-10.000	-10.000
10	Kn 2014, Coal.akk'13	Taakstelling bedrijfsvoering	-69.000	-218.000	-220.000	-222.000
		Totaal:	-389.000	-735.000	-844.000	-846.000

Vervoer bewegingsonderwijs

In de raadsvergadering van 28 april 2016 heeft u raad ingestemd met het voorstel om voor het schooljaar 2016 - 2017 als pilot een alternatief voor het schoolzwemmen aan te bieden. Dit besluit is er op gericht dat álle kinderen van groep 3 t/m 8 in de gehele gemeente Stein 5x 1 uur schoolzwemmen krijgen aangeboden.

Een en ander betekent echter wel dat de kosten van de busvervoer voor het reguliere bewegingsonderwijs - de "droge" gymles - zullen toenemen, omdat de huidige vorm van het schoolzwemmen komt te vervallen en hiervoor een "droge" gymles in de plaats komt. Als gevolg van deze maatregel is de op het vervoer bewegingsonderwijs ingeboekte taakstelling in de jaren 2016 en 2017 deels ingetrokken.

Om invulling te geven aan de opgelegde taakstelling na het schooljaar 2016-2017 is in dezelfde vergadering besloten het scenario uit te werken waarin de ligging van de scholen tot de gebruikte sportaccommodaties nader wordt bekeken. Onderzocht wordt of door het gebruik van andere accommodaties op andere tijdstippen de afstand tussen school en accommodatie te voet of per fiets via een verkeersveilige route is te overbruggen en hierdoor de benodigde kostenreductie kan worden gerealiseerd. Taakstelling voor 2017 is echter niet behaald.

Bezuinigingen accommodaties

In 2017 is de taakstelling op de accommodaties ingevuld.

Beheer woonwagenlocaties

Door de lagere beheerkosten van de woonwagenlocaties in 2017 is de opgelegde taakstelling van € 25.000 ingevuld.

Totaal inkoop

De bezuinigingsdoelstelling is in 2017 gerealiseerd.

Stopzetten vergoeding excessieve kosten woonwagens

Meerjarig zijn vanaf 2016 de budgetten verlaagd. Vanaf 2016 is deze bezuiniging gerealiseerd.

Openbare bibliotheken

De raad heeft 30 november 2017 ingestemd met het raadsvoorstel bibliotheekwerk 2018 e.v. Daarmee stemde de raad in met de regionale bibliotheekvisie, een leeswinkel in Stein en informatie- en ontmoetingsplekken in Elsloo en Urmond. Middels dit besluit wordt de beoogde taakstelling van € 150.000 op het bibliotheekwerk gerealiseerd (behoudens een eenmalig tekort van € 3.420 in 2018).

Taakstelling bedrijfsvoering

Deze stelpost is voor 2017 en verder ingevuld door bezuinigingen op de bedrijfsvoering.

5.3 Bijlage III Staat van gewaarborgde geldleningen

Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Doel van de Geldlening	Naam van de Geldnemer	Naam van de Geldgever	Zekerheids soort	Rente %	Bedrag van de geldlening aan het begin van het dienstjaar	Totaalbedrag van de gewone en buitengewone aflossing	Restantbedrag van de geldlening aan het einde van het dienstjaar	Restantbedrag van de geldlening aan het einde van het dienstjaar waarvan gewaarborgd door:	
2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	10.	11. (8 + 9 - 10)	12. de gemeente	13. Het Waarborgfonds 1 Sociale Woningbouw met 50% gemeentelijke achtervang

Stichting Maaskant Wonen

2.312	Vervolfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag leningnr. 40.66876.01	OLO	4,780	1.561	67	1.494		1.494
3.000	Herfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag leningnr. 40.108325	OLO	2,830	3.000		3.000		3.000
998	Herfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Ned. Waterschapsbank leningnr. 10014578	OLO	6,170	240	40	200		200
2.000	Herfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag leningnr. 40.95808	OLO	5,070	818	120	698		698
1.675	Herfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag	OLO	4,980	1.139	64	1.075		1.075

1.675	Herfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	leningnr. 40.98286 Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag	OLO	4,980	1.139	64	1.075		1.075
4.000	Herfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	leningnr. 40.98287 Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag	OLO	2,040	4.000		4.000		4.000
3.000	Herfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	leningnr. 40.104942 Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag	OLO	3,660	3.000		3.000		3.000
6.948	Woningbouw financiering	Stichting Maaskant Wonen	leningnr. 40.106747 Gemeente Stein / NV.Bank Nederlandse Gemeenten	RPF	div.	2.904	183	2.721	1.245	1.476
573	Gemeentelijke voorschotten	Stichting Maaskant Wonen	Gemeente Stein	achtervang	div.	93	5	88		88
1.555	Woningbouw financiering	Stichting Maaskant Wonen	leningnr. 40.95440 Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag	OLO	5,000	1.096	46	1.050		1.050
1.588	40 aanleunwoningen	Stichting Maaskant Wonen	Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag	RPF	3,810	1.286	32	1.254		1.254
2.696	Vervolfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	leningnr. 40.76498.01 Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag	OLO	2,900	1.788	89	1.699		1.699
588	Vervolfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	leningnr. 40.70110.01 Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag leningnr. 40.70112.01	OLO	4,350	420	14	406		406

3.494	Nieuwbouw sociale huursector	Stichting Maaskant Wonen	Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag leningnr. 40.86223	OLO	6,040	1.347	193	1.154	1.154	
262	Vervolgfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag leningnr. 40.70111.02	RPF	2,290	98	13	85	85	
2.000	Vervolgfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag leningnr. 40.107560	OLO	3,000	2.000		2.000	2.000	
2.000	Vervolgfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag leningnr. 40.109300	OLO	1,650	2.000		2.000	2.000	
1.500	Vervolgfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag leningnr. 40.109769	OLO	0,910	1.500		1.500	1.500	
3.000	Vervolgfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Ned. Waterschapsbank leningnr. 10027943	OLO	3,260	3.000		3.000	3.000	
2.000	Vervolgfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Ned. Waterschapsbank leningnr. 10027668	OLO	3,170	2.000		2.000	2.000	
2.000	Vervolgfinanciering woningbouw	Stichting Maaskant Wonen	Ned. Waterschapsbank leningnr. 20028388	OLO	0,540	2.000		2.000	2.000	
				Subtotaal:		36.429	930	35.499	1.245	34.254

Wonen Limburg

1.100	Vervolgfinanciering	Wonen Limburg	Bank Nederlandse Ge-	OLO	4,060	1.100	0	1.100	1.100
-------	---------------------	---------------	----------------------	-----	-------	-------	---	-------	-------

	woningbouw		meenten Den Haag leningnr. 40.101039							
1.300	Vervolfinanciering woningbouw	Wonen Limburg	Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag leningnr. 40.102043	OLO	4,440	940	46	894		894
650	Vervolfinanciering woningbouw	Wonen Limburg	Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag leningnr. 40.102940	OLO	5,020	650	0	650		650
1.200	Vervolfinanciering woningbouw	Wonen Limburg	Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag leningnr. 40.103148	OLO	4,710	1.200	0	1.200		1.200
4.500	Vervolfinanciering woningbouw	Wonen Limburg	Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag leningnr. FRL 660	OLO	4?	4.500	0	4.500		4.500
5.997	Woningbouw financiering	Wonen Limburg	Gemeente Stein / NV.Bank Nederlandse Gemeenten	100%	div.	2.862	194	2.668	2.668	
3.000	Woningbouw financiering	Wonen Limburg	Ned. Waterschapsbank leningnr. 10028196	OLO	0,269?	3.000	0	3.000		3.000
1.000	Woningbouw financiering	Wonen Limburg	Rabobank W.M. 1083916300	OLO	3,500	788	50	738		738
4.500	Woningbouw financiering	Wonen Limburg	Ned. Waterschapsbank leningnr. 10028197	OLO	0,299?	4.500	0	4.500		4.500
1.153	Woningbouw financiering	Wonen Limburg	Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag leningnr. 40.68091.02	Directe garantstelling 100%		1.032	43	989	989	
				Subtotaal:		20.572	333	20.239	3.657	16.582

Overige(n)

8.200	R.W.M. N.V.	Bank Nederlandse Ge- meenten Den Haag leningnr. 40.106606	Directe garantstelling 15,85%		3.690	820	2.870	455	
	Hypothecaire leningen	Diverse natuurlijke personen	Diverse financiële instellingen/banken	100% div.	3.678	671	3.007	3.007	
				Subtotaal:	7.368	1.491	5.877	3.462	0
				Totaal:	64.369	2.754	61.615	8.364	50.836

5.4 Bijlage IV Formatie en salarissen

De ambtelijke formatie bedroeg op 31 december 2017 144,17 fte en "wijkt" daarmee ogenschijnlijk af van de verwachte formatie op voornoemde datum zoals kenbaar is gemaakt in de 1e bestuursrapportage 2017 (143,87 fte).

De stijging van 0,3 fte is weliswaar uitbreiding van formatie maar heeft geen financiële consequenties voor het door uw raad vastgestelde (en taakstellende) budget.

Voornoemde uitbreiding van de formatie is het resultaat van het omzetten van lagere loonkosten (door lagere salarisinpassing in (beperkt) meer formatie.

Omschrijving	Werkelijk 2017			Begroting na wijziging 2017		
	FTE	pers.	Bedrag	FTE	pers.	Bedrag
Ambtelijk apparaat	129,87	153	8.681.196	138,21	156	8.721.867
Raad/Bestuur Griffie	27,79	30	969.416	27,79	30	974.086
Gewezen wethouders	9,00	9	128.348	9,00	9	152.443
Niet actieven	3,06	4	214.774	3,96	5	211.910
Stelposten personeel						38.426
Loonstaat formatie	169,72	196	9.993.733	178,96	200	10.098.732
Formatiemonitor			899.972			1.017.292
Totaal personeel en formatiemonitor			10.893.705			11.116.024

5.5 Bijlage V Collegeverklaring informatiebeveiliging

Collegeverklaring ENSIA 2017 inzake Informatiebeveiliging

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Stein legt met deze verklaring verantwoording af over geselecteerde informatiebeveiligingsnormen inzake DigiD en Suwinet op basis van de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) systematiek.

Het doel van ENSIA is om verantwoording over informatieveiligheid af te leggen aan de gemeenteraad. ENSIA sluit aan op de gemeentelijke planning en controlcyclus voor informatiebeveiliging, neemt de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) als uitgangspunt en maakt gebruik van een daarop ingerichte zelfevaluatie. Hierdoor heeft het gemeentebestuur meer overzicht over de informatiebeveiliging van de gemeente en kan het bestuur beter sturen en verantwoording afleggen aan de gemeenteraad en andere belanghebbenden.

Zo structureert ENSIA ook de verticale verantwoording van gemeenten richting de rijksoverheid over de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling Nederland (PUN), Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Gezamenlijke Elektronische Voorzieningen Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (GeVS/Suwinet).

Reikwijdte verklaring

Deze verklaring betreft de onderdelen van de ENSIA-systematiek waarover Assurance wordt gevraagd van een onafhankelijke IT-auditor, in deze RSM Nederland Risk Advisory Services B.V. Voor het jaar 2017 betreft dit DigiD aansluiting GemeenteStein1 net aansluitnummer 832087 en Suwinet. De verklaring omvat het op 31 december 2017 in opzet en bestaan voldoen van de beheersingsmaatregelen aan de geselecteerde normen inzake DigiD (Norm ICT-beveiligingsassessments DigiD versie 2.0, op het openbare deel van de websites van het ministerie van BZK1) en Suwinet (Specifiek Suwinet normenkader Afnemers, versie 1.01 op website BKWI2 en bijlage 1 van de notitie verantwoordingsstelsel op website ENSIA3 voor de selectie van normen). De normen vinden hun basis in internationale standaarden en zijn geschikt voor het doel van deze collegeverklaring. De collegeverklaring omvat niet de werking van de maatregelen over 2017.

De beheersingsmaatregelen inzake DigiD die zijn uitbesteed aan SIMGroep vallen buiten de reikwijdte van deze collegeverklaring omdat deze worden gedekt door de Third Party Mededeling (TPM) van SIMgroep met referentie 2017.277 d.d. 29 november 2017. Deze collegeverklaring en de verantwoording van de dienstverlener dekken tezamen de geselecteerde normen inzake DigiD af.

Deze collegeverklaring is opgesteld voor de gemeenteraad en de departementen die toezien op de veiligheid van DigiD en Suwinet.

Verklaring college

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Stein verklaart dat bij gemeente Stein op 31 december 2017 de interne beheersingsmaatregelen in opzet en bestaan voldoen aan de geselecteerde normen inzake DigiD en Suwinet.

5.6 Bijlage VI Sociaal Domein

	Bijgestelde	
	Begroting	Uitgaven tot
	2017	31/12 2017
<u>Wmo begeleiding</u>		
Zorg in natura	€ 1.375.000	€ 1.236.500
PGB's	€ 233.500	€ 185.500
Overig:	€ 410.500	€ 374.500
- Mantelzorg		
- Inloop GGZ		
- Subsidie e.d.		
Naar reserve 3D		€ 222.500
	€ 2.019.000	€ 2.019.000
<u>Jeugdhulp</u>		
Zorg in natura	€ 4.134.500	€ 4.303.500
PGB's	€ 167.500	€ 91.500
Overig:	€ 687.000	€ 662.500
- GGZ vrijgevestigd		
- Jeugdzorg plus		
- LTA's		
- Gedwongen kader		
Innovatie	€ 200.000	€ 84.000
Naar reserve 3D		€ 47.500
	€ 5.189.000	€ 5.189.000
<u>Participatie</u>		
Wsw bijdragen	€ 5.361.000	€ 4.650.000
Trajecten	€ 399.500	€ 311.500
Rekeningresultaat		€ 250.500
Naar reserve 3D		€ 548.500
	€ 5.760.500	€ 5.760.500
<u>Uitvoeringskosten</u>		
Kosten personeel en inhuur	€ 429.000	€ 429.000
Samenwerking	€ 161.000	€ 145.000
Naar reserve 3D		€ 16.000
	€ 590.000	€ 590.000
<u>Wmo overig</u>		
HH Zin	€ 1.550.000	€ 1.452.500
HH PGB	€ 166.500	€ 162.500
Overig:	€ 796.000	€ 699.000

- Wonen		
- Individueel vervoer		
- Collectief vervoer		
HHT Toelage	€ 566.500	€ 85.000
Doorgeschoven post (HHT)		€ 481.500
Naar reserve 3D		€ 198.500
	<u>€ 3.079.000</u>	<u>€ 3.079.000</u>

5.7 Bijlage VII Begrippenlijst

A

Algemene reserve

een reserve die bestaat uit componenten van het eigen vermogen waaraan de gemeenteraad géén bepaalde bestemming heeft gegeven

B

Balans

de balans geeft de stand van zaken weer voor wat betreft de omvang en samenstelling van het vermogen. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente

Baten en lasten (stelsel van)

een systeem waarin alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Dit ongeacht het jaar waarin zij zijn ontvangen of betaald

Begroting

is een overzicht van beleidsvoornemens, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2004 (BBV), onderscheidt een beleidsbegroting en een financiële begroting

Behoedzaamheidsreserve

is een gedeelte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds dat het Rijk reserveert voor de uitlichting uit het gemeentefonds wegens verwachte onderuitputting van de rijksuitgaven

Bestemmingsreserve

is een reserves waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven

Bestuurlijk belang

heeft een gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft

C

Categoriale indeling

is een indeling van baten en lasten naar voorgeschreven soorten zoals salarissen, rente en belastingen. Het BBV stelt verplicht dat gemeenten de begroting converteren naar categorieën in een apart document. Dit document wordt naar de toezichthouder en CBS gezonden

D

Deelnemingen

zijn privaatrechtelijke rechtspersonen waarin de gemeente risicodragend participeert.

Doelmatigheid (efficiency)

is de mate waarin een maximale hoeveelheid producten en prestaties is gerealiseerd met een minimale hoeveelheid middelen of een hogere kwaliteit wordt bereikt bij een gelijkblijvende hoeveelheid middelen. Onderzoek naar doelmatigheid richt zich met name op de verbetering van de bedrijfsvoering

Doeltreffendheid (effectiviteit)

is de mate waarin de geleverde producten en prestaties bijdragen aan het realiseren van de gestelde (beleids)doelen.

	Onderzoek naar doeltreffendheid richt zich op de vergelijking van het gerealiseerde en gewenste effect
Doeluitkering	is een door een ministerie aan de gemeente verstrekte gelden ter uitvoering van een specifieke taak. Een doeluitkering is dus niet vrij besteedbaar
Dualisering	is de ontvlechting van de taken en bevoegdheden tussen de gemeenteraad en het college. De raad richt zich primair op de kaderstellende en controlerende functie, het college op de uitvoerende functie. De wethouders zijn geen lid van de raad.
E	
Economische categorie	kostensoort; aanduiding van de soort kosten en opbrengsten naar bedrijfseconomisch gezichtspunt
F	
Financieel belang	van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en / of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.
Financiële positie	is een onderdeel van de financiële begroting, tevens de tegenhanger van de balans. De financiële positie van een gemeente geeft de grootte en samenstelling van het vermogen in relatie tot de baten en lasten
Financiële rechtmatigheid	hiermee wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.
G	
Gemeenschappelijke regeling	is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken
Getrouwheid	Dit vereiste betekent dat een getrouwe weergave wordt gegeven van de financiële positie en resultaten van de gemeente
J	
Jaarrekening	verantwoording van de in een jaar gerealiseerde kosten en opbrengsten. Tevens wordt in een jaarrekening de stand van de gemeentelijke vermogenspositie opgemaakt. Deze bestaat uit de programmarekening en de toelichting en de balans en de toelichting
Jaarstukken	deze bestaan ten minste uit het jaarverslag en de jaarrekening
Jaarverslag	bestaat ten minste uit de programmaverantwoording en de paragrafen

K

Kapitaallasten afschrijving en toegerekende rente op activa

L

Leges worden geheven ter dekking van de kosten van gemeentelijke dienstverlening. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn

O

Overzicht van baten en lasten is het onderdeel van de financiële begroting dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen

P

Paragrafen bevatten de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragrafen in de begroting is opgenomen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag

Planning- en controlcyclus de jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten

Prestatie-indicator kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente

Programma wordt volgens het BBV opgebouwd vanuit de programmabegroting en geeft alle gemeentelijke activiteiten weer in termen van producten. De productenraming is het begrotingsdocument van het college en heeft met name een beheersfunctie voor de uitvoering van de begroting

Programmabegroting is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal

Programmaverantwoording de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige programma's in de begroting is opgenomen en het overzicht van algemene dekkingsmiddelen

R

Raadsprogramma De raad geeft in een raadsprogramma een agendering van de onderwerpen die in de raadsperiode aan de orde moeten komen. Het gaat als regel met name om de onderwerpen die in de visie van de raad politiek relevant zijn. Het raadsprogramma is de basis voor de planning en control van de raad. In een dualistisch stelsel kunnen alle raadsfracties een raadsprogramma ondertekenen

Rechtmatigheid	het op een rechtmatige wijze tot stand komen van baten, lasten en vermogenmutaties
Reserve	bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn.
Risicoparagraaf	een inventarisatie van de risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.
Single information Single Audit	in een bijlage wordt de verantwoordingsinformatie opgenomen over specifieke uitkeringen die het Rijk nodig heeft om de specifieke uitkeringen te kunnen beoordelen.
T	
Taakveld	eenheden waarin de programma's zijn onderverdeeld
Treasury	is het geheel van activiteiten in verband met de financiering
V	
Verbonden partij	is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft
Voorzieningen	dit zijn passiefposten in de balans, die een schatting geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per de balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum
W	
Weerstandscapaciteit	is het geheel van geldmiddelen waarover de gemeente beschikt c.q. kan beschikken om niet begrote kosten te dekken

5.8 Bijlage VIII Lijst van afkortingen

A

AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
APPA	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
APV	Algemene plaatselijke verordening
CC	Concerncontroller

B

BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto binnenlands product
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BCF	BTW compensatiefonds
Berap	Bestuursrapportage
BMO	Bedrijfs- en management ondersteuning
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOP	Bouwkundig onderhoudsplan
BORA	Beheer openbare ruimte en accommodaties
BOS	Buurt onderwijs en sport
BRW	Brandweer

C

CAK	Centraal administratie kantoor
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
CIZ	Centrum Indicatiestelling zorg

D

DMS	Document management systeem
DKD	Digitaal Klantdossier
DVC	DienstVerlening Centraal

E

ECB	Europese centrale bank
EFRO	Europees fonds voor regionale ontwikkeling
Eris	Eigendom registratie en informatie systeem
EMU	Economische en monetaire unie

F

FD	Facilitaire dienstverlening
FIDO	Wet financiering decentrale overheid

G

GBA	Gemeentelijke basis administratie
GBKN	Grootschalige basiskaart Nederland
GBWM	Gemeenschappelijk brandweerbureau westelijke mijnstreek
GGA	Gebiedsgewijze aanpak
GGD	Geneeskundige gezondheidsdienst
GIS	Geografisch Informatie Systeem
GOA	Gemeentelijk onderwijsachterstandsbeleid
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan

H

HALT	Het alternatief
HOF	Houdbare OverheidsFinanciën
HRM	Human resource management (strategisch personeelsmanagement)
I	
ICT	Informatie en communicatietechnologie
IGOM	Intergemeentelijk overleg voor mobiliteitsvraagstukken
IHP	Integraal huisvestingsplan voor schoolgebouwen in Stein
IMD	Intergemeentelijke milieu dienst
ITIL	Information technology infrastructure library
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte Werkeloze werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISD	Intergemeentelijke sociale dienst
J	
JIT	Jeugd interventie team
JPP	Jeugd preventie platform
K	
KRw	Kaderrichtlijn water
KCC	Klantcontact centrum
M	
MFC	Multifunctioneel centrum
MOP	Meerjarig onderhoudsplan
MOV	Maatschappelijke opvang voorzieningen
MRB	Maatschappelijk ruimtelijk beleid
O	
OAS	Optimalisatie afvalwaterverwerkingsystemen
OOGO	Op overeenstemming gericht overleg
OZB	Onroerende zaak belasting
P	
P&C	Planning en control
PB	Projectenbureau
PGB	Persoonsgebonden budget
POL	Provinciaal omgevingsplan Limburg
PPS	Publiek private samenwerking
PuZa	Publiekszaken
R	
RMO	Regionaal mobiliteit overleg
S	
SISA	Single information en single audit
SMART	Specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdgebonden
SOP	Sporttechnische onderhoudsplanung
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities & Threats (sterkte-zwakteanalyse)
V	
VEBO	Verkeerseducatie basisonderwijs
VEVO	Verkeerseducatie voortgezet onderwijs

VNG	Vereniging van Nederlandse gemeenten
VH&H	Vergunningverlening, handhaving en heffingen
VROM	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer

W

W&I	Werk en inkomen
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WFM	WorkFlow Management
WGR	Wet gemeenschappelijke regeling
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WRO	Wet ruimtelijke ordening
WSW	Wet sociale werkvoorziening
WVG	Wet voorziening gehandicapten
WWB	Wet werk en bijstand